

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Lucie Čuprová

Specifika komunikace v prostředí ICT

Olomouc 2014

vedoucí práce: doc. PhDr. Hana Marešová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedenou literaturu a zdroje.

V Šošůvce dne

.....

Lucie Čuprová

Poděkování

Děkuji paní doc. PhDr. Haně Marešové Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, za ochotu a řadu podnětných rad, postřehů a připomínek, které mi poskytla. Děkuji také všem, kteří mi poskytli materiál potřebný pro praktickou část práce.

Obsah

Úvod	7
1 Mezilidská komunikace	9
1. 1 Definice mezilidské komunikace	9
1. 2 Typy mezilidské komunikace	10
1. 3 Formy mezilidské komunikace	11
1. 4 Jakobsonův model komunikace a funkce jazyka	12
1. 5 Komunikace a teorie informace	14
1. 5. 1 Teorie informace	15
1. 5. 2 Shannonův komunikační model	15
1. 5. 3 Hlavní přínosy Shanonovy práce:	16
2 Nonverbální komunikace	18
2. 1 Základní charakteristiky	18
2. 2 Druhy nonverbálního, mimoslovního sdělování	19
2. 2. 1 Mimika	20
2. 2. 2 Proxemika	21
2. 2. 3 Haptika	21
2. 2. 4 Posturologie	22
2. 2. 5 Kinezika	22
2. 2. 6 Gesta	22
2. 2. 7 Pohledy	23
2. 2. 8 Paralingvistika	23
2. 3 Kulturní odlišnosti v nonverbální komunikaci	23
2. 3. 1 Oční kontakt a zraková komunikace	24
2. 3. 2 Proxemika	24
2. 3. 3 Haptika	24
2. 3. 4 Gestikulace	25

3 Elektronická komunikace	26
3. 1 Obecná charakteristika elektronické komunikace	26
3. 2 Specifika elektronické komunikace z lingvistického hlediska	26
3. 2. 1 Jazykové prostředky elektronické komunikace	27
3. 2. 1. 1 Akronymy	27
3. 2. 1. 2 Emotikony	28
3. 2. 1. 3 ASCII art	30
3. 2. 1. 4 Psaní textu velkými písmeny	31
3. 2. 1. 5 Iterace	31
3. 2. 2 Spisovnost versus nespisovnost v elektronické komunikaci	32
3. 2. 2. 1 Psaní diakritiky a zvláštní zápis grafémů	33
3. 2. 2. 2 Zápis nespisovné i spisovné výslovnosti	33
3. 2. 2. 3 Nejčastější nespisovný výskyt v plánu morfologickém	34
3. 2. 2. 4 Zápis v rovině syntaktické	34
3. 2. 3 Jazykové funkce v elektronické komunikaci	34
3. 2. 3. 1 Funkce poznávací	35
3. 2. 3. 2 Funkce emotivní	35
3. 2. 3. 3 Funkce fatická	35
3. 3 Základní dělení elektronické komunikace	36
3. 3. 1 Offline komunikace	36
3. 3. 2 Online komunikace	36
3. 3. 2. 1 Synchronní typ elektronické komunikace	37
3. 3. 2. 2 Asynchronní typ elektronické komunikace	39
4 Praktická část	41
4. 1 Metodika výzkumu	41
4. 1. 1 Charakteristika vybraných typů synchronní a asynchronní elektronické komunikace	42

4. 1. 1. 1 Synchronní elektronická komunikace	43
4. 1. 1. 2 Asynchronní elektronická komunikace	44
4. 2 Vlastní výzkum.....	45
4. 2. 1 Synchronní elektronická komunikace	45
4. 2. 1. 1 Jazykové prostředky	45
4. 2. 1. 2 Spisovnost versus nespisovnost.....	49
4. 2. 1. 3 Jazykové funkce	53
4. 2. 2 Asynchronní elektronická komunikace	56
4. 2. 2. 1 Jazykové prostředky	56
4. 2. 2. 2 Spisovnost versus nespisovnost.....	59
4. 2. 2. 3 Jazykové funkce	62
4. 3 Diskuse a závěry.....	64
5 Závěr.....	69
5. 1 Závěry pro pedagogickou teorii.....	69
5. 2 Závěry pro pedagogickou praxi.....	70
Seznam použitých zkratk	73
Seznam použité literatury a zdrojů	74
Seznam příloh.....	79
Přílohy	
ANOTACE	

Úvod

Pojem informační a komunikační technologie (dále jen ICT) zahrnuje veškeré technologie, jež jsou používány pro práci s informacemi a pro komunikaci. Mezi zařízení umožňující interakci člověka a stroje patří v dnešní době především osobní počítač.¹

Právě díky zprostředkování přenosu informace informační a komunikační technikou jsou realizovány nové komunikační situace, ke kterým v běžné komunikaci nedochází a která mají svá specifika.

Tato diplomová práce si klade za cíl popsat tato specifika především z lingvistického hlediska. Jako dílčí cíle jsme si stanovili analyzovat jazykové prostředky elektronické komunikace, zjistit, zda se v tomto typu komunikace vyskytují častěji spisovné nebo nespisovné tvary a které jazykové funkce převládají.

Jedním ze zásadních rozdílů mezi běžnou komunikací a komunikací v prostředí ICT je možná absence vizuálního kontaktu. Nemůže se tak projevit nonverbální komunikace, která má mnohdy pro celkový smysl promluvy zásadní význam. Ustálily se však jisté způsoby psaní, které se snaží tento typ komunikace alespoň částečně kompenzovat. Pokusíme se tedy také zhodnotit, jak byla v našem analyzovaném materiálu nahrazována nonverbální komunikace.

Velká část publikací je zaměřena především na část elektronické komunikace, především pak na jazyk chatu, který má mnoho zvláštností. Odchyly od běžné komunikace se ale vyskytují i u asynchronního typu elektronické komunikace a často jsou tak opomíjeny. Tato práce se tedy snaží nahlížet na zmíněná specifika v obou možných typech elektronické komunikace.

Nejdříve bylo nutné zasadit téma do širšího rámce, tedy charakterizovat mezilidskou komunikaci obecně. V první kapitole tak kromě typů a forem mezilidské komunikace zmiňujeme Jakobsonův model komunikace, jenž je považován za univerzální model komunikace a posléze i Shannon-Weaverův model, který zachycuje komunikaci ve vztahu člověk-technologické zařízení (v našem případě počítač).

V druhé kapitole, zabývající se výhradně nonverbální komunikací, jejími charakteristikami a druhy, bude největší prostor věnován mimice. Činíme tak z toho důvodu, že se předpokládá, že je obličej jedním z nejdůležitějších „sdělovačů“ druhu emocionálního

¹ MAREŠOVÁ, Hana. *Vzdělávání v multiuživatelském virtuálním prostředí*. S. 10

stavu. Jiné nonverbální projevy totiž nesdělují ani tak o jaký druh afektu jde, ale o jakou intenzitu se jedná. Okrajově budou zmíněny také kulturní odlišnosti v nonverbální komunikaci.

Stěžejní část diplomové práce je zasazena do třetí kapitoly věnované elektronické komunikaci. Kromě samotného vymezení pojmu a popisu obecných charakteristik se budeme věnovat především specifikům elektronické komunikace z lingvistického hlediska, která následně podložíme v praktické části nasbíranými komunikáty.

Na závěr ještě dodáme, že vzhledem k omezenému rozsahu se diplomová práce zabývá jednotlivými úseky pouze přehledně. Rozpracovávat některé hledisko více do hloubky by znamenalo narušení rovnováhy celé práce.

1 Mezilidská komunikace

„Lidská společnost představuje síť vztahů mezi lidmi. Přirovnáme-li ji k síti rybářské, pak uzly představují lidi a provázky či lana vztahy mezi nimi. Ale co to vlastně je, toto lanoví v lidském světě? Jedna odpověď je, že je to komunikace.“²

1. 1 Definice mezilidské komunikace

Definice mezilidské komunikace existuje celá řada. Setkáme se s téměř laickými, které nám řeknou pouze to, že komunikovat znamená „něco si navzájem sdělovat“³ přes odbornější vymezení komunikace jako „přijímání, zpracování a vydávání informací, kde za informaci pokládáme jakoukoliv změnu ve struktuře či funkci příjemce, způsobenou přijatým signálem“⁴ až po etymologické definice vycházející z latinských slov *communicatio* (vespolné účastnění) a *communicare* (činit něco společným, společně něco sdílet).⁵ S odvoláním na tento latinský původ slova definoval Hausenblas komunikaci jako „obcování lidí, společné podílení se na nějaké činnosti ve vzájemném kontaktu“. Nikoli tedy jen proudění, ale i podílení se druhých třeba jen tím, že jsou přítomni. Někteří psychologové rozumějí pod komunikační výměnou jak „sdělování“, tak „sdílení“. Z tohoto pohledu pak podle Vybírala⁶ komunikují i ti, kdo např. ve vícečlenné skupině pouze přihlížejí aktuální výměně slov či pohledů mezi dvěma lidmi. Samotný pojem sdílení vyjadřuje, jak je sdělení prožíváno, jaké emoční zaujetí a intenzitu emocí sdělení vzbuzuje. Týká se to všech zúčastněných: nejedná se tedy „jen“ o to, jak sdělování sdílí příjemce, jemuž je určeno.⁷

Autoři kalifornské palo-altské školy Watzlawick, Beavinová a Jackson charakterizují neobecněji lidskou komunikaci jako „*médium pozorovatelných manifestací lidských vztahů*“. Podle těchto autorů má každá komunikace svou syntax, sémantiku a pragmatickou (v užším slova smyslu psychologickou) stránku.⁸

Některé definice komunikace mohou být zúžené a zaměřují se buďto pouze na předávání informací (technicistní přístup, zdůraznění pouze syntaxe) nebo vzájemný kontakt (široce humanistická pojetí, přecenění pouze „pragmatiky“). V některých definicích

² VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. S. 17

³ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. S. 20

⁴ SOVÁK, Miloš. Komunikace jako životní princip – formy a patologie mezilidské komunikace. In BALÁŽ, Jozef a kolektiv. *Interpersonálna komunikácia a jej poruchy*. S. 9

⁵ VYBÍRAL, Zbyněk. *Úvod do psychologie komunikace: přehled základních přístupů k interpersonální komunikaci*. S. 19

⁶ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. S. 17-18

⁷ RIEGER, Zdeněk; VYHNÁLKOVÁ, Hana. *Ostrov rodiny: integrující přístup pro práci s rodinou: příručka pro odborníky*. S. 90

⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Úvod do psychologie komunikace: přehled základních přístupů k interpersonální komunikaci*. S. 20

není zmíněno vytváření“ či „kódování“ zpráv, opomenuto je i již zmíněné „sdílení“ (sdílení významu, sdílení atmosféry, kulturních či estetických obsahů atd.)⁹

Definici, která zahrnuje i nonverbální prostředky, nabízí Nebeská¹⁰: *„Komunikací rozumíme vzájemné sdělování a vzájemnou percepci; sdělujeme nejen věcné obsahy, ale také svůj postoj k těmto obsahům, postoj ke komunikačnímu partnerovi, svoje emoční vyladění, sebepojetí, často i svoji představu o tom, jak by komunikace měla pokračovat. Některé z uvedených obsahů sdělujeme především prostředky neverbálními (např. emoce nebo vztah ke komunikačnímu partnerovi vyjadřujeme gesty, mimikou, pohledy, dotyky, pohyby rukou nebo celého těla), věcné obsahy sdělujeme zpravidla pomocí přirozeného jazyka. Přirozený jazyk je nejdůležitějším prostředkem mezilidské komunikace, jeho funkce je nezastupitelná.“*

Jak již bylo zmíněno, definic mezilidské komunikace je mnoho. Výčtová definice, která by zahrnula všechny aspekty (kognitivní, filozofické, sociální, lingvistické, kulturní a všechny potenciální proměnné a možné roviny významu a dopadu) není ale s největší pravděpodobností možná.¹¹

1. 2 Typy mezilidské komunikace

Nejběžnější způsob rozlišování jednotlivých typů se uskutečňuje podle toho, v jaké rovině organizace (uspořádání) společnosti se komunikace odehrává. Vzhledem k tomuto rysu rozlišujeme komunikaci:¹²

a) intrapersonální

Komunikace se sebou samým. Janoušek¹³ do intrapersonální komunikace zahrnuje dialog se sebou samým a formy nezáměrné, projevující se například při afektivních reakcích na vlastní úspěch či neúspěch. („*Jsi chlapík.*“ „*To jsi tomu dal.*“) Ty jsou někdy uvědomovány až dodatečně. Intrapersonální komunikace může probíhat nahlas nebo potichu, „v duchu“.

b) interpersonální

Komunikace mezi dvěma až třemi lidmi, tedy tzv. dyadická či triadická.

c) skupinová

Komunikace uvnitř nějaké ustavené skupiny, např. rodiny.

⁹ VYBÍRAL, Zbyněk. *Úvod do psychologie komunikace: přehled základních přístupů k interpersonální komunikaci*. S. 20

¹⁰ NEBESKÁ, Iva. Řečová komunikace. In *Vesmír*. S. 633

¹¹ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. S. 21

¹² JIRÁK, Jan a KÖPPOVÁ, BARBARA. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. S. 16

¹³ JANOUŠEK, Jaromír. *Verbální komunikace a lidská psychika*. S. 61

d) meziskupinová

Komunikace mezi ustavenými skupinami, např. mezi třídami ve škole, mezi sportovními týmy, či mezi zájmovými skupinami uvnitř nějaké komunity.

e) institucionální/organizační

Komunikační procesy v rámci politického systému, uvnitř podnikatelského subjektu, mezi takovými subjekty atd.

f) celospolečenská

Komunikační procesy, jež jsou potenciálně dostupné všem příslušníkům určité společnosti.

1. 3 Formy mezilidské komunikace

K základním formám mezilidské komunikace patří¹⁴:

1. verbální (slovní),
2. nonverbální (neslovní)¹⁵,
3. extrasenzoriální (mimosmyslová).

Ad 1:

Verbální komunikací rozumíme vyjadřování pomocí slov prostřednictvím příslušného jazyka. Řadíme sem komunikaci ústní i písemnou¹⁶, přímou nebo zprostředkovanou či živou nebo reprodukovanou. Vymětal¹⁷ zde zařazuje i tzv. paralingvistickou komunikaci, která se zabývá doprovodnými rysy verbální komunikace, jež podstatnou měrou ovlivňují význam a smysl komunikování. Patří sem hlasitost projevu, kvalita řeči, výška tónu hlasu, barva hlasu a intonace, emoční zabarvení projevu, plynulost řeči, tzv. slovní vata¹⁸, rychlost řeči, chyby v projevu atp. Nakonečný¹⁹ řadí do paralingvistické komunikace i tzv. „ideografy“, tj. „kreslení“ rukou nebo oběma rukama doprovázející výklad něčeho. Např. na výzvu „*Popište spirálu!*“ téměř každá osoba, která se o to slovně pokusí, použije současně „kresbu“.

Ad 2:

Nonverbální komunikace bývá také označována jako řeč těla, neverbální anebo mimoslovní komunikace. Znamená proces dorozumívání se neslovními prostředky.²⁰

¹⁴ Dělení dle Sováka In SOVÁK, Miloš. Komunikace jako životní princip – formy a patologie mezilidské komunikace. In BALÁŽ, Jozef a kolektív. *Interpersonálna komunikácia a jej poruchy*. S. 9-10

¹⁵ Více k nonverbální komunikaci viz kapitola 2 Nonverbální komunikace.

¹⁶ Písemná komunikace zahrnuje korespondenci (úřední dopis, osobní a společenský dopis, životopis a motivační dopis, e-mail, SMS zprávy), vizitky, odborné publikace atp.

¹⁷ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. S. 115

¹⁸ Výrazem slovní vata se označují slova, která jsou v projevu nadbytečná. Rečník si s nimi pomáhá v nejistých místech svého projevu. Slovní vata nepůsobí profesionálně. Mezi nejčastější slova patří: prostě, jako, hmm atp.

¹⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. S. 166

²⁰ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. S. 54

Do základního dělení patří²¹:

- kinezika – zaměřena na sledování pohybů celého těla,
- gestika – zaměřena zejména na pohyby a postavení prstů, paží, nohou a hlavy,
- mimika – zaměřena na pohyby obličejových svalů,
- vizika – zaměřena na pohyby očí, víček, obočí, oční kontakt,
- haptika – zaměřena na význam doteků,
- proxemika – zaměřena na význam vzdáleností,
- posturologie – zaměřena na postoje a pozice celého těla.

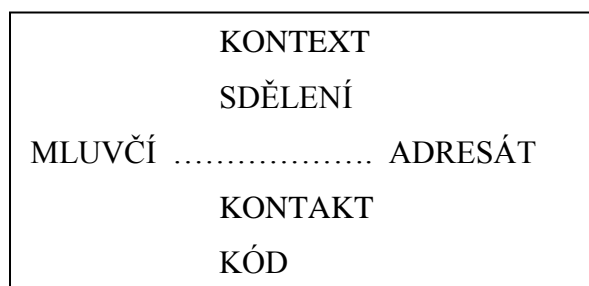
Ad 3:

Komunikace na podkladě extrasenzoriálního (mimosmyslového) vnímání zahrnuje fenomény, jež jsou od pradávna známy, ale dosud nejsou dostatečně prozkoumány. Je to například telepatie, telekinese, bioenergotransfer a další.²²

1. 4 Jakobsonův model komunikace a funkce jazyka

Obecné komunikační schéma vytvořil Roman Jakobson, který chápe komunikaci na základě vztahu mezi mluvčím, sdělením a adresátem. V návaznosti na K. Bühlera²³ rozlišil šest složek komunikace, jež jsou přítomny v každém jazykovém projevu. Tímto modelem obohatil stávající strukturu o kontext, kód a komunikační kanál.

Samotný model vypadá následovně²⁴:

Obr. 1 Jakobsonův model komunikace

²¹ VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. S. 56

Více k dělení nonverbální komunikace viz kapitola 2.2 Druhy nonverbálního, mimoslovního sdělování

²² SOVÁK, Miloš. Komunikace jako životní princip – formy a patologie mezilidské komunikace. In BALÁŽ, Jozef a kolektiv. *Interpersonálna komunikácia a jej poruchy*. S. 10

Přenos bioenergie z člověka na člověka je věcí známou z rehabilitačních cvičení.

²³ Model K. Bühlera tvořil pyramidu, jejíž vrcholy tvořily první osoba mluvčího, druhá osoba adresáta a „třetí osoba“, tedy ten nebo to, o čem se mluví. Tento model se omezoval na tři funkce – emotivní, konativní a poznávací.

²⁴ JAKOBSON, Roman. Lingvistika a poetika. In *Poetická funkce*. S. 77

MLUVČÍ (*Addresser*) posílá SDĚLENÍ (*Message*) ADRESÁTOVI (*Addressee*). Aby mělo působnost, vyžaduje sdělení nějaký KONTEXT (*Context*, „*referent*“ v jiném, poněkud mnohoznačném názvosloví), k němuž poukazuje, vnímatelný adresátem a buď verbální, nebo přístupný verbalizaci; dále vyžaduje KÓD (*Code*), plně nebo přinejmenším částečně společný mluvčímu a adresátovi (nebo jinými slovy, kódovateli a dekódovateli sdělení); a konečně KONTAKT (*Contact*), fyzikální kanál a psychické spojení mezi mluvčím a adresátem, umožňující oběma zahájit komunikaci a setrvat v ní. Každý z těchto šesti činitelů určuje jinou jazykovou funkci. Rozlišujeme šest základních aspektů jazyka, těžko bychom ale našli takové jazykové sdělení, jež by plnilo pouze jedinou funkci. Rozdíl nezáleží v monopolu jediné z několika funkcí, nýbrž v rozdílné hierarchii funkcí.²⁵

Slovesná struktura sdělení závisí v první řadě na funkci dominantní. Tou je funkce REFERENČNÍ (*referential*), která je orientovaná na sdělovaný obsah.²⁶ I když má tato funkce v početných sděleních vedoucí úlohu, je nutné brát v úvahu, že i v takových sděleních mají průvodní účastenství funkce ostatní.²⁷

Takzvaná EMOTIVNÍ (*motive*) nebo „expresivní“ funkce, koncentrovaná k MLUVČÍMU, míří k přímému vyjádření postoje mluvčího k tomu, o čem hovoří. Směřuje k vytvoření dojmu jisté emoce, pravdivé nebo fingované. Čistě emotivní vrstva v jazyce je prezentována citoslovci. Ty se liší od prostředků referenčního jazyka jak svou zvukovou podobou (zvláště zvukové řady nebo i zvuky jindy neobvyklé), tak svou úlohou syntaktickou (nejsou součástmi vět, nýbrž jejich ekvivalenty). Emotivní funkce, odhalená v citoslovcích, zabarvuje do jisté míry všechny naše výpovědi, a to na fonické, gramatické a lexikální rovině. Orientace na ADRESÁTA, KONATIVNÍ (*conative*) funkce, nachází nejčistší gramatický výraz ve vokativu a imperativu, které se syntakticky, morfologicky a často i fonologicky odchyľují od ostatních jmenných a slovesných kategorií. Rozkazovací věty se od základu liší od vět oznamovacích; v protikladu k nim nepodléhají pravdivostnímu ověření. Oznamovací věty, v protikladu k rozkazovacím, lze přeměnit v pravdivostní otázky.²⁸

Jsou sdělení sloužící v první řadě k navázání, pokračování a přerušování komunikace, k ujištění, že kanál normálně pracuje („*Haló, slyšíte mě?*“), k připoutání nebo udržení partnerovy pozornosti („*Jste tam ještě?*“, nebo „*Ehm ehm*“). Toto zaměření na kontakt,

²⁵ JAKOBSON, Roman. Lingvistika a poetika. In *Poetická funkce*. S. 78

²⁶ KRAUS, Jiří. K významovému rozpětí Jakobsonovy poetické funkce. In *Slovo a slovesnost*. S. 171

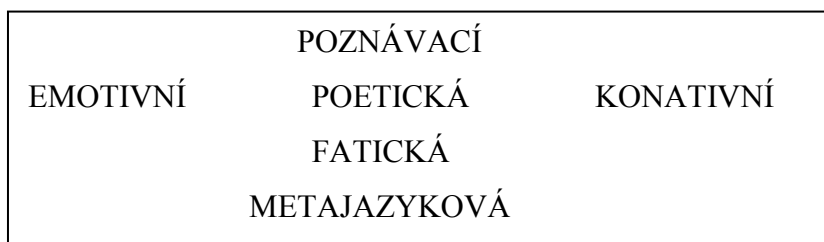
²⁷ JAKOBSON, Roman. Lingvistika a poetika. In *Poetická funkce*. S. 78

²⁸ Tamtéž. S. 78-79

známé také jako FATICKÁ²⁹ funkce, může být vyjevono ve štědré výměně ritualizovaných formulí, v dokonalých dialozích s jediným účelem prodloužení komunikace. Jedná se o první verbální funkci, kterou si osvojí děti; mají sklon komunikovat dřív, než jsou schopny vyslat nebo přijmout informativní sdělení.³⁰

Kdykoliv si mluvčí nebo adresát potřebují ověřit, zda užívají téhož kódu, řeč se soustředí na KÓD a plní METAJAZYKOVOU³¹ (tj. vysvětlivkovou – *glossing*) funkci. „*Nerozumím Vám, co jste tím mínil?*“ ptá se adresát; a mluvčí, předpokládaje takovou pochybnost, se ujišťuje: „*Víte, co mám na mysli?*“ Zaměření (*Einstellung*) na sdělení jako takové představuje POETICKÁ (*poetic*) funkce jazyka. Poetická funkce není jedinou funkcí slovesného umění, ale pouze jeho dominantní, determinující funkcí; v ostatní jazykové činnosti pak působí jako podřízená, přídatná složka.³²

Po zběžném popisu šesti základních funkcí slovní komunikace je možné schéma fundamentálních činitelů komunikace doplnit odpovídajícím schématem³³ funkcí:

Obr. 2 Schéma funkcí dle Jakobsona

1. 5 Komunikace a teorie informace

Slovo informace pochází z latinského „*informare*“ a znamená uvádět v tvar, dodávat tvar, podobu, formovat, tvořit, zobrazovat, představovat si, vytvářet představu, pojem. Latinské „*informatio*“ představuje představu, pojem, obrys.³⁴ Definovat ale samotný pojem je velmi složité, neboť se nachází hned v několika oborech lidské činnosti. I přes snahu odborné veřejnosti o co nejpřesnější definici, je stále „informace“ zaměňována s pojmy

²⁹ Tuto funkci vymezil Jakobson s odvoláním na termín antropologa B. Malinowského *phatic communication*. (HOFFMANOVÁ, Jana. Fatická funkce jazyka, konverzace a její žánry. In *Slovo a slovesnost*. S. 191)

³⁰ JAKOBSON, Roman. Lingvistika a poetika. In *Poetická funkce*. S. 80

Bliže k fatické funkci např. HOFFMANOVÁ, J. Fatická funkce jazyka, konverzace a její žánry. In *Slovo a slovesnost*, 57, 1996, S. 191-205.

³¹ Kraus tuto funkci uvádí jako metalingvální (K významovému rozpětí Jakobsonovy poetické funkce. In *Slovo a slovesnost*. S. 171)

³² JAKOBSON, Roman. Lingvistika a poetika. In *Poetická funkce*. S. 80-81

³³ Tamtéž. S. 82

³⁴ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. S. 13

dalšími, jako je např. zpráva, sdělení, přenos či komunikace.³⁵ Jiný význam má pojem informace v teorii informace, kterou si nyní blíže specifikujeme.

1. 5. 1 Teorie informace

Pod pojmem teorie informace rozumíme matematickou disciplínu, která zkoumá možnost komprese informace a metody rychlého a kvalitního přenosu informace. Tato teorie je založena na pravděpodobnostním modelu zpráv a komunikace. Za jejího zakladatele považujeme C. E. Shannona. K hlavním úlohám teorie informace patří komprese (efektivní reprezentace dat), komunikace (spolehlivý přenos dat) a kryptografie (zabezpečení dat před nežádoucím přístupem).³⁶

Teorie informace se nezabývá obsahem, smyslem, významem, užitečností a hodnotou informace. Jako matematicko-statistická teorie nezkoumá informaci vcelku. Teorii informace zajímá pouze počet, míra informace měřená jednotkami jako jsou bit či bajt. C. E. Shannon a další odborníci rozvíjeli teorii informace především s ohledem na technické problémy předávání a přenosu zpráv. Tato teorie našla postupně své uplatnění v řadě oborů nejen technických, ale i přírodovědeckých a sociálních.³⁷

1. 5. 2 Shannonův komunikační model

Hlavním cílem informační činnosti je komunikování poznatku. Každý poznatek se může stát informací pouze za předpokladu, že je komunikován, tedy projde-li libovolným komunikačním aktem či procesem. Tyto komunikační akty můžeme graficky vyjádřit pomocí modelu³⁸.

Komunikačních modelů rozlišujeme desítky. Každý se zaměřuje na různé komunikační situace, zohledňuje jiné části či složky komunikace. K nejuváděnějším modelům patří Shanon-Weaverův model. Dle těchto matematiků může být jakýkoliv komunikační systém rozdělen do jednotlivých komponent, se kterými může být zacházeno jako s odlišnými matematickými modely.³⁹

³⁵ SLUKOVÁ, Petra Zia. *Komunikace informací*. S. 6

³⁶ KROUPA, Tomáš. Matematické základy komprese a digitální komunikace. In: *Úvod do teorie informace*. S. 3

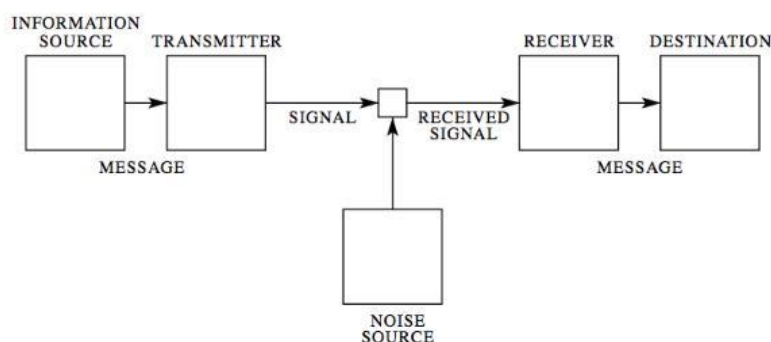
³⁷ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. S. 24-25

³⁸ SLUKOVÁ, Petra Zia. *Komunikace informací*. S. 10

Model umožňuje zobrazit objektivní realitu zjednodušeně a zachytit jen ty stránky daného jevu, které považujeme za důležité, tzn. ty, které jsou blízké účelu, který má model plnit. Tím ale dochází i k určité idealizaci konkrétního jevu a jeho abstrakci.

³⁹ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. S. 27

Shannon-Weaverův model komunikace⁴⁰ vypadá následovně⁴¹:

Obr. 3 Shannon-Weaverův model komunikace

Shannon⁴² schéma popisuje následovně:

Zdroj informací (*Information source*) vytváří zprávu (*Message*) nebo posloupnost zpráv, které mají být sděleny. Vysílač (*Transmitter*) převádí sdělení v signál (*Signal*) vhodný pro přenos. Kanál je pouze médium používané pro přenos signálu z vysílače do přijímače. Může to být například koaxiální kabel nebo paprsek světla atd. Příjemce (*Receiver*) provádí opačnou operaci, tj. dekoduje, rekonstruuje, obnoví sdělení (zprávy) ze signálu. Poslední část v tomto modelu je *Destination*, což je osoba (nebo to), pro kterou je zpráva určena.

Shannon⁴³ dále klasifikuje komunikační systémy do tří hlavních kategorií: **diskrétní, kontinuální a smíšené**. Diskrétní systém je takový, ve kterém zpráva a signál představují sled diskrétních symbolů. Jako typický příklad uvádí telegrafii, kde zpráva představuje posloupnost písmen, teček, čárek a mezer. Kontinuální systém je ten, ve kterém jsou zpráva a signál považovány za spojité funkce, např. rádia nebo televize, a za smíšený považujeme ten, ve kterém se objeví diskrétní a spojité proměnné, např. přenos PCM⁴⁴ řeči.

1. 5. 3 Hlavní přínosy Shanonovy práce:⁴⁵

1. Digitální vyjádření zprávy

Dle Shanonona nezáleží na tom, co zpráva představuje. Může to být text, zvuk, obraz nebo video, vše může být převedeno do binárního kódu, 0 nebo 1. Jako termín pro jednotku informace byl navržen "Bit", jedná se o měřitelné množství, pomocí kterého je možno

⁴⁰ Shannon používá pojem komunikace ve velmi širokém smyslu, aby obsahoval všechny způsoby, kterými jedna mysl může ovlivnit druhou. Zahrnuje tak nejen psanou či mluvenou řeč, ale také hudbu, obrazové umění, divadlo, balet a v podstatě veškeré lidské chování. (SLUKOVÁ, Petra Zia. *Komunikace informací*. S. 24)

⁴¹ SHANNON, Claude. *A Mathematical Theory of Communication*, S. 2

⁴² Tamtéž. S. 2

⁴³ Tamtéž. S. 2-3

⁴⁴ PCM neboli Pulzně kódovaná modulace (z anglického *Pulse-code modulation*) je modulační metoda převodu analogového zvukového signálu na signál digitální. Slouží např. na ukládání zvuků ve formátu MP3, WMA atd. Více na http://cs.wikipedia.org/wiki/Pulzn%C4%9B_k%C3%B3dov%C3%A1_modulace

⁴⁵ Podle Slukové In SLUKOVÁ, Petra Zia. *Komunikace informací*. S. 24

hodnotit kapacitu přenosu všech komunikačních technologií. Tato myšlenka byla zásadní nejen pro technické obory, ale i pro odborníky z humanitních disciplín. Inženýři byli doposud zvyklí přemýšlet o přenosu informace jako o elektromagnetických křivkách, a pracovali odděleně na jednotlivých oblastech, např. telefonní, obrazový, datový přenos. Shannonova vize „bitu“ všechny tyto oblasti sjednotila.⁴⁶

2. Kapacita kanálu & teorie šumu

Kapacitou kanálu (*channel capacity*) rozumíme maximální množství informace, které je možno přenést za určitou časovou jednotku. Shannon představil termín *šum (noise)* jako označení pro jakékoliv zkreslení (deformaci), které narušuje vysílání signálu od zdroje k místu určení. Tento vztah vyjadřuje jednoduchá rovnice⁴⁷:

$$\text{Kapacita kanálu} = \text{informace} + \text{šum}$$

Každý komunikační kanál má své kapacitní omezení, měřené v binárním kódu, tento jev je známý jako tzv. *Shannonův limit*.⁴⁸ Další důležitý termín je korekce kanálu (*correction channel*), což je prostředek pro překonání těžkostí zapříčiněných šumem. Korekce kanálu je vykonávána pozorovatelem, který porovná počáteční signál s tím, který byl obdržen. Pokud se liší, jsou vyslány dodatečné signály, aby chybu opravily.

Shannon-Weaverův model komunikace má své silné stránky (jednoduchost, obecná platnost, kvantifikovatelnost atd.), ale i slabé stránky, ke kterým patří nezohlednění obsahu a významu zprávy, jednosměrnost a nedostatek zpětné vazby⁴⁹, absence zohlednění vztahu a záměru účastníků komunikace, přílišná statická model, nezohlednění povahy užívaného média⁵⁰ (kanálu) atd.⁵¹

⁴⁶ SLUKOVÁ, Petra Zia. *Komunikace informací*. S. 24

⁴⁷ Tamtéž. S. 24

⁴⁸ SLUKOVÁ (*Komunikace informací*. S. 25) uvádí, že je matematicky nemožné uskutečnit bezchybnou komunikaci nad hranicí tohoto limitu, tedy komunikaci bez ztráty některých dat. Pod hranicí tohoto limitu je možné přenášet informaci i s nulovou chybou.

⁴⁹ O zpětnou vazbu byl model rozšířen v roce 1970 teoretikem DeFleurem, který přidal další součásti a představil pojem *význam*. Ten je zdrojem transformován na „informaci“, poslán vysílačem přes kanál a znovu příjemcem změněn na „význam“, který je doručen k místu určení. (SLUKOVÁ, S. 28)

⁵⁰ Volba média může ovlivnit jak formu, tak obsah zprávy. Médium není v procesu komunikace neutrálním prvkem. (SLUKOVÁ, S. 29)

⁵¹ SLUKOVÁ, Petra Zia. *Komunikace informací*. S. 27-29

2 Nonverbální komunikace

Nonverbální komunikace bývá označována jako řeč těla anebo mimoslovní komunikace. Znamená proces dorozumívání se neslovními prostředky.⁵² Zahrnuje širokou oblast toho, co signalizujeme neboli „komunikujeme“ beze slov, eventuálně tzv. mezi řádky, jako doprovod slovní komunikace.⁵³

2.1 Základní charakteristiky

V anglické literatuře se kromě termínu *nonverbal communication* setkáváme také s termíny *bodily action*, nebo *bodily communication*. V knihách jednoho z nejvýznamnějších sociologů lidského chování Ervinga Goffmana nalezneme i termín *body idiom*⁵⁴. Tento termín naznačuje, že nonverbální komunikaci lze studovat jako určitou „idiomatiku“, tedy oblast, do které se promítá jak jazyková norma a úzus – konvence dané kultury, doby, society, tak osobní vyjadřovací „slang“.⁵⁵

Rozdíl mezi verbální a nonverbální komunikací je následující: nonverbální komunikace je užívána k řízení bezprostředního sociálního vztahu; verbální komunikace je užívána k přenosu informace ve spojitosti se sdílenými úkoly a problémy, je však užívána i k udílení pokynů a instrukcí; nonverbální komunikace je schopna nést i přenesenou informaci (např. jazyk gest) a verbální kanál je naopak schopen také podpírat interpersonální vztahy a slovně komunikovat postoje a emoce.⁵⁶

Nonverbální komunikace je vývojově starší, spontánnější, jednoznačnější, méně kontrolovaná a kontrolovatelná, a tudíž může být považována za pravdivější.⁵⁷

Je nutné také vzít v úvahu, že náš zrak představuje v běžných případech účinnější zdroj informací než sluch. Mimo jiné má větší dosah, lepší rozlišovací schopnosti a mohutnější spojení s mozkem. Slyšíme maximálně na vzdálenost několika kilometrů (například hřmění hromu), ale vidíme na vzdálenost světelných let. Řadově větší je například také hustota neuronů v očním nervu ve srovnání s analogickým spojením ucha s mozkem.⁵⁸

⁵² VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací v praxi*. S. 54

⁵³ VYBÍRAL, Zbyněk. *Úvod do psychologie komunikace: přehled základních přístupů k interpersonální komunikaci*. S. 44

⁵⁴ *Idioma* (řec.) – zvláštnost ve smyslu „zvláštní zvyk“

Idiome (franc.) – konkrétní jazyk s rysy určitého společenství

⁵⁵ VYBÍRAL, Zbyněk. *Úvod do psychologie komunikace: přehled základních přístupů k interpersonální komunikaci*. S. 44

⁵⁶ ŠÍPEK, Jiří. Neverbální projevy a jejich význam v komunikaci. In ANDREJEVOVÁ, G. M. a JANOUŠEK Jaromír. *Komunikace a činnost*. S. 118

⁵⁷ PLAMÍNEK, Jiří a FRANC, Daniel. *Komunikace a prezentace: umění mluvit, slyšet a rozumět*. S. 43

⁵⁸ PLAMÍNEK, Jiří. *Synergický management: vedení, spolupráce a konflikty ve firmách a týmech*. S. 91

Nonverbální komunikace plní určité funkce. Slouží především:

- k podpoře řečových promluv,
- k náhradě řečového vyjádření,
- k vyjádření emocí,
- k vyjádření interpersonálního postoje,
- k sebevyjádření (sebe prezentaci),
- v ceremoniálech (např. pozdrav na uvítanou, při loučení, apod.) a při rituálech (např. žehnání při náboženské mši),
- v propagandě, na masových setkáních a demonstracích (signalizace úcty povstáním, souhlasu potleskem, spokojenosti a odměny délkou potlesku, nespokojenosti pískáním a dupáním atd.),
- v umění (pantomima, tanec, balet aj.).⁵⁹

2. 2 Druhy nonverbálního, mimoslovního sdělování

Jaro Křivohlavý⁶⁰ a další⁶¹ rozlišují následující druhy:

- Mimika,
- proxemika,
- haptika,
- posturologie,
- kinezika,
- gestika,
- pohledy,
- paralingvistika.

Základní druhy nonverbální komunikace se někdy dále ještě kategorizují: samostatně se analyzují pohyby rukou, nohou, mimika rozdělená na mimiku dolní části obličeje, mimika horní části obličeje atd. Wahlstrom řadí mezi způsoby nonverbálního komunikování také chronemiku (tedy zacházení jedince s časem: tím, jak s časem nakládáme, o sobě mnohé vypovídáme) a zacházení s předměty (např. způsob řízení auta, zařízení bytu, pořádek/nepořádek na pracovním stole apod.)⁶²

⁵⁹ VYBÍRAL, Zbyněk. *Úvod do psychologie komunikace: přehled základních přístupů k interpersonální komunikaci*. S. 47

⁶⁰ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Já a ty: o zdravých vztazích mezi lidmi*. S. 103-104

⁶¹ Např. VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. S. 56

⁶² VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. S. 64-65

2. 2. 1 Mimika

Slovo mimika je řeckého původu. Řecky „mimos“ znamená citlivě napodobující, imitující, zpodobňující. U mimiky jde především o citlivé modelování vnitřních psychických stavů výrazy obličeje. Lidská tvář odráží vzájemné postoje lidí, kteří spolu jednají, poskytuje zpětnou vazbu v rozhovoru, tj. odpověď na to, co jsme druhému člověku řekli.⁶³

Ve výrazech obličeje rozlišujeme sedm tzv. primárních emocí⁶⁴:

1. štěstí – neštěstí,
2. neočekávané překvapení – splněné očekávání,
3. strach a bázeň – pocit jistoty,
4. radost – smutek,
5. klid – rozčilení,
6. spokojenost – nespokojenost, až znechucení,
7. zájem – nezájem.

Tímto výčtem nejsou vyčerpány všechny druhy emocí, které lze v obličeji identifikovat. Vedle emocí zmíněných výše existují ještě tzv. sekundární, tj. odvozené emocionální výrazy obličeje.

Lidská tvář má svou strukturu složenou z různých oblastí. Ekman⁶⁵ tvář rozděluje následovně:

1. oblast čela a obočí,
2. oblast očí a víček,
3. oblast dolní části obličeje, zahrnující tváře, nos a ústa.⁶⁶

Bylo zjištěno, že z pohybů a výrazů mimických svalů je možno usuzovat na zcela určitý druh emocionálního stavu. Např. horní část obličeje sděluje převážně negativní emocionální stavy (např. starosti, obavy, nejistoty atp.) Naopak dolní část obličeje sděluje převážně pozitivní emocionální stavy (např. radost, zalíbení, potěšení atd.) Horní část obličeje je velice citlivá na psychické napětí (stres), je schopna jej přesně a odstupňovaně vyjádřit. Naopak dolní část obličeje (ústa, nos, brada atp.) tuto možnost nemají (jsou necitlivé ke stavu vnitřního napětí)⁶⁷.

⁶³ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. S. 34-36

⁶⁴ Tamtéž. S. 36

⁶⁵ Více viz P. Ekman, W. V. Friesen, P. Ellsworth: *Emotion in the Human Face*. New York 1972.

⁶⁶ K identifikaci emocí v těchto oblastech lidské tváře byla vypracována metoda FAST. Ta obsahuje mimo jiné atlas druhů, frekvence a rozsahu změn v každé ze tří oblastí obličeje při výše uvedených sedmi primárních emocích. Dává tak možnost co nejpřesněji z mimických projevů určit, co se děje v emocionální sféře pozorované osoby.

⁶⁷ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Neverbální projevy v sociální interakci. In *Československá psychologie*. S. 379

2. 2. 2 Proxemika

Proxemika⁶⁸ se zabývá vzdáleností mezi lidmi, kteří spolu přicházejí do styku, tedy přiblížením nebo oddálením jednoho od druhého v horizontální rovině, případně převýšením, tj. vzdáleností ve vertikální rovině.⁶⁹

Na základě několika zjištění o optimální vzdálenosti mezi dvěma lidmi bylo vytvořeno pojetí tzv. osobní zóny člověka. Tím se rozumí myšlená čára ohraničující prostor kolem člověka, do kterého tento člověk nerad pouští druhé lidi – tzv. vetřelce.

Proxemika rozlišuje čtyři základní zóny⁷⁰

1. intimní zóna (*Intimate space*) – její dolní hranice splývá s těsným hmatovým dotekem partnerů. Takový styk je např. mezi matkou a dítětem, mezi milenci, manželi, atp. Horní hranice intimní sféry je dána oddálením o 15-30 cm.
2. osobní zóna (*Personal space*) – dolní hranici tvoří oddálení těl dvou partnerů o 45-75 cm. Je to prakticky maximální vzdálenost, v níž je ještě možno držet se za ruce, případně jít vedle sebe tak, jak vedle sebe chodí manželé. Horní hranicí osobní sféry je oddálení o 75 cm až 1,20 m.
3. sociální zóna (*Social space*) – dolní hranice tohoto sociálního styku je 1,2 m až 2,1 m. Horní hranice je pak 2,1 m až 3,6 m. Horní hranice oddálení při sociálním styku vystihuje situaci, kdy se v našem zorném poli objeví již celá postava stojícího partnera.
4. veřejná zóna (*Public space*) – jako minimální vzdálenost se uvádí 3,6 m. Horní hranicí veřejné sféry je uváděno 7,6 m. V takovém prostoru vystupuje například herec na jevišti, učitel ve třídě, profesor v posluchárně atp.

2. 2. 3 Haptika

Termín „haptika“ byl zaveden lingvistou Williamem Austinem. Tímto termínem se vyjadřuje taktilní kontakt neboli dotek.⁷¹

V oblasti doteků se uvádí pět nejdůležitějších významů:⁷²

- Dotyk může vyjádřit pozitivní emoce jako podporu, ocenění, sexuální zájem a náklonnost.
- Dotyk často vyjadřuje hravost ve smyslu náklonnosti nebo také agresivity.

⁶⁸ Podnět ke studiu proxemického chování dal ve svých antropologických studiích profesor E. T. Hall, který zjišťoval, jak daleko od sebe stojí dva lidé, kteří jsou zabráněni do přátelského rozhovoru.

⁶⁹ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Já a ty: o zdravých vztazích mezi lidmi*. S. 103

⁷⁰ Dělení dle E. T. Halla. Uvedeno např. v knize KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. S. 51-52

⁷¹ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. S. 55

⁷² DEVITO, A. Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. (2001) S. 141

- Dotyk může ovládat nebo usměrňovat chování, postoje nebo pocity druhého.
- Rituální dotyky se týkají pozdravů a loučení, například podání rukou, objetí nebo položení ruky kolem ramen druhého.
- Funkční dotyky jsou takové, které se provádí za účelem určitého úkonu, například při odstranění smítka z obličeje nebo oděvu druhého.

2. 2. 4 Posturologie

Posturologie se zabývá postoji, držení těla a polohovými konfiguracemi⁷³. Rozeznáváme tři základní polohy člověka: vstojе, vsedě a vleže. Při každé z nich mohou různé části těla zaujímat rozmanité polohy. V oblasti zaujímání vzájemných poloh a konfigurací je ve hře celý soubor faktorů. Důležitý je temperament – povaha, kulturní vázanost, kvalita mezilidských vztahů a momentální psychická atmosféra.⁷⁴

2. 2. 5 Kinezika

Termín kinezika pochází z řeckého „*kinema*“ – pohyb či „*kinein*“ – pohybovat a označuje tu oblast nonverbální komunikace, která se zabývá pohybem těla a jeho částí. Kinezika zahrnuje všechny druhy pohybů, jde-li ale o pohyby určitých částí těla, setkáváme se s označením speciálním. Chironomie⁷⁵ (chirologie) tvoří část kineziky a pojednává o pohybech rukou. Gestika se pak zabývá pohybem rukou, které doprovázejí nebo nahrazují slovní projev.⁷⁶

2. 2. 6 Gesta

Gesta patří do kineziky, do nauky o pohybové činnosti člověka v sociální interakci. Gesty se rozumějí pohyby, které mají výrazný sdělovací účel, které doprovázejí slovní projevy nebo je zastupují. Jde o pohyby kterékoliv části těla, tedy nejen rukou, i když většina gest je záležitostí právě rukou. Gesta naznačují určitou ideu, která má být v sociálním styku sdělena.⁷⁷

⁷³ Konfigurace vystihuje vzájemné polohy většího celku, např. všech částí těla při dané základní tělesné poloze. Určitá konfigurace tak zahrnuje nejen zcela konkrétní polohu rukou a nohou, ale i polohu těla, krku, hlavy atp.

⁷⁴ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. S. 58-64

⁷⁵ Z řeckého „*cheir*“ neboli ruka.

⁷⁶ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. S. 66

⁷⁷ Tamtéž. S. 71

2. 2. 7 Pohledy⁷⁸

Ve styku člověka s člověkem patří řeč očí k nejdůležitějším způsobům sdělování.

2. 2. 8 Paralingvistika

Mimojazykovým (paralingvistickým) projevem se nazývá vokální (ale přitom neverbální) dimenze řeči. Také mlčení⁷⁹ je absencí zvuku, ale není absencí komunikace.⁸⁰

Tato oblast nonverbální komunikace se sice vztahuje k řeči, avšak nedá se zachytit klasickými metodami jazykovědy (například zapsat).⁸¹

Paralingvistické charakteristiky řeči jsou následující⁸²:

1. hlasitost řeči,
2. výška tónu řeči,
3. rychlost řeči,
4. objem řeči,
5. plynulost řeči,
6. intonace – melodie řeči,
7. chyby v řeči,
8. správnost ve výslovnosti,
9. kvalita řeči – věcnost hovoru,
10. členění řeči – frázování.

DeVito⁸³ k aspektům mimojazykového projevu řadí i přízvuk, slovosled a také vokalizaci – tedy zvuky, které jsou vydávány při pláči, šeptání, zívání atd.

2. 3 Kulturní odlišnosti v nonverbální komunikaci

Formy nonverbální komunikace se značně liší mezi kulturami, v rámci širokých kulturních celků i uvnitř jednotlivých kultur.⁸⁴ Pochopení kulturních odlišností je tématem natolik obsáhlým, že se v této části kapitoly budeme zabývat pouze základními jevy, se kterými se setkáváme v zahraničí nejčastěji.

⁷⁸ Blíže se oblasti očí věnuje také článek KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Funkce zrakového kontaktu v sociální komunikaci. In: *Československá psychologie*, 1976, č. 1, S. 72-79

⁷⁹ Mlčení může sdělit emocionální reakce podobně jako oči, obličej nebo ruce. Někdy může sdělit rozhodnutí nespolupracovat nebo vzdorovat. Odmítáním verbální komunikace signalizujeme druhému popření jeho autority nebo legitimity jeho postavení. Mlčením se často dává najevo rozmrzelost nebo zlost. Může ale také znamenat náklonnost nebo lásku, zejména ve spojení s dlouhými vzájemnými pohledy do očí. (DeVito, 2001, S. 146)

⁸⁰ DEVITO, A. Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. (2001) S. 143

⁸¹ KŘIVOHLAVÝ Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. S. 87

⁸² Tamtéž. S. 134-135

⁸³ DEVITO, A. Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. (2001) S. 143

⁸⁴ ŠRONĚK, Ivan. *Kultura v mezinárodním podnikání*. S. 25

Největší kulturní rozdíly existují zejména v souvislosti s očním kontaktem, osobním prostorem neboli proxemikou, četností dotyků a gesty.⁸⁵

2. 3. 1 Oční kontakt a zraková komunikace

Je nutné si uvědomit, že bohaté variace mimické komunikace neodrážejí rozdílný způsob vyjadřování emocí v různých kulturách, ale spíše odlišná pravidla jejich vyjadřování na veřejnosti. Například v Japonsku se považuje za nevhodné, aby ženy při úsměvu ukazovaly zuby, takže své úsměvy potlačují nebo si v některých případech zakrývají ústa rukou. Naproti tomu ženy ve Spojených státech nepodléhají žádným podobným omezením a mohou se usmívat zcela otevřeně.⁸⁶

2. 3. 2 Proxemika

Příslušníci různých kultur zacházejí s prostorem odlišně. Například příslušníci severoevropských kultur a mnozí Američané si od ostatních udržují značný odstup. V porovnání s nimi Jihoevropané a lidé z blízkovýchodních kultur v takových situacích stojí k sobě mnohem blíže.⁸⁷

Šroněk⁸⁸ uvádí i jednotlivé vzdálenosti v některých zemích: průměrná vzdálenost mezi konverzujícími osobami na Blízkém východě je 20 cm, v Latinské Americe 30 cm, v USA 40 cm, v Evropě 60 cm a v Thajsku 80-100 cm.

2. 3. 3 Haptika

V oblasti doteků vymezuje DeVito⁸⁹ kultury kontaktní a nekontaktní. Za kontaktní považuje například jihoevropské a středovýchodní, zatímco jiné, například severoevropské a Japonci, jsou nekontaktní. Příslušníci kontaktních kultur zachovávají mezi sebou malý odstup, dotýkají se navzájem při konverzaci, mnohem více se k sobě obracejí čelem a udržují delší a soustředěnější zrakový kontakt. Příslušníci nekontaktních kultur udržují při interakcích vzájemný odstup, dotýkají se málokdy nebo vůbec ne, zřídka se k sobě stavějí čelem a navazují mnohem kratší zrakové kontakty. Jihoevropané tak mohou považovat Severoevropany a Japonce za chladné, rezervované a nezúčastněné, a sami mohou být naopak vnímány jako neodbytní, agresivní a nepřiměřeně důvěrní.

⁸⁵ PEAS Allan a PEAS Barbara. *Řeč těla*. S. 110

⁸⁶ DEVITO, A. Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. S. 177

⁸⁷ DEVITO, A. Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. (2001) S. 133

⁸⁸ ŠRONĚK, Ivan. *Kultura v mezinárodním podnikání*. S. 26

⁸⁹ DEVITO, A. Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. S. 179

2. 3. 4 Gestikulace

Gesta mají v různých kulturách mnoho variací a významů. Z nonverbálních projevů jsou nejvýraznější a také nejvíce kontroverzní.⁹⁰ DeVito⁹¹ zmiňuje některá obecně známá gesta, jejichž výklad se může lišit v různých prostředích:

- Mávat rukou je urážlivé v Nigérii a Řecku.
- Vztyčený palec se v Austrálii považuje za neslušné gesto.
- Ukazování prstem je považováno za nezdvořilé v mnoha zemích Středního východu.
- Uklánět se méně než hostitel se v Japonsku považuje za výraz nadřazenosti.

V oblasti gest se vyskytují tři nejběžnější, která mohou mít odlišný význam v jednotlivých zemích. Jedná se o kroužek naznačený palcem a ukazovákem, vztyčený palec a ukazovák a prostředník vztyčený do podoby písmene V.⁹²

⁹⁰ ŠRONĚK, Ivan. *Kultura v mezinárodním podnikání*. S. 26

⁹¹ DEVITO, A. Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. S. 176

⁹² PEAS Allan a PEAS Barbara. *Řeč těla*. S. 114

3 Elektronická komunikace

Na základě uvedených definic týkajících se mezilidské komunikace⁹³ můžeme elektronickou komunikaci definovat jako způsob dorozumívání se, který je podmíněn technickými nástroji (mobilním telefonem, počítačem, připojením k Internetu, softwarem umožňujícím elektronickou komunikaci atd.).⁹⁴

3.1 Obecná charakteristika elektronické komunikace

Elektronická komunikace je do jisté míry velmi otevřená a neřízená. Uživatelé komunikují množstvím různých komunikačních kanálů s využitím širokého množství komunikačních kódů.⁹⁵ I když existují jistá komunikační pravidla⁹⁶, nejsou v praxi příliš často dodržována. Tato situace je dána na jedné straně anonymitou uživatelů (nedá se přesně identifikovat původce sdělení, čímž se tříští odpovědnost za předané sdělení), na druhé straně je tu nejednotnost a nestandardizace komunikačních platform. Elektronická komunikace je navíc hromadná, vzájemně mohou komunikovat stovky i tisíce uživatelů (např. díky existenci webových diskusních fór). Tato komunikace je také časově a místně neomezená, lze komunikovat s kýmkoliv, kdekoliv a kdykoliv. Existuje tu však i technologická podmíněnost a závislost na počítačové gramotnosti komunikujících, která představuje kompetence zaměřené na ovládání a využívání počítače v životě.⁹⁷

3.2 Specifika elektronické komunikace z lingvistického hlediska

Jazyk elektronické komunikace je velmi specifický. Vzhledem k nižšímu věku a anonymitě mnohých uživatelů dochází k množství jazykových gramatických i stylistických prohršků, deformací, netradičních využití jazykových prostředků atd. Pro jazyk tohoto typu komunikace je charakteristická snaha o zjednodušení (ekonomizaci) jazyka a o jeho maximální přiblížení mluvené podobě.

V jazyce elektronické komunikace můžeme sledovat⁹⁸:

1. syntézu mluveného a psaného slova,
2. vynechávání diakritiky,
3. užívání akronymů⁹⁹,
4. časté používání slangových výrazů,

⁹³ Viz kapitola 1. 1 Definice mezilidské komunikace

⁹⁴ DOSTÁL, Jiří. Informační a počítačová gramotnost – klíčové pojmy informační výchovy. In *Infotech*. S. 62

⁹⁵ Jazyk, semigrafické znaky, akronymy, emotikony, grafické a vizuální symboly apod.

⁹⁶ Tzv. netiketa

⁹⁷ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 8-59

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tzv. kódovaných zkratk. Blíže viz kapitola 3. 2. 1. 1 Akronymy.

5. narušenou gramatickou stavbu vět,
6. krátké, často neukončené věty,
7. narušení pořádku slov ve větě,
8. časté protahování samohlásek,
9. používání nových tvarů slov, často zkomolenin,
10. vkládání různých znaků, emotikonů, akronymů,
11. časté míchání angličtiny a češtiny.

3. 2. 1 Jazykové prostředky elektronické komunikace

V mluvené komunikaci doprovázejí verbální sdělení prostředky realizované jak ve zvukovém kanálu, tak i v kanálu vizuálním. Ty mohou mít zásadní význam pro celkový smysl promluvy. Ve zvukovém kanálu se uplatňují mimojazykové prostředky¹⁰⁰. Vizuální kanál je zapojen tak, že účastníci komunikace na sebe vidí, mohou tedy vzájemně sledovat gesta, mimiku, postoj či pohyb těla partnera.¹⁰¹ V elektronické komunikaci zvukový kanál může být přítomen¹⁰², dochází ale k určitému zkreslení. To stejné platí i o přenosu přes vizuální kanál¹⁰³. U většiny typů elektronické komunikace tak vizuální kanál slouží pouze k percepci psaného textu. Komunikace by bez těchto prostředků byla značně ochuzena, proto se ustálily jisté způsoby psaní, které se snaží chybějící prozodické, nonverbální a paraverbální prostředky zcela, nebo alespoň částečně nahradit.¹⁰⁴

3. 2. 1. 1 Akronymy

Podobně jako emotikony vyjadřují i akronymy pocity a emoce, ale i prostá sdělení. Akronymy jsou zkratky slov a vět, jimiž uživatel vyjadřuje svůj pocit (emoci). Původně pocházejí z angličtiny, existují už ale i české varianty. Následující tabulka¹⁰⁵ je stručným přehledem akronymů, se kterými se běžný uživatel synchronní elektronické komunikace může setkat:

Akronym	Anglický překlad	Česká interpretace
BTW	By the Way	Mimochodem
FYI	For your information	Pro vaši informaci

¹⁰⁰ Viz kapitola 2. 2. 8 Paralingvistika

¹⁰¹ Viz kapitola 2. 2 Druhy nonverbálního, mimoslovního sdělování.

¹⁰² Např. u internetového telefonování pomocí programů (Skype), u videokonference apod.

¹⁰³ To ovšem neplatí u virtuálního 3D světa, kde se mohou uživatelé volně pohybovat, je tak možné zkoumat i takové nonverbální prostředky, jako je proxemika apod.

¹⁰⁴ JANDOVÁ, Eva. Komunikace na www chatu. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 35

¹⁰⁵ Převzato z: KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 61

IMHO	In my humble/honest opinion	Dle mého skromného mínění
LOL	Loud of Lought	Směji se na celé kolo
OIC	Oh. I see	Aha, už chápu
PLS	Please	Prosím
THX	Thanks	Děkuji
AFK	Away from Keyboard	Jsem mimo klávesnici počítače
N/A	Not Avaible	Nedostupný
Z5	Zpět (foneticky Z+Pět)	Zpět
MMNT		Moment
JJ		Jojo
NZ		Není zač

Tabulka 1 Akronymy

3. 2. 1. 2 Emotikony¹⁰⁶

Emotikony umožňují vyjádřit emoce, nálady a postoje či upřesnit význam sdělených myšlenek.¹⁰⁷ Vznikají kombinací různých znaků tzv. ASCII¹⁰⁸ tabulky, které se používají v rámci počítačové a mobilní komunikace. Klasická standardní ASCII tabulka nabízí v základní variantě 128-255 neabecedních znaků.¹⁰⁹

Rozlišujeme dva typy emotikonů. První z nich lze označit jako emotikony **textové**. Ty jsou starší a jsou tvořeny postupným psaním znaků ASCII kódu, např. :-), :-(jako součást psaného textu. Druhým typem jsou emotikony **grafické**, obrázkové. V tomto případě jde o kreslené, často i animované obrázky, které mohou komunikanti jednoduše vybrat z nabídky na obrazovce a vložit na jakékoliv místo textu příspěvku. Tyto novější grafické emotikony vytlačují kvůli snadnosti manipulace původní textové emotikony, které je nutno psát znak po znaku. Velké množství těchto emotikonů nabízí chatové servery¹¹⁰. Dnes již neznázorňují pouze výrazy obličejů, ale i nejrůznější předměty a symboly.¹¹¹

¹⁰⁶ Jedná se o různé typy semigrafických symbolů. (KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 59)

¹⁰⁷ ŽEMLIČKA, Martin. *E-mail, chat, sms: praktický průvodce elektronickou komunikací*. S. 83

¹⁰⁸ ASCII = The American Standart Cod for Information Interchange

¹⁰⁹ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 59

¹¹⁰ Např. Xchat jich nabízí téměř 4000, uživatelé si mohou vytvářet i své vlastní.

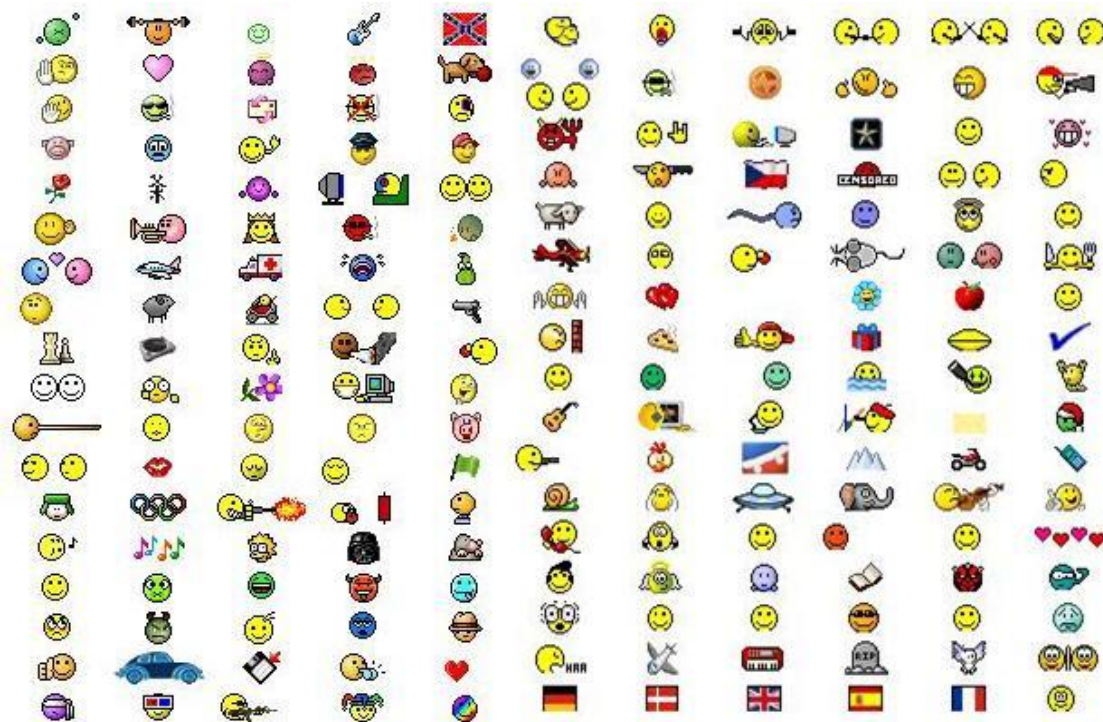
¹¹¹ JANDOVÁ, Eva. Komunikace na www chatu. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 37

Příklady textových emotikonů¹¹²

Emotikon	Význam
: -)	úsměv
: -))	hlasitý smích
: -)))	hlučný smích
(-_-)	tajný úsměv
: -D	řečeno s úsměvem
; -)	šibalské (spiklenecké mrknutí)
: -o	údiv
: -O	zděšení
: -/	nespokojený, souhlas s něčím záporným
: -@	zmatení
: ->	šťastný obličej
: '-(pláč
: -<	ztracený, opuštěný
> -<	absolutně rozzuřený
: -	naštvaný
: -r	vypláznutý jazyk
: -	přísně neutrální výraz
: -*	polibek
: =O	lhář
(-:	levák
: -Q	kuřák
; -(uživatel pláče
-)	slepec
C =: -)	šéf
: -0	ticho!

Tabulka 2 Textové emotikony

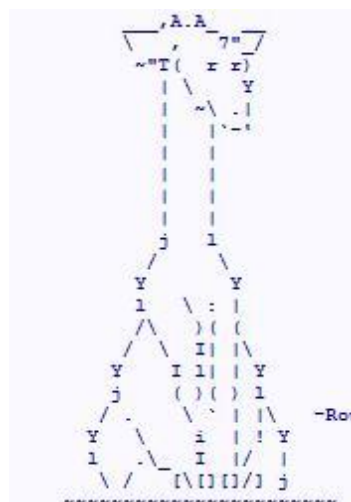
¹¹² Převzato z: NEUGEBAUER, Tomáš. *Nová pravidla písemné a elektronické komunikace*. S. 93

Obr. 4 Příklady grafických emotikonů¹¹³

3. 2. 1. 3 ASCII art

ASCII art jsou obrázky složené pouze z několika znaků, písmen a číslic.¹¹⁴ Tato kombinace vytváří buď samotný obrázek¹¹⁵ (např. [=(((((*> kapr, @----->--- růže), nebo vytváří pozadí a obrázek je tvořen nepopsanou plochou¹¹⁶. Vytvoření obrázku vyžaduje od autora poměrně velkou plošnou představivost.¹¹⁷

Obr. 5 ASCII art

¹¹³ Převzato z: <http://xchat.centrum.cz/~guest~/settings/xchat.php?sent=5&showx1=1&showtab=0&page=1>. [cit. 2014-05-27]

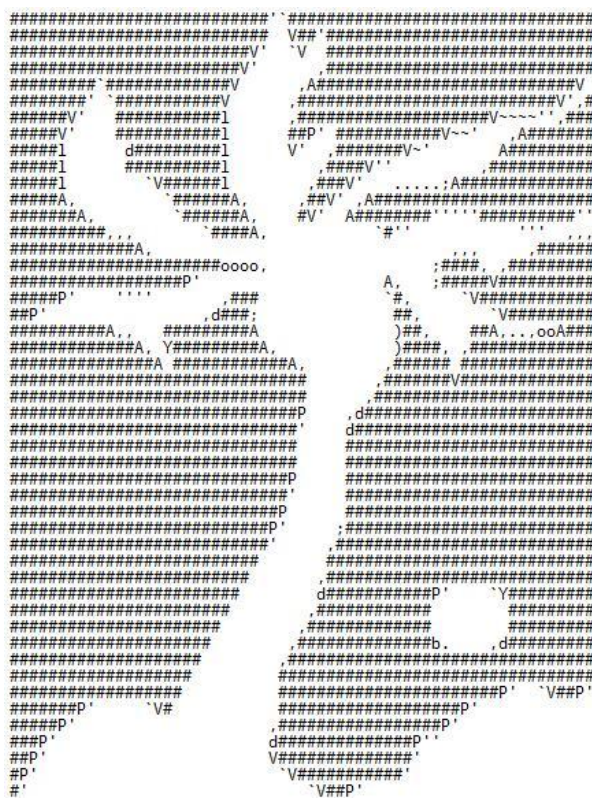
¹¹⁴ ŽEMLIČKA, Martin. *E-mail, chat, sms: praktický průvodce elektronickou komunikací*. S. 85

¹¹⁵ Viz obrázek. Převzato z: <http://www.asciworld.com/-Animals-.html>. [cit. 2014-05-27]

¹¹⁶ Viz obr. 6 ASCII art

¹¹⁷ JANDOVÁ, Eva. Komunikace na www chatu. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 40

Vzhledem k tomu, že vytváření takovýchto obrázků je časově velmi náročné, v elektronické komunikaci se ASCII art příliš často neobjevuje.¹¹⁸

GNN94

Obr. 6 ASCII art¹¹⁹

3. 2. 1. 4 Psaní textu velkými písmeny

Psaní velkými písmeny se v různých komunikačních systémech na Internetu ustálilo pro vyjádření zvýšeného hlasu, křičení. Často se jako prostředek intenzifikace kombinuje se zmnožením grafémů nebo interpunkčních znamének. Někteří uživatelé využívají psaní velkých písmen i v případech, kdy na sebe chtějí upozornit, např. při vstupu do chatové místnosti.¹²⁰

3. 2. 1. 5 Iterace

Pod pojmem iterace rozumíme zmnožení znaků. Pro elektronickou komunikaci je charakteristické nejen zmnožení grafémů, ale také interpunkčních znamének pro naznačení důrazu a příznakové intonace. K iteracím dochází nejen u písmen označujících vokály, ale zmnožují se i grafémy označující konsonanty.¹²¹

¹¹⁸ JANDOVÁ, Eva. Komunikace na www chatu. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 41

¹¹⁹ Převzato z: <http://www.chriS.com/ascii/index.php?art=plants/trees>. [cit. 2014-05-27]

¹²⁰ JANDOVÁ, Eva. Komunikace na www chatu. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 35-36

¹²¹ Tamtéž. S. 36

3. 2. 2 Spisovnost versus nespisovnost v elektronické komunikaci

Podoba běžné každodenní komunikace je na český mluvícím území rozdělena – na západě již v době vzniku novodobé spisovné češtiny běžně existují jevy, které dnes tvoří základ obecné češtiny, kdežto na východě strukturní podoba archaičtějších nářečních skupin způsobila, že běžná komunikace probíhá převážně v podobě bližší spisovnému jazyku.¹²²

V současnosti je jazyk chápán jako jeden z prostředků komunikace v nejrůznějších komunikačních situacích, jež jsou vymezovány různými pragmatickými činiteli. Jako nejdůležitější z těchto činitelů ve vztahu k dichotomii spisovnost – nespisovnost se jeví situovanost komunikačních událostí na osách oficiálnost – neoficiálnost, veřejnost – neveřejnost a psanost – mluvenost. Můžeme říci, že jde-li o komunikaci oficiální, veřejnou a psanou, stále převládá povědomí o nutnosti užít spisovné podoby češtiny. Směrem k opačným pólům výše uvedených os nespisovných prvků v komunikaci přibývá.¹²³

Spisovnost je příznakem nejen určité oficiality, ale obsahové, tematické vážnosti, závažnosti nebo i určitého krátkodobého osobního odstupu. Kolísání mezi spisovností a nespisovností není jen důsledkem neznalosti spisovných prostředků, ale je těsně spjato s celkovým charakterem, průběhem, obsahem komunikačních událostí, má tedy charakter vědomé volby.¹²⁴

Elektronická komunikace probíhá sice převážně v psané formě, ale jinak vykazuje většinu rysů komunikace mluvené – je neoficiální, nepřipravená, spontánní, vázaná na konkrétní situaci, uplatňují se v ní rysy expresivity a emocionality, má dialogický charakter. Probíhá sice ve veřejném médiu, ale její „veřejnost“ je časově omezena tím, jak text poměrně rychle mizí z obrazovky. Repliky tohoto druhu komunikace jsou psány různě – od čistě spisovných podob (těch je však minimum) přes střídání odlišných – spisovných i nespisovných – podob zápisu v jediné replice po repliky naprosto nespisovné (těch je naopak maximum). Každodenní mluvená komunikace rovněž často kombinuje prvky různých útvarů národního jazyka.¹²⁵

¹²² JANDOVIÁ, Eva. Některé jazykové rysy WWW chatu. In JANDOVIÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 85

¹²³ Tamtéž. S. 85-86

¹²⁴ KOŘENSKÝ, Jan. *Komunikace a čeština*. S. 62

¹²⁵ JANDOVIÁ, Eva. Některé jazykové rysy WWW chatu. In JANDOVIÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 88

Jelikož je pro elektronickou komunikaci typičtější nespisovná čeština, zaměříme se v naší práci na ty jevy, které většinou nepatří do spisovného jazyka, a které lze chápat jako typické pro tento druh komunikace. Tyto jevy můžeme rozdělit do několika skupin¹²⁶:

1. psaní diakritiky a zvláštní zápis grafémů;
2. zápis nespisovné i spisovné výslovnosti;
3. nejčastější nespisovný výskyt v plánu morfologickém;
4. zápis v rovině syntaktické¹²⁷.

3. 2. 2. 1 Psaní diakritiky a zvláštní zápis grafémů

Velké množství účastníků nepoužívá v elektronické komunikaci diakritická znaménka. V podstatě jde o pozůstatek z doby počátků elektronické komunikace, kdy rozdílná technická zařízení a rozdílné programové vybavení počítačů nezaručovala, že se u příjemce text objeví ve stejné podobě, jak byl autorem napsán. Další možné vysvětlení pro absenci diakritických znamének je vliv psaní SMS¹²⁸ na mobilních telefonech, kdy je obvykle poměrně složité a časově náročné vytvořit grafémy s diakritikou.¹²⁹

V textech elektronické komunikace se objevuje také nahrazování některých grafémů české soustavy grafémy cizími, jakoby anglickými. Jde zejména o nahrazení písmena v grafémem *w* a o zápis slov s grafémem *š* jakoby anglickým pravopisem se *sh*. Dále např. spojení *ks* bývá zapisováno grafémem *x*, který se v češtině běžně objevuje jen v přejatých slovech.¹³⁰

3. 2. 2. 2 Zápis nespisovné i spisovné výslovnosti

Účastníci elektronické komunikace se snaží zápisem napodobit mluvenou komunikaci i s její zvukovou stránkou. Objevují se tak přepisy zjednodušené výslovnosti souhláskových

¹²⁶ Upraveno dle Jandové. Viz JANDOVIÁ, Eva. Některé jazykové rysy WWW chatu. In JANDOVIÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 89

¹²⁷ Toto rozdělení záměrně ponechává stranou slovní zásobu. Je to především z důvodu obsáhlosti tématu lexikální stránky elektronické komunikace. V rovině lexikální se výrazně projevuje užívání přejatých slov (zejména pak anglického původu) a různých typů kontextově motivovaných výrazů, neologismů slovtvorných i sémantických a mnoha způsobů projevu expresivity, včetně specifických typů pozdravů a oslovení. Věříme, že toto téma by vydalo na samostatnou diplomovou práci. Více k této problematice např. SVOBODOVIÁ, Diana. Lexikální specifika komunikace na WWW chatu. In JANDOVIÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 101-157. Dále např. ŠINDLEROVIÁ, Hana. Anglicismy v počítačovém slangu. In POŘÍZKA, Petr, ed. a POLÁCH, Vladimír. Ed. *Jazyky v kontaktu – jazyky v konfliktu a evropský jazykový prostor: sborník příspěvků ze 4. mezinárodní konference Setkání mladých lingvistů, konané na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve dnech 12.-14. května 2003*. S. 305-311. V současné době vznikají i jednotlivé slovníky, např. ROSENBAUM, Oliver. *Anglicko-český slovník Internetu: chat-slang*. 3. Podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Ivo Železný, 2011. 304 S. ISBN 80-240-2058-0.

¹²⁸ SMS = Short message service

¹²⁹ JANDOVIÁ, Eva. Některé jazykové rysy WWW chatu. In JANDOVIÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 89

¹³⁰ Tamtéž. S. 90

skupin. Jedná se např. o zápis výrazů *nějak, nějaký, jestli, poněvadž, radši, dneska, když* jako *ňák / nak, ňáká, jesi, páč / pac, rači, neska, dyz* apod. Dále se může jednat o nahrazování u zájmeného kořene *-k-* s následujícím *-d-* grafémem *-gd-*. Např. *gdo, gdy, gde. gdyž /gdyz, něgdo / negdo, něgdy / negdy* atd. Často bývá v zápise vynecháváno náslovné *j-* před souhláskou u přítomných tvarů slovesa *být* a u tvarů sloves *jít, jmenovat se* (a jejich odvozenin), následuje-li po *j-*konsonant. Poměrně frekventovaný je i zápis protetického *v-*, zejména u zájmena *on*, předložky *od*, případně i jiných výrazů (*oba*). U elektronické komunikace se může projevit i příslušnost uživatele k určité nářeční skupině.¹³¹

3. 2. 2. 3 Nejčastější nespisovný výskyt v plánu morfologickém

Velmi frekventované se v této oblasti jeví odlišné užití tvaru slovesa *být* v kondicionálu u jednotlivých uživatelů. Např. tvary *bych / bysem / by sem / by jsem*. Dále tvar *by jsi / aby jsi / by si / aby si* atd. V minulém čase se často objevují v 1. os. sg. tvary s osobním zájmenem bez pomocného slovesa. Časté jsou také tvary s přeměněným pomocným slovesem na postfix *-s*. Ten se připojuje k prvnímu výrazu ve větě.¹³²

3. 2. 2. 4 Zápis v rovině syntaktické

U synchronní elektronické komunikace (především na chatu) začíná zápis repliky obvykle malým písmenem, a pokud není zakončena vykřičníkem nebo otazníkem, tečka se jako koncové interpunkční znaménko obvykle nepoužívá. Velmi málo se objevuje interpunkční čárka. Repliky jsou obvykle poměrně krátké a odpovídají tak jednoduché větě. Uvnitř delších replik, které mají podobu souvětí, u nichž by v klasickém psaném projevu byly jednotlivé věty odděleny čárkami, uživatelé používají k členění tři tečky, otazník, vykřičník nebo emotikony.¹³³ U asynchronní elektronické komunikace nedochází k větším odchylkám.

3. 2. 3 Jazykové funkce v elektronické komunikaci

V této části práce budeme vycházet z Jakobsonova modelu komunikační události a jeho vymezení šesti jazykových funkcí¹³⁴. Zaměříme se především na tři jazykové funkce, které jsou nejcharakterističtější pro elektronickou komunikaci – tedy na funkci poznávací, emotivní a fatickou.

¹³¹ JANDOVÁ, Eva. Některé jazykové rysy WWW chatu. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 90-92

¹³² Tamtéž. S. 95-97

¹³³ Tamtéž. S. 98

¹³⁴ Viz kapitola 1. 4 Jakobsonův model komunikace a funkce jazyka.

3. 2. 3. 1 Funkce poznávací

Bystrzycki¹³⁵ považuje tuto funkci zaměřenou na obsah sdělení a na předání informace za dominující u všech typů komunikačních situací elektronické komunikace (kromě chatu). Zvlášť zřetelně se tato funkce projevuje u krátkých textových zpráv, kde technická omezení a námaha spojená s nepohodlnou tvorbou („vytūkáním“) zprávy způsobují, že vznikají většinou čistě informativní komunikáty, např. „Uz jsem tady.“

3. 2. 3. 2 Funkce emotivní

Funkce emotivní (expresivní) je soustředěna k mluvčímu, k vyjádření jeho postoje, emocí, vztahu ke sdělovanému obsahu. Jazykově se u elektronické komunikace projevuje používáním citoslovcí, velkých písmen, opakovaným užitím interpunkčních znamének. To vše má za úkol vyjádřit emoce mluvčího. Tuto funkci plní také emotikony, které často slouží k vyjádření nálady, postoje mluvčího.¹³⁶

K vyjádření expresivity slouží:¹³⁷

- velká písmena (zdůrazňují obsah),
- znásobený vykřičník (ten může plnit funkci křiku),
- opakování písmen (zde se jedná o blíže nespecifikovanou expresi),
- emotikony – tzv. smajlíky,
- psaní tučným písmem (snaha zvýraznit se, odlišit se, být zvlášť viditelným),
- expresivita lexikální (např. vyjádření pohrdání).

3. 2. 3. 3 Funkce fatická

Tato funkce¹³⁸ zaměřená na kontakt účastníků komunikace bývá často považována za vedlejší a mnohdy stála na okraji lingvistického zájmu¹³⁹. V elektronické komunikaci začíná ale plnit hlavní úlohu. Typickým příkladem je komunikace na chatu. Zde se lidé často scházejí, aby si nezávazně, mnohdy bezobsažně popovídali. Uživatelé sem přicházejí za účelem získat iluziorní pocit „být s někým“, „být v kontaktu“. Témata jsou často nezávazná, rychle se mění.¹⁴⁰

¹³⁵ BYSTRZYCKI, Krzysztof. O jazykových funkcích v elektronické komunikaci. In POŘÍZKA, Petr, ed. a POLÁCH, Vladimír. Ed. *Jazyky v kontaktu – jazyky v konfliktu a evropský jazykový prostor: sborník příspěvků ze 4. mezinárodní konference Setkání mladých lingvistů, konané na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve dnech 12.-14. května 2003*. S. 22

¹³⁶ Tamtéž. S. 23

¹³⁷ Tamtéž. S. 25

¹³⁸ Viz kapitola 1. 4 Jakobsonův model komunikace a funkce jazyka

¹³⁹ Srov. HOFFMANOVÁ, Jana. Fatická funkce jazyka, konverzace a její žánry. In *Slovo a slovesnost*. S. 191

¹⁴⁰ BYSTRZYCKI, Krzysztof. O jazykových funkcích v elektronické komunikaci. In POŘÍZKA, Petr, ed. a POLÁCH, Vladimír. Ed. *Jazyky v kontaktu – jazyky v konfliktu a evropský jazykový prostor: sborník příspěvků*

Valnou část replik tvoří výpovědi sloužící:

- k navázání kontaktu (pozdravy nebo uvozovací tázací formule),
- k udržování kontaktu (otázky, emotikony),
- k přerušení komunikace.

Ztotožňujeme se s názorem Bystrzyckého¹⁴¹, že z komunikačních funkcí je právě fatická dimenze (vedle poznávací) do značné míry důvodem popularity elektronické komunikace. Konverzace s fatickou funkcí existovala již dříve, neměla ale takovou šíři a lehkost, jakou jí poskytuje elektronická komunikace.

3. 3 Základní dělení elektronické komunikace

Stejně tak jako mezilidská komunikace disponuje základním dělením na typy¹⁴² a formy¹⁴³, má i elektronická komunikace své dělení.

Základní typ představuje komunikace internetová – vázaná na platformu počítačové sítě. Ta je realizována v několika odlišných formách. Elektronickou komunikaci tedy dělíme na offline a online komunikaci¹⁴⁴. V naší práci se blíže budeme zabývat online komunikací, komunikaci offline ponecháme stranou.

3. 3. 1 Offline komunikace

Probíhá mimo počítačovou síť (např. dopis, pohled).

3. 3. 2 Online komunikace¹⁴⁵

Probíhá prostřednictvím počítačové sítě. Je-li někdo online, znamená to, že je připojen k počítačové síti a je schopen komunikace. Online komunikace má dvě základní podoby:

a) synchronní

např. chat, VoIP telefonie (Skype) apod.

b) asynchronní

např. diskusní fóra, e-maily, různé typy zpráv.

Rozdělení komunikace na synchronní a asynchronní můžeme najít i u běžné komunikace, definice se však u jednotlivých druhů liší. Rozhodujícím kritériem při rozdělení

ze 4. mezinárodní konference *Setkání mladých lingvistů, konané na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve dnech 12.-14. května 2003*. S. 26

¹⁴¹ Tamtéž. S. 27

¹⁴² Viz kapitola 1. 2 Typy mezilidské komunikace

¹⁴³ Viz kapitola 1. 3 Formy mezilidské komunikace

¹⁴⁴ Dělení dle Kopeckého In KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 21

¹⁴⁵ Někdy se k online komunikaci řadí i veškeré komunikační činnosti spojené s mobilními telefony. Telefon je totiž také připojen k určitému typu sítě (GSM). Telefonování by pak představovalo synchronní, posílání SMS asynchronní formu komunikace. (KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 21)

obou je pak přítomnost či naopak nepřítomnost účastníků komunikačního procesu ve stejném čase na stejném místě, respektive užitím stejné formy elektronické komunikace.¹⁴⁶

U běžné komunikace pokládáme za synchronní typ komunikaci mluvenou. Ta je podmíněna přítomností jak komunikátora, tak recipienta ve stejném čase a na stejném místě. Účastníci takového komunikačního procesu jsou ve vizuálním kontaktu, mohou proto vzájemně sledovat produkci a percepci jednotlivých sdělení, připravovat si odpovědi již v průběhu promluvy komunikátora, pomáhat si při vyjadřování prostředky nonverbální komunikace¹⁴⁷. Kromě optického kontaktu, který se v komunikaci tváří v tvář vyskytuje, a tvoří tak vizuální komunikační kanál, existuje zde i sluchový komunikační kanál, kde se uplatňují prozodické prostředky jako intonace, tempo řeči atd.¹⁴⁸

Komunikace psaná má naopak asynchronní charakter. Využívá pouze optický komunikační kanál, ovšem jiným způsobem, než jak se děje u asynchronního typu běžné komunikace. Tento kanál je využíván jen k percepci již hotového textu. Díky písmu můžeme přenášet zapsané sdělení nejen na vzdálenost prostorovou, ale i časovou.¹⁴⁹

3. 3. 2. 1 Synchronní typ elektronické komunikace

Synchronní typ elektronické komunikace probíhá v online stavu. Z toho vyplývá, že je podmíněn přítomností obou účastníků internetového komunikačního aktu ve stejný okamžik na stejném místě¹⁵⁰, přičemž za stejné místo můžeme považovat formu elektronické komunikace. Důležitým rysem tohoto typu komunikace je okamžitá interakce mezi komunikujícími, která probíhá v reálném čase, a také celková rychlost výměny informací.¹⁵¹

Typy synchronní elektronické komunikace¹⁵²

K synchronním typům elektronické komunikace řadíme:

- **Rádio**

Rádio díky živým vstupům umožňuje okamžitý oboustranný přenos informací. Lze jej kombinovat s chatem, telefonováním a dalšími synchronními komunikačními formami. V posledních letech zaznamenala obrovský boom tzv. internetová rádia, která nejsou omezena na určité území.¹⁵³

¹⁴⁶ JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na www chatu*. S. 15

¹⁴⁷ Viz kapitola 2. 2 Druhy nonverbálního, mimoslovního sdělování

¹⁴⁸ JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na www chatu*. S. 15

¹⁴⁹ Tamtéž. S. 16

¹⁵⁰ Stejným místem je však myšlen virtuální prostor, který je komunikujícím společný.

¹⁵¹ Upraveno dle Kopeckého In KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. S. 35-43

¹⁵² Tamtéž. S. 35

¹⁵³ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 35-36

- **Mobilní telefonie + bluetoothing¹⁵⁴**

Mobilní telefonie představuje konkurenci pro běžné pevné telefonní sítě, množství operátorů poskytuje jak mobilní, tak služby pevných sítí (např. vysokorychlostní internet ADSL apod.).¹⁵⁵

- **Televize (přímé vstupy)**

- **Internetová telefonie (Skype, Fayn, VoIP¹⁵⁶ apod.)**

Internetová telefonie je levná technologie telefonování prostřednictvím internetové sítě s použitím speciálního programu (např. Skype, Fayn). Pro uživatele Internetu je technologie zcela zdarma.¹⁵⁷

- **Videokonference a online hry**

Pro jednoduché videokonference s omezeným počtem uživatelů lze využít např. program Skype či Microsoft Netmeeting. Videokonference jsou populární zejména na univerzitní půdě, kde se využívají pro přenos živých přednášek pedagogů různých institucí.¹⁵⁸

- **Internet relay chat**

Internet relay chat (dále jen IRC) vyžaduje, aby ti, kdo spolu chtěli komunikovat, měli počítač vybaven speciálním programem. IRC neumožňuje užít emotikony nebo volit barvu pro příspěvky jednotlivých komunikantů.¹⁵⁹

- **Instant messaging**

Instant messaging je systém, kde musí mít komunikanti speciální programové vybavení (lze je získat zcela zdarma z Internetu).¹⁶⁰ K nejoblíbenějším typům patří ICQ¹⁶¹, které pracuje se systémem emotikonů, umožňuje posílat i „emoční animace“ (tzv. teaZ) – místo grafického symbolu se uživateli ICQ objeví na jeho monitoru animovaná (a ozvučená) postavička, která vyjadřuje specifickou emoci (stav, náladu) chatujícího uživatele.¹⁶²

¹⁵⁴ Jedná se o netradiční způsob seznámení pomocí zařízení s bluetoothem, což může být mobilní telefon, pocket pc, notebook apod.

¹⁵⁵ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 36

¹⁵⁶ VoIP = Voice over Internet Protocol

¹⁵⁷ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 38

¹⁵⁸ Tamtéž. S. 39

¹⁵⁹ JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. S. 11-12

¹⁶⁰ Tamtéž. S. 12

¹⁶¹ ICQ: Zkratka I seek you = hledám tě

¹⁶² KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 40

- **WWW chat (webový chat)**

WWW chat probíhá v tzv. chatovací místnosti (chatroom), což je metaforické pojmenování pro virtuální prostředí, ve kterém nezávazně konverzuje více nebo méně komunikantů. K neznámějším chatovým serverům patří zejména www.xchat.cz (na portále Centrum.cz).¹⁶³ Zprávy na chatu jsou krátké a obvykle po chvíli zmizí.¹⁶⁴

- **avatar chat**

Vyšší úroveň chatu představují tzv. **Avatar chaty**. Avatar je výraz pro zástupnou postavičku, figurku, pod kterou uživatelé chatu vystupují. Tento typ chatu používá množství grafiky, zdaleka se neomezuje pouze na přenos textu. Uživatelé si budují svou zástupnou identitu, pod kterou v systému vystupují.¹⁶⁵

- **virtuální 3D světy (např. Active Worlds, Second life)**

Virtuální 3D světy představují vše, co neexistuje reálně, ale je určitým způsobem simulováno elektronickými médii. Jedná se o uživatelské rozhraní, jehož cílem je pokud možno co nejvíce přiblížit počítačové prostředí skutečnosti tak, jak ji zachycují naše smysly. Virtuální 3D světy se rozvinuly díky konvergenci simulací a online počítačových her a sociálních sítí. Vzniklo tak multiuživatelské virtuální prostředí (MUVE), jež je definováno jako virtuální 2D či 3D prostředí představující simulaci reálného prostoru.¹⁶⁶

3. 3. 2. 2 Asynchronní typ elektronické komunikace

Tento typ elektronické komunikace nevyžaduje přítomnost komunikujících na síti. Odeslané sdělení je možno uchovat, i když adresát není připojen k Internetu, je tedy ve stavu offline. Asynchronní typ komunikace je charakteristický komunikací bez odezvy v reálném čase.

Typy asynchronní elektronické komunikace¹⁶⁷

K základním typům asynchronní elektronické komunikace patří:

- **E-mail**

E-mail¹⁶⁸ patří k jednomu z nejrozšířenějších a nejpoblárnějších způsobů asynchronního typu elektronické komunikace. Princip elektronické pošty je stejný jako v případě klasické pošty, jejím cílem je doručit zprávu od odesílatele k adresátovi.

¹⁶³ JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. S. 12

¹⁶⁴ DROTÁR, Pavel. *Využívání informačních technologií ve výuce*. S. 157

¹⁶⁵ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 42

¹⁶⁶ MAREŠOVÁ, Hana. *Vzdělávání v multiuživatelském virtuálním prostředí*. S. 32-40

¹⁶⁷ Dle Kopeckého In KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 23

¹⁶⁸ Jedná se o zkratku anglického sousloví *Electronic Mail*, což v překladu znamená elektronická pošta. (PÍSEK, Slavoj. *Internet v rodině*. S. 21

K přenosu zpráv je využíváno spojení mezi jednotlivými počítači a tyto jsou předávány ve formě datových souborů.¹⁶⁹

Pro vytváření zpráv elektronické pošty, jejich odesílání a přijímání existuje celá řada poštovních programů. K těm nejnámějším patří *Microsoft Outlook*, *Eudora* nebo *Pegasus Mail*.¹⁷⁰

- **Asynchronní vzkazníky, knihy návštěv, diskusní fóra**

Velmi populárními asynchronními komunikačními nástroji jsou různé druhy tzv. vzkazníků, knih návštěv (guestbooky), diskusních fór apod.¹⁷¹

- **Blogy, weblogy¹⁷²**

K technologickým trendům spojeným s komunikací na bázi autor – čtenář patří tzv. bloggování či weblogování¹⁷³. Weblog (čili webový deník) je pravidelně aktualizovaná internetová stránka, na které autor či spříznění autoři publikují své názory, postřehy, odkazy na jiné internetové stránky apod. Budují tedy sdílený digitální obsah postavený na základech prostého textu a hypertextu. Bloggy jsou z větší části pouze textové.¹⁷⁴

Specifické postavení mají sociální sítě jako např. Facebook, MySpace, Lindkeln¹⁷⁵ atd. Fenomémem poslední doby se stal především Facebook. V této sociální síti nalezneme prvky jak synchronní, tak asynchronní komunikace. Facebook disponuje hned několika způsoby, jak se mohou uživatelé kontaktovat se svými přáteli. Slouží k tomu tzv. Zed', kde může uživatel zaznamenávat jak své aktivity, tak aktivity jeho „přátel“. Může také komentovat statusy, vkládat fotky, videa, odkazy na zajímavé stránky, označovat je na různých místech atd.¹⁷⁶

Uživatel Facebooku má k dispozici také možnost zaslat jiným uživatelům Zprávu. Tento typ bychom mohli zařadit do asynchronní elektronické komunikace, jelikož informace jsou recipientovi doručeny, i když není ve stavu online. Na této sociální síti se vyskytuje ale i chat, který funguje na podobném principu jako program ICQ.¹⁷⁷

¹⁶⁹ PÍSEK, Slavoj. *Internet v rodině*. S. 21

¹⁷⁰ Tamtéž. S. 22

¹⁷¹ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 27-28

¹⁷² V souvislosti s rozvojem rychlostí počítačových sítí došlo k vytvoření tzv. videoblogu. Místo textových zpráv se na web nahrávají krátké videoshoty. (KOPECKÝ, S. 29)

¹⁷³ Oba termíny jsou odvozeny z anglického slova log (záznam či zápis).

¹⁷⁴ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. S. 29

¹⁷⁵ Typ sociální sítě, kde se „scházejí“ různé profese (KULHÁNKOVÁ, Hana a ČAMEK, Jakub. *Fenomén facebook*. S. 9)

¹⁷⁶ KULHÁNKOVÁ, Hana a ČAMEK, Jakub. *Fenomén facebook*. S. 54

¹⁷⁷ Tamtéž. S. 43

4 Praktická část

Jak bylo zmíněno výše, našim cílem bude zjistit, jaká specifika má komunikace v prostředí ICT v oblasti jazykových prostředků, jak je to s výskytem spisovných a nespisovných tvarů a v neposlední řadě, jaké jazykové funkce v této oblasti převládají nejčastěji.

Pokusíme se také zhodnotit, jak je v našem analyzovaném materiálu nahrazována nonverbální komunikace.

Pro naši práci jsme se snažili zvolit takové typy elektronické komunikace, které jsou si jak z komunikačního, tak z jazykového hlediska nejpříbuznější. Z toho důvodu ponecháváme stranou avatar chaty a virtuální 3D světy.

4.1 Metodika výzkumu

Pro praktickou část byla použita metoda obsahové analýzy, následně pak komparace synchronní a asynchronní elektronické komunikace. Sesbírané komunikáty jsme roztřídili do 3 větších kategorií (jazykové prostředky elektronické komunikace, spisovnost versus nespisovnost v elektronické komunikaci a jazykové funkce v elektronické komunikaci), které jsou dále rozděleny do několika subkategorií.

V rámci synchronní elektronické komunikace byl shromážděn materiál o rozsahu téměř 30 hodin strávených v různých místnostech na chatovém serveru www.xchat.cz, zaznamenány byly komunikáty z 9 místností na serveru www.lide.cz a 30 soukromých rozhovorů na programech ICQ a Skype. V oblasti asynchronní elektronické komunikace jsme analyzovali více jak 50 e-mailů, téměř 890 příspěvků k vybraným článkům na internetových stránkách www.idnes.cz a www.novinky.cz, příspěvky na diskusním fóru Katedry českého jazyka a literatury Univerzity Palackého (dále jen KČJL UP) zaznamenané do 19. 5. 2014 a 25 třídních nástěnek na portálu www.spoluzaci.cz. Přehled sesbíraného materiálu uvádíme v příloze č. 1.

V rámci našeho výzkumu jsme provedli hrubou analýzu uživatelů elektronické komunikace ve věku přibližně 15 až 25 let. Tuto experimentální skupinu tvořilo přibližně 80% všech respondentů. Kontrolní skupina, kterou zahrnovalo zbývajících 20% respondentů, byla zastoupena osobami staršími 50 let. Na internetovém serveru www.xchat.cz se jednalo o chatovací místnost Babičky a dědečkové a u portálu www.spoluzaci.cz to byla třída s rokem ukončení 1976.

Jazyková podoba získaného materiálu není (kromě několika případů) upravena, jedná se tedy o autentické ukázky. Zasahovali jsme pouze v případě, kdy ukázky obsahovaly údaje, podle nichž by bylo možno identifikovat jinak anonymní komunikanty. U příspěvků na diskusních fórech byla jednotlivá příjmení nahrazena z etických důvodů znaky XX.

U komunikátů majících osobní charakter, tedy u konverzací na ICQ/Skype, emailů a příspěvků na nástěnkách serveru www.spoluzaci.cz byla nahrazena všechna jména znaky XX a XY. Snažíme se tak zachovat a ctít co nejvíce soukromí osob, které nám daný materiál poskytly.

Všechny jazykové ukázky jsou psány kurzivou. Přezdívka autora příspěvku je psána tučně a stejným písmem jako text repliky. V závorce následuje označení ukázky. Níže uvádíme označení pro jednotlivé typy analyzované elektronické komunikace.

NÁZEV	OZNAČENÍ
• www.xchat.cz :	xchat.cz, číslo textu ¹⁷⁸ , čas zveřejnění repliky
• www.lide.cz :	lide.cz, číslo textu, čas zveřejnění repliky
• ICQ:	ICQ, datum konverzace
• Skype:	Skype, datum konverzace
• e-mail:	e-mail, datum
• diskuse k článkům na portále idnes.cz :	idnes.cz, název článku
• diskuse k článkům na portále novinky.cz :	novinky.cz, název článku
• diskusní fórum KČJL UP:	KČJL UP, datum příspěvku
• www.spoluzaci.cz :	spoluzaci.cz, rok ukončení, typ školy, datum příspěvku

4. 1. 1 Charakteristika vybraných typů synchronní a asynchronní elektronické komunikace

V této podkapitole se pokusíme stručně charakterizovat jednotlivé oblasti zkoumaných typů elektronické komunikace.

¹⁷⁸ Viz Příloha č. 1 Přehled materiálu

4. 1. 1. 1 Synchronní elektronická komunikace

V rámci synchronní elektronické komunikace jsme se zaměřili na chatové servery www.xchat.cz a www.lide.cz, dále na konverzace prostřednictvím programů ICQ a Skype.

- **www.xchat.cz**

Xchat.cz je internetový server, který provozuje společnost Centrum.cz. Je přístupný každému a má několik tisíc uživatelů. Původně vznikl jako první česká seznamka. Nalezneme zde několik typů místností, které mají různé názvy.¹⁷⁹

- **www.lide.cz**

Lide.cz je moderní seznamovací služba a prostor pro poznávání nových lidí. Nabízí možnost procházet, prohlížet a oslovovat ostatní uživatele. Jedná se o internetový server, který provozuje Seznam.cz.¹⁸⁰

Od 1. dubna 2014 došlo ke spuštění nové verze. Administrátoři slibovali především větší přehlednost, bezpečnější seznamování a rychlejší komunikaci.¹⁸¹ Uživatelé mají možnost seznamovat se dvěma způsoby – zájemci si mohou vyfiltrovat profily lidí, kteří jsou mu sympatičtí, a pak je požádat o kontakt. Bez přijetí žádosti není žádná komunikace možná a žádost nelze odeslat anonymně, bez registrace. Druhou možností je zapojení se do veřejných diskusí, které byly zachovány na základě připomínek uživatelů.¹⁸²

Původní chat byl zrušen, nicméně trůfáme si tvrdit, že diskuse v některých skupinách ho plně nahrazují. Např. diskuse *15-20, abnormálně nejlepší pokec, ach ta samota* apod.

- **program ICQ/Skype**

ICQ je program, který nabízí velké množství funkcí. Většina uživatelů v praxi využije ale pouze jejich malou část; kromě „textového povídání si“ s ostatními mohou uživatelé díky službě ICQPhone „telefonovat“, dále chatovat či posílat krátké zprávy na mobil.¹⁸³

Program Skype umožňuje provozovat internetovou telefonii, videohovory a Instant messaging čili okamžité posílání zpráv.¹⁸⁴ V našem výzkumu jsme se zaměřili především na poslední zmíněnou funkci, tedy zasílání zpráv mezi uživateli sítě.

¹⁷⁹ Xchat.cz. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Xchat.cz>

¹⁸⁰ Lide.cz. [online]. [cit. 2014-05-27]. Dostupné na www: <http://onas.seznam.cz/cz/lide-cz.html>

¹⁸¹ Více o změnách viz *Co vás nově čeká na Lidé.cz*. [online]. [cit. 2014-05-27]. Dostupné na www: <http://www.lide.cz/nove>

¹⁸² SLÍŽEK, David. *Lide.cz se mění na seznamku, komunitní weby prohrály boj s Facebookem*. [online]. [cit. 2014-05-27]. Dostupné na www: <http://www.lupa.cz/clanky/lide-cz-se-meni-na-seznamku-komunitni-weby-prohraly-boj-s-facebookem/>

¹⁸³ ŽEMLIČKA, Martin. *E-mail, chat, sms: praktický průvodce elektronickou komunikací*. S. 59-60

¹⁸⁴ Skype. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Skype>

4. 1. 1. 2 Asynchronní elektronická komunikace

U asynchronního typu elektronické komunikace jsme se zaměřili na freemailovou službu Seznam Email, na příspěvky k článkům uvedeným na internetových serverech www.novinky.cz a www.idnes.cz, dále na diskusní fórum KČJL UP a na příspěvky na nástěnkách uživatelů serveru www.spoluzaci.cz

- **e-mailly**

Seznam Email patří k nejnavštěvovanějším a nejpoužívanějším freemailovým službám na českém internetu. Administrátor uvádí, že počet spravovaných emailových schránek je více jak 8 milionů aktivních e-mailových schránek a každý den je registrováno 15 tisíc nových zájemců o jejich služby.¹⁸⁵

- **diskuse k článkům na [novinky.cz](http://www.novinky.cz)/[idnes.cz](http://www.idnes.cz)**

Novinky.cz jsou již několik let nejnavštěvovanějším zpravodajským serverem v České republice. Svým čtenářům nabízí mimo jiné způsob, jak diskutovat u článků (díky tzv. korespondenční registraci). Tento server navštíví každý měsíc téměř 3, 8 milionů reálných uživatelů.¹⁸⁶

iDNES.cz je dalším zpravodajským portálem na českém internetu. Stejně jako novinky.cz nabízí možnost diskusí k jednotlivým článkům. Od 1. 11. 2012 došlo k omezením, diskutující nemohou vystupovat pod přezdívkami, ale pouze pod svým celým jménem.¹⁸⁷

- **diskusní fórum KČJL UP**

V diskusních skupinách probíhají diskuse účastníků ke zvolenému konkrétnímu tématu. Své příspěvky odesílají jednotliví účastníci diskuse po přihlášení k fóru, mohou se vyjadřovat jak k jeho tématu, tak k příspěvkům ostatních účastníků. Někteří účastníci diskusních fór vystupují pod svým pravým jménem, většina však využívá možnosti skrýt svou identitu za přezdívkou.¹⁸⁸

- **www.spoluzaci.cz**

Jedná se o komunitní server, na němž se nachází databáze tříd jednotlivých základních a středních škol, gymnázií nebo učilišť v České republice – současných, ukončených i odmaturovaných.¹⁸⁹

¹⁸⁵ *Seznam Email*. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na [www: http://www.onas.seznam.cz/cz/email-cz.html](http://www.onas.seznam.cz/cz/email-cz.html)

¹⁸⁶ *Novinky.cz*. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na [www: http://www.onas.seznam.cz/cz/novinky-cz.html](http://www.onas.seznam.cz/cz/novinky-cz.html)

¹⁸⁷ *iDNES.cz*. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na [www: http://cs.wikipedia.org/wiki/IDNES.cz](http://cs.wikipedia.org/wiki/IDNES.cz)

¹⁸⁸ JANDOVÁ, Eva. Internet a chat. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. S. 17

¹⁸⁹ *Spolužáci.cz*. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na [www: http://www.onas.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html](http://www.onas.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html)

4. 2 Vlastní výzkum

V rámci výzkumu jsme se zaměřili na 3 kategorie, konkrétně na jazykové prostředky, na spisovnost a nespisovnost a na jazykové funkce. Jednotlivé komunikáty budou nejprve rozčleněny do podkapitol s názvy Synchronní elektronická komunikace a Asynchronní elektronická komunikace.

4. 2. 1 Synchronní elektronická komunikace

V této podkapitole se zaměříme na výše zmíněné kategorie v rámci synchronní elektronické komunikace. Po té následně srovnány v rámci diskuse.

4. 2. 1. 1 Jazykové prostředky

V oblasti jazykových prostředků byl analyzován výskyt akronymů a emotikonů, psaní textu velkými písmeny a iterace.

a) akronymy

V analyzovaném materiálu se akronymy nejvíce objevovaly na serveru www.xchat.cz, v menší míře na serveru www.lide.cz.

holka.do.bourky: čas udělat si kafe, mtt :) (xchat.cz, 06, 18:26:55)

holka.do.bourky: droopi: njn (xchat.cz, 06, 19:45:28)

we.are.Anonymous: lol (xchat.cz, 07, 20:06:35)

neznamaxx: zatím aft (xchat.cz, 07, 20:11:37)

KacenkP1989: štístko13: jn :D (lide.cz, 09, 18:25)

Poměrně často jsme se s nimi setkali i u konverzací na ICQ a Skype, nutno ovšem podotknout, že už ne v tak rozmanitých formách. Nejvíce převládal akronym *jj*. Např.:

XX: jj, já se ještě domluví s tou tetou a kdyby to nevyšlo, tak bych to začala řešit s tebou, ouká? (ICQ, 16. 5. 2014)

XX: jj díky (ICQ, 7. 12. 2013)

Vždy po jednom případě výskytu jsme zaznamenali akronym *nwm* (nevím) a *mmt* (moment)

XX: nwm (Skype, 4. 6. 2014)

XX: mmt sprcha (Skype, 28. 4. 2014)

Na internetovém serveru www.lide.cz se akronymy nevyskytovaly prakticky vůbec. Ojedinelým případem v našem materiálu byl akronym *wow* (ve smyslu divy světa).

mordaska: JanickaBubla: wow (lide.cz, 05, 08:23)

v jednotlivých konverzacích byla velmi vysoká, dá se říci, že se emotikony vyskytovaly skoro u každého sdělení.

Konverzace č. 1 (Skype, 18. 11. 2013)

XX: 😊

XX: třeba booster z ravnicy nebo něco v tom stylu

XX: většinou booster stojí kolem 110 Kč 😊

XY: ok ok, budu na to myslet 😊

XX: super

XX: 😊

XX: a jak se jinak vede?

XX: teď jsi doma nebo v Praze?

XX: 😞

XX: teda 😊

XY: momentálně doma, takže to celkem jde 😊

XY: A co u tebe? Už se těšíš na maturitu? 😊

XX: no jasně 😊

Konverzace č. 2 (Skype, 28. 6. 2013)

XX: Baf!

XY: lek 😊

XX: nazdar 😊

XX: už se těším na mor a až tě znova uvidím 😊

XY: Já se taky těším, jsem úplně nažhavená na MoR 😊

XX: 😊

Konverzace č. 3 (ICQ, 14. 1. 2014)

XX: ahoj ahoj, tak hlásím, že dnes to bylo bez zranění 🤖

XY: čusik tak to je paráda 🤖

XY: to mě hokejik taky šel 🤖

XX: tak to je taky paráda 🤖 vyhrál si aspoň?

XY: nene o 1 jsme prohráli 🤖

Ojedinele se v konverzacích vyskytovaly i další emotikony:

Konverzace č. 4 (Skype, 2. 6. 2014)

XX: tak už jsem je objevila 👍 ono to půjde! 🤔

XY: dobře ty 😊 děláš si ještě koncert?

XX: no bez úžasné hudby to prostě nejde ještě si asi dojdu pro trošku vína mňam 🍷

XY: 😊😊 já tady ještě mám, ale už jsem si čistila zuby. Pešek. Ale aspoň se můžu nalívat hned z rána 😊

XX: tak to já jsem si taky vyčistila zuby ,ala klidně si to zopakuju 🤔

XY: já jsem na to asi moc líná 😊

XX: to je bílý víno to stačí si vypláchnout pusou 😊 tak já si pro ně jdu ju?

XX: myslím že jsme spokojení všichni tři- já ty a Amorek ..je to rockové zvířátko! 😎

c) psaní textu velkými písmeny

Psaní velkými písmeny se stalo synonymem pro vyjádření zvýšeného hlasu, křičení. To je patrné i v našem analyzovaném materiálu. Užití velkých písmen bylo nejfrekventovanější na serveru www.xchat.cz. a www.lide.cz. U programu Skype a ICQ jsme tento jazykový prostředek nezaznamenali.

zibca: Je tu někdoooooooooooooo??? **HAAAAALLLLLLLLLLOOOOOOOOOOOOOO???** 😞
(xchat.cz, 02, 16:58:26)

Z ukázky je patrné, že bylo použito velkých písmen při vstupu do místnosti, kdy se uživatelka snažila na sebe upozornit. Velká písmena se často nacházela i u příspěvků, ve kterých se uživatelé snažili zvýraznit nějakou skutečnost.

adik.kopr: Ahoj =), kluk z Nymburka a okolí na pokec? **ZPRÁVY.** (lide.cz, 03C, 20:25)

marka600: Hezké ráno všem :-)) Zdravím **BRNO a OLOMOUC** (lide.cz, 05, 07:39)

The Situation: žena, slečna na pokec? **PRAHA?** (lide.cz, 04, 21:21)

tajka333: ahoj nějakéj **NORMÁLNÍ** kluk na pokec 14-17 ?? :P (lide.cz, 04, 21:26)

d) iterace

Iterace neboli zmnožení znaků se vyskytovala často u všech typů analyzované synchronní elektronické komunikace, přičemž převládalo zmnožení vokálů. U programů Skype a ICQ se iterace konsonantů nevyskytovaly vůbec.

Vokály:

Loryp: zibca: čauuu (xchat.cz, 02, 17:02:53)

Bobi-naa: zibca: ahooooooooooj holčino 🎁 (xchat.cz, 02, 17:04:18)

Satirisa: biroga: Ty takýýý přece... Ty nejvíc 😊 (xchat.cz, 02, 17:14:51)

dontstopmenow: trouble: 😊 hele, vis ty co??? Viüs ??? (xchat.cz, 08A, 21:28:07)

Mikaljlito: lucieXX: Jojóóó :) (lide.cz, 01B, 10:16)

lucieXX: Supeeeeeeeeer =) nej skladba? (lide.cz, 01B, 14:07)

XX: proti bolesti klasika brufúúč:-) (ICQ, 7. 5. 2014)

XX: Letím,tak páá 😊 (ICQ, 13. 12. 2014)

XX: nedalo se tam nic koupit a brambůrky za 4ečka..hrůůůza 😊 (ICQ, 13. 12. 2014)

XX: no jasnyyyyyy, to sme na sebe rvali z posteli na chate minuly velikonoce...nas spalo asi 6 borcu v jednom pokoji 😊 (ICQ, 23. 4. 2014)

XX: Jééé ahoj 😊 Děkuji. Jak se žije? 😊 (ICQ, 7. 3. 2014)

XX: jistěěěěěěě (Skype, 12. 2. 2014)

Konsonanty:

Zibca: bu překlep... budičekkkkkkkk (xchat.cz, 02, 17:00:49)

b.e.s.t.: vallkanar: Duke Nukem 3D ruléézzzzzz 🇩🇪 (xchat.cz, 09, 21:05:28)

XxX-Sillencia-XxX: Ahoj najde se někdo z Havlíčkového Brodu?...:) Pfff šílená nuda ;) (lide.cz, 07, 17:24)

4. 2. 1. 2 Spisovnost versus nespisovnost

Elektronická komunikace probíhá převážně v psané formě, nicméně vykazuje většinu rysů komunikace mluvené, která často kombinuje prvky různých útvarů národního jazyka. Repliky tak mohou být psány různě – od spisovných podob, přes střídání spisovných i nespisovných až po naprosto nespisovné, kterých bývá maximum. Z toho důvodu jsme se zaměřili především na výskyt nespisovných tvarů.

a) psaní diakritiky a zvláštní zápis grafémů

Styl elektronické synchronní komunikace se vyznačuje absencí diakritických znamének. V našem analyzovaném materiálu jsme se setkali se třemi druhy. V prvním chyběla diakritická znaménka v celém příspěvku, ve druhém byla zaznamenána v celém příspěvku a u třetího druhu, který byl velmi rozšířený především na chatu, chyběla diakritická znaménka pouze v části příspěvku.

biroga: zibca: Co tu ječíš bidiček? Jako hledáš bidet? (xchat.cz, 02, 17:03:23)

Zvláštní zápis grafémů je charakteristický především pro jazyk chatu a pro příspěvky na serveru www.lide.cz. Nejčastěji docházelo k nahrazování některých grafémů české

soustavy grafémy cizími. Šlo zejména o nahrazení písmena **v** grafémem **w** a o zápis písmene **š** jako **sh**.

loryp: bobi-naa: ahoj na shumawu (xchat.cz, 02, 17:03:59)

sektan: h.o.l.k.a.S: to víš,že ano. Bohunice zdrawí (xchat.cz, 10B, 17:37:30)

Zaznamenali jsme i případ, ve kterém bylo české písmeno **č** nahrazeno **cz**.

LeniCzka_-: destroyer.x: ja sem luxusnii prece =D (xchat.cz, 10B, 17:39:09)

Pouze jeden případ jsme zaznamenali u konverzace na Skype.

XX: caw tak co? uz ses v klidu? (Skype, 4. 6. 2014)

b) zápis nespisovné i spisovné výslovnosti

Elektronická komunikace se vyznačuje převážně užíváním nespisovné češtiny. Patrné je to nejen u jazyka chatu, ale i u konverzací na Skype a ICQ. Objevovaly se přepisy zjednodušené výslovnosti, např.

hrajesisni: neni to nak moc je to asi 1.5cm nad cesky prumer maximálně (xchat.cz, 01A, 17:15:46)

biroga: satirisa: No ja nesmim páč máš potom navaly a migrenu (xchat.cz, 02, 17:15:46)

XX: jo, to jo, zrovna nedávno se mi stalo, že sem musela přespat jinde, pač mi nejel bus (ICQ, 15. 1. 2014)

XX: jojo to je ale mam furt strach z te chemie pač nato nemam hlavu (ICQ, 14. 1. 2014)

Často chybělo náslovné *j-* před souhláskou u přítomných tvarů slovesa *být*. Náslovné *j-* bylo vynecháváno i v případech, kdy plnilo sloveso *být* funkci pomocného slovesa.

stanislav.standa: shunečnice.52: vítám tě jak ses měla (xchat.cz, 01A, 15:51:19)

Ustafa: e.vick.a: Proboha, vždyť si jen kostra potažená kůží!!!! (lide.cz, 08, 18:02)

XX: a jak ste to měli zorganizovaný? my úplně šíleně (ICQ, 13. 12. 2014)

Bez počátečního *j-* byly zapisovány i tvary slovesa *jít*:

XX: Ahoj, deš zítra do práce? a jak si na tom? (ICQ, 7. 5. 2014)

V analyzovaném materiálu se nejčastěji projevovала změna *i/ý>ej, é>i/ý* v obecně českých tvarech u adjektivní deklinace.

bobi-naa: zibca: hotel máme už zaplacenej od prosince to byl poslední víkend volnej vše plno jistě že tam máme :D :D (xchat.cz, 02, 17:14:10)

fenders18: no opilý holky jsou takový příjemně rozverný a bez zbytečnejch zábran no CHLAPI TOHLE MAJ RÁDI jasný? (xchat.cz, 07, 20:25:55)

XX: nee... jenom pokud možno něco barevnýho (ICQ, 15. 1. 2014)

V kořeni slova bylo *ej* zaznamenáno pouze v jednom případě:

cervenacekz: *satirisa: no mně taky ne- nechceš bejt na tý noční se mnou???*- *myslím, žče bychom se nenudili :)* (xchat.cz, 02, 17:08:58)

c) nejčastější nespisovný výskyt v plánu morfoloickém

V deklinaci substantiv, adjektiv, zájmen i číslovek se objevuje ve velkém počtu zakončení *–ma* v koncovkách Ipl u všech typů zkoumané synchronní komunikace:

XX: *Ahoj, jen aby ti ten firemní mobil nezačal někdo kontrolovat 🏠 nevíš jak je to na červen s **objednávka**ma? bude toho hodně?* (ICQ, 22. 5. 2014)

XX: *Ahoj XX, nechtěli byste s **náma** v neděli zajít do kina?* (ICQ, 3. 12. 2013)

V našem analyzovaném materiálu jsme se zaměřili také na odlišnosti užití tvaru slovesa *být* v kondicionálu u jednotlivých uživatelů. Tyto tvary byly zapsány převážně spisovně. Např.

naznamaxx: *MyRddA: tez **bych** si něco dala* (xchat.cz, 07, 20:00:31)

dontstopmenow: *trouble: tak na to kasli, dneska **bych** se stejne promenil akorat v zombie. Unavenoucky* (xchat.cz, 08A, 20:58:30)

Objevily se však tvary *by sem* a *by jsem* (tuto podobu užil jeden komunikant u konverzace na Skype).

trouble: *mexiko-gangster: jak jsi reagoval, ze **by sis** to nedovolil!!!! :D* (xchat.cz, 08A, 20:56:41)

XX: *tak na chemii tě asi taky nenavnadím... dělal **by si** přijímačky?* (ICQ, 14. 1. 2014)

XX: *asi by nebylo špatný se vidět ještě za světla 😊 jak to máš s časem ty? my **by sme** se přizpůsobili 😊* (ICQ, 15. 1. 2014)

XX: *Už víš co **by jsi** chtěl na Vánoce?* (Skype, 16. 11. 2013)

V 2. os. sg. préteria jsme zaznamenali tvary s přeměněným pomocným slovesem na postfix *–s*. Ten se připojoval k prvnímu výrazu ve větě.

trouble: *dontstopmenow: **tys me chtel** ignorovat! :D* (xchat.cz, 08A, 21:23:56)

XX: *Tak **cos mi chtěl** než jsem tě utla?* (Skype, 20. 3. 2014)

XX: ***videlas** to?* (Skype, 19. 11. 2013)

d) zápis v rovině syntaktické

V této oblasti jsme zaznamenali odchylky u jednotlivých typů synchronní komunikace. Pro server www.xchat.cz byly typické repliky, které obvykle začínaly malým

písmem a většinou byly zakončeny vykřičníkem, otazníkem nebo emotikonem. Repliky byly poměrně krátké a odpovídaly tak jednoduché větě.

petraoetiipjnetakova: peknej kluk do 25 zpravy (lide.cz, 03C, 21:08)

cervenacekz: smaj_lik: Jaruško- ty jsi ještě v práci??? 😊 (xchat.cz, 02, 17:04:53)

loryp: biroga: zdar 📺 (xchat.cz, 02, 17:03:26)

Uvnitř delších replik, které měly podobu souvětí a které by měly být odděleny čárkami, interpunkce velmi často chyběla.

Laluska-: levfel to ja tady budu ted také asi dene ze sem nemocna a nuda je mocna vec (xchat.cz, 03A, 17:19:56)

Jeeneee: LuckyGirl89: nebo muj skype je jen.cee kdybys chtěla jinak se mej... (xchat.cz, 03A, 17:49:34)

Výjimku tvořila chatovací místnost na serveru www.xchat.cz s názvem Babičky a dědečkové, kde byla patrná snaha o dodržování interpunkce.

slunečnice.52: stanislav.standa: Já mám dneska také hotovo. Dnes jsem odešla v 7, 35h, dceři do práce přinesla guláš, za mužem, fitko, pošta, nákup. (xchat.cz, 01A, 15:58:50)

Na serveru www.lide.cz se objevovala převážně krátká slovní spojení, popřípadě věty, které ovšem nebyly členěny, a kde velmi kolísal slovosled.

realboy: Čau lidi najde se někdo kdo by pokecal klidně nějaký kámoš.. Já 23 praha zprávy díky (lide.cz, 03C,20:23)

Vašekyes: Kdokoliv v pohodě na pokec se mnou já mladý z prahy klidně i v pohodě týpek (lide.cz, 04, 21:08)

Většinou se objevovaly obdobné repliky.

pavel.kari: slecna na seznameni? (lide.cz, 03C, 12:00)

Danys: Cauko někdo jen tak na pokec??? (lide.cz, 03C, 12:56)

Bahu: Ahoj, nějaká holka kolem 18 let na pokec? :) (lide.cz, 03C, 13:11)

BeátaXX: Holka na pokec? =) (lide.cz, 03C, 15:07)

Padža!: někdo na pokec? :) (lide.cz, 04, 21:07)

Konverzace uskutečňované v programech Skype a ICQ v našem materiálu jsou poněkud delší než repliky na serverech www.xchat.cz a www.lide.cz, často jsou však rozděleny do více částí:

Konverzace č. 1 (Skype, 3. 4. 2013)

XX: takže příští rok moře?

XY: 😊 dle nepsaného pravidla ano

XY: ale kdo ví, co bude za rok

XX: to jo, třeba si to rozmyslíte a pojedete už letos 😊

XY: 😊 možné je všechno

XY: a třeba s vámi

XX: vidíš, to je taky varianta 😊

Interpunkce se vyskytuje častěji než na výše zmíněných serverech, poměrně frekventované je ale i dělení delších replik třemi tečkami nebo emotikonami.

Konverzace č. 2 (ICQ, 13. 12. 2013)

XX: To mě taky,ale ponechala jsem si ten zelený,nechtělo se mi měnit 😊 Jinak,nemáš zaco 😊 je to tam moc hezký,ale draho a přelidněno 😊 tak se pořádně obrn'te,páč to asi bude ještě horší před svátky 😊

XY: pořídila si tam něco na Vánoce? my tam jedem spíš jen tak kvůli té atmosféře 😊 no a aspoň natrénuju sebeovládání 🏠

XX: Jely jsme tam se zájezdem od nás 😊

XY: a jak ste to měli zorganizovaný? my úplně šíleně

XY: delegátka jen tušila, v jaké sme zemi

XX: jediný,co jsem si dovezla,je ten hrníček 😊 nedalo se tam nic koupit a brambůrky za 4ečka..hrůůůza 🏠 Jinak spíš nám šlo taky jen o tu atmošku a trochu se naladit na ty Vánoce 😊

XX: My si na organizaci nestěžujeme,měli to dobře vymyšlený 😊 Jezdí tam každoročně a už ví,jak a co 😊

XX: To jste jely přes agenturu?

4. 2. 1. 3 Jazykové funkce

Jazykové funkce se u jednotlivých typů synchronní elektronické komunikace velmi lišily.

a) poznávací

Tato funkce převládala u programů Skype a ICQ, kde spolu uživatelé převážně konverzovali za účelem předání informace.

Konverzace č. 1 (ICQ, 7. 3. 2014)

XX: tak to je jiná, já už se chtěla leknout 😊 domlouváš si už něco?

XY: právě že bych už něco měl..Jenže nevím kam, anglicky moc neumím, spíš s ní

válčím..Ale chci vydělat peníze a naučit se..Potřebuji to do budoucna 😊

XY: nemáš s tím nějakou zkušenost?

XX: já přímo ne, ale pár známých takhle mám. Třeba sestra anglicky moc neuměla a teď už tam žije skoro deset let 😊 to by si jel přes nějakou agenturu?

XY: To já právě nevím..včera jsem to probíral s kamošem co tam byl a prej je lepší do Anglie..že ušetříš asi 30 tisíc na poplatcích a z Angie se můžeš kdykoli vrátit..

XX: a nad jakou jinou zemí si ještě přemýšlel? však si mladej, svobodnej... můžeš sbalit baťůžek a vyrazit 😊

U serveru www.xchat.cz se poznávací funkce objevovala velmi sporadicky, především však v chatovací místnosti Babičky a dědečkové.

stanislav.standa: dagma89: ještě sem neměl oběd teprve si něco dám

dagma89: stanislav.standa: také jsem ještě neobedvala. Vařim až na 15.00

dagma89: stanislav.standa: a co budeš delat dobreho???

stanislav.standa: dagma89: dám si jahody nebo jahodový dort

dagma89: stanislav.standa: hmmm,to ma být jako moučník,ne???

dagma89: stanislav.standa: ja pečú sekanou,brambor a ok.salat

stanislav.standa: dagma89: musím to sníst at se to neskazí nikam se mi dnes nechtelo sem doma

dagma89: stanislav.standa: to bud rad,ja byla v kauflandu,ale tam byla hruta.Lidi jak kdyby mel byt konec sveta

stanislav.standa: dagma89: odpoledne mají měnit měřáky na teplo tak musím být doma

dagma89: stanislav.standa: tak to jo,však zajdeš zítra

stanislav.standa: dagma89: já byl v albertu tam moc lidí dopoledne není

dagma89: stanislav.standa: tak nic, jdu vařit,mej se krasne a dobrou chut

stanislav.standa: dagma89: děkuji měj se taky hezky

(xchat.cz, 01C, 13:19:10-13:28:13)

b) emotivní

Ze zkoumaného materiálu se tato funkce soustředěná k mluvčímu, k vyjádření jeho postoje a emocí, vyskytovala především na serverech www.xchat.cz a www.lide.cz

trouble: mexiko-gangster: jak jsi reagoval, ze by sis to nedovolil!!!! :D (xchat.cz, 08A, 20:56:41)

mexiko-gangster: trouble: lenochjo??? (xchat.cz, 08A, 21:16:47)

Marticek231: tajka333: :((((:DDD ty máš co říkat KULTURISTO! :DDD (lide.cz, 04, 21:29)

c) fatická

Fatická funkce převládala především u komunikací na serverech www.xchat.cz a www.lidé.cz. Soudě podle jednotlivých konverzací se lidé na chatu scházejí převážně za účelem nezávazného popovídání si. Témata na sebe velmi často nenavazují. Jednotlivé výpovědi jsme roztřídili do tří kategorií:

navázání kontaktu:

Domca.Rychla: jen tak pokec :) (lide.cz, 05, 08:53)

dadulinka20: cus nekdo na pokec? (lide.cz, 05, 08:53)

bsv: Haloooooooo bando kde jste? (lide.cz, 09, 17:56)

Keitýn: Dobrý den :))) (lide.cz, 03C, 12:56)

PUSINKAA90: kuk (lide.cz, 06B, 15:48)

Renča: Baf (lide.cz, 09, 17:56)

zlomenyZZ: cautes prdi :D (xchat.cz, 03B, 16:55:51)

udržování kontaktu:

destroyer:JaNI.Czka: presneeee :) tys rikala, ze jsi z daleka, vid? (xchat.cz, 10B, 17:30:42)

mxmtak: Lucky89: jak se dari? (xchat.cz, 10B, 17:34:38)

přerušování komunikace:

Laluska-: levfel momentik ja zas musim do 20 min i drive zas dojdu zatím (xchat.cz, 03A, 17:33:45)

U rozhovorů prostřednictvím programů ICQ a Skype sloužila fatická funkce především k navázání kontaktu popřípadě k udržení kontaktu:

XX: Jak se mas? (ICQ, 29. 4. 2014)

XX: slyšíš mě? (Skype, 18. 2. 2014)

XX: Halo (Skype, 18. 2. 2014)

XX: Halóoo (Skype, 4. 4. 2014)

XX: *baaf* (Skype, 28. 4. 2013)

XX: *jsi tu ještě?* (Skype, 22. 3. 2014)

4. 2. 2 Asynchronní elektronická komunikace

V rámci asynchronní elektronické komunikace jsme taktéž analyzovali vybrané jazykové prostředky, výskyt spisovných a nespisovných tvarů a jazykové funkce.

4. 2. 2. 1 Jazykové prostředky

Do jazykových prostředků elektronické komunikace řadíme akronymy, emotikony, psaní textu velkými písmeny a iteraci neboli zmnožení znaků.

a) akronymy

Ve shromážděném materiálu se v oblasti asynchronní komunikace vyskytovaly akronymy velmi sporadicky. Zaznamenali jsme pouze dva případy, kdy se v komunikátu objevil akronym *btw.* (mimořadně). Podstatně vícekrát jsme se setkali s akronymem *njn* a to u příspěvků do diskuse a na nástěnce serveru www.spoluzaci.cz

Jan XX

nj, máte to sice dlouhé, ale jinak nic moc... Pouze chyby, pověry polopravdy i lži... A domněnky z oblasti fantasmagorie... Ale co jiného od vás čekat, že?

(idnes.cz, Partneři nám dali košem, přiznává Sobotka krach jednání s církvemi)

Ondřej XX Njn, *když už bylo v podstatě jasno, ihned rozjeli velkou kampaň. Pijavice*

(idnes.cz, Svět slaví vyloďení v Normandii. Ani frťana mi nedali, vzpomíná veterán)

Daniel XX

NJN, ale ztřískali by se v sobotu - neděli a kdo by šel v pondělí do práce? Nebo v úterý...

(idnes.cz, Zakážeme o víkendech alkohol, zvažuje Rusko kvůli nárůstu závislých)

XX: *Njn ty aby jsi nebyl všude :D :D :D* (spoluzaci.cz, 2009, ZŠ, 5. 5. 2012)

V menší míře se pak objevily tyto akronymy a to hlavně na nástěnce spolužáků:

XX: *jj já vím, pře tam s nama měli bejt urbánci bo co a oni byli u tvý ségry nakonec...*(spoluzaci.cz, 2009, ZŠ, 23. 8. 2012)

XX: *nz* (spoluzaci.cz, 2012, SOU, 6. 9. 2011)

XX: *btw: black stuff je kde? U Domu??* :D (spoluzaci.cz, 2008, G, 14. 10. 2012)

b) emotikony

Emotikony se hojně vyskytovaly u všech typů analyzované asynchronní elektronické komunikace. Četnost použití grafických a textových emotikonů záležela na jejich dostupnosti. Patrné to bylo zejména u příspěvků na diskusních fórech novinek.cz a iDNES.cz.

Textové (převážně novinky.cz)

Jan XX

Lepší než buchtý je vánočka. Tam se dá schovat pilka na železo :-))

(novinky.cz, Šokovaný Kajinek místo u milé ve Znojmě skončil zase na Mírově)

Jan XX

Z Mírova už jednou utekl, tak si možná dá repete :-)

(novinky.cz, Šokovaný Kajinek místo u milé ve Znojmě skončil zase na Mírově)

Hynek XX

Páni rodičové budou asi pěkní pitomci. Tady bylo jediné řešení - tatínek měl odepnout řemen a synáčkovi nařezat. A pak ho poslat školu vyčistit. :-)

(novinky.cz, Napomenutí za počmáranou školu řešil Nejvyšší soud)

Filip XX

Jednou Nečas prohlásí, že odposlech hovorů je pro zainteresované strany dehonestující, a už to používají Novinky skoro v každém článku :DDDDDDDDDD

(novinky.cz, Napomenutí za počmáranou školu řešil Nejvyšší soud)

Grafické (iDNES.cz)

Lucie XX

...restituce byly posvětceny ÚS, tak už není o čem jednat...to jen ubožák Sobotka si chtěl na tematku "nahonit" laciné body popularity..... 🗣️ 😊

(idnes.cz, Partneři nám dali košem, přiznává Sobotka krach jednání s církvemi)

Jiří XX

Zajímala by mě studie, jak přišla církev k majetku 😞

Odpustky, dary, poplatky za svatby, pohřby atd.

Prostě firma jak má být 🤔🤔🤔

Bohoušku, já když tě vidím nebo i slyším, tak je mi tě úplně líto..... 😞😞😞

(idnes.cz, Partneři nám dali košem, přiznává Sobotka krach jednání s církvemi)

Na nástěnce spolužáků na serveru www.spoluzaci.cz se často objevovaly jak textové, tak grafické emotikony:

Textové

XX: *tak dnes to začíná.Přeju všem šťastnou ruku při výběru otázek :-)* (spoluzaci.cz, 2011, VŠ, 24. 6. 2013)

XX: *Gratuluju všem kdo vyhrál Hujera ve skupině na SZZ :)* (spoluzaci.cz, 2011, VŠ, 23. 5. 2013)

XX: *Sraz se mi moc líbil, škoda, že si nic nepamatuju :/* (spoluzaci.cz, 2008, G, 19. 2. 2012)

XX: Kolega XX smrdí!!!! :-D (spoluzaci.cz, 2007, G, 4. 4. 2013)

Grafické

XX: Jako vždy mrtvo 🤖 (spoluzaci.cz, 2008, SŠ, 7. 4. 2012)

XX: EE to jsem tak já víš? 😊 😊 😊 😊 😊 😊 😊 😊 (spoluzaci.cz, 2009, ZŠ, 14. 3. 2013)

XX: Čau spolužáci. Pro ty, kteří nebyli 19.6. na mezisrazu: Zdravé jádro nezklamalo 👍, zábava byla perfektní 🎉, pokecalo se 🤖, zatančili jsme si 🕺, popilo se trochu 🍷 a o to šlo. Domluvil se také termín srazu padesátníků. Kdo nevěří, ať se podívá do kalendáře na letopočet. Kde sraz bude bych nechal na organizátorech, na to je dost času. Mějte se všichni krásně. (spoluzaci.cz, 1976, ZŠ, 20. 6. 2010)

c) psaní textu velkými písmeny

Velká písmena se nejvíce objevovala u příspěvků na diskusních fórech a na nástěnkách spolužáků.

Jan XX

NEVINNEJ A TRPÍ A TY CO ROZKRÁDAJ REPUBLIKU JSOU NA SVOBODĚ JAK JE TO MOŽNÝ !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

(novinky.cz, Šokovaný Kajinek místo u milé ve Znojmě skončil zase na Mírově)

Zdeněk XX

Nezlobte se, ale myslím si, že takovýto člověk NEZASLUHUJE publicitu a vůbec už si nezasluhuje nějaké výhody. Je v kriminále na doživotí. Žijeme v poněkud zvráceném světě. Kde je publicita o obyčejném dělníku, učiteli, lékaři, mamince, kde?

(novinky.cz, Šokovaný Kajinek místo u milé ve Znojmě skončil zase na Mírově)

Milan XX

Nepodepsal ten pán náhodou DOBROVOLNĚ přihlášku DO ARMÁDY? Nikdo ho k tomu nenutil a vojákem být nemusel. Ale on dobrovolně vstoupil a svým útekem zřejmě něco porušil. Jen nechápu, proč se kolem toho vede tak dlouhá debata. Ale vyměnit ho za 5 zkušených talibanců znamená, že další američtí vojáci budou mít díky této divné transakci více práce.

(idnes.cz, Stydím se za to, že jsem Američan, psal voják držený pět let Talibanem)

Marie XX

Tak kradousku běž do POLSKA TAM NA TEBE ČEKAJÍ Z OTEVŘENOU NÁRUČÍ když se ti zde nelíbí voé.

(novinky.cz, Závidím Polákům vládu, zkritizoval Kalousek českou účast na Porošenkově inauguraci)

XX: *JEDEN STAČIL? DYŤ TO BYLO PARÁDA, NE? NEBO NECÍTLA SES TAM DOBŘE? JÁ BYCH ŠEL I NA TEN 6.3. POKUD SE DO TÉ DOBY NEZABIJU HEHEHE* (spoluzaci.cz, 2008, G, 26. 2. 2012)

XX: *PARTY TIME, tak co decka ja vam to vidim na ocich kdy dem pařit* 😊 (spoluzaci.cz, 2009, JŠ, 6. 11. 2010)

XX: *SUPÉÉÉÉÉR BANDA!!!!:)* (spoluzaci.cz, 2009, JŠ, 9. 10. 2011)

d) iterace

Iterace se vyskytovala pouze u příspěvků na nástěnkách spolužáků na serveru www.spoluzaci.cz.

XX: *supeeer!!!!!!* (spoluzaci.cz, 2008, G, 13. 10. 2012)

XX: *Je tady fakt hoodně mrtvo, takže nahodíme nějaké obecné téma... Tak co škola? Někteří už to zabalili, jak jsem slyšel, ale ostatní určitě pilně studujete, že?* 😊 (spoluzaci.cz, 2004, ZŠ, 17. 2. 2011)

XX: *XY vše nejlepší k narozeninám. To víš já toho moc nenapišu tak ti jen přeju vše NEJJJJJJJ.* (spoluzaci.cz, 2010, ZŠ, 15. 8. 2010)

XX: *Jéé děcka tak něco povídejte!!!* (spoluzaci.cz, 2009, ZŠ, 3. 10. 2012)

Ojedinelým případem byl příspěvek na diskusním fóru KČJL UP:

LOOOLxD: *cZaUKy, JaK, SEEeeE TesShliTeEeee Naaa waanOCe? =D* ❤️😊❤️ (KČJL UP, 12. 12. 2011)

4. 2. 2. 2 Spisovnost versus nespisovnost

a) psaní diakritiky a zvláštní zápis grafémů

Nejvíce zvláštností bylo především na nástěnce spolužáků serveru www.soluzaci.cz. Zde bylo často používáno w místo v.

XX: *Hey chodí sem wúbec někdo????* (spoluzaci.cz, 2010, ZŠ, 16. 9. 2010)

XX: *caw holky všechny vas pozdravuju aji ucitele a aji vladu a pls vzkazte mus ze s nim klidne sednu jestli bude chtít jj a jinak v utery du na vytahnutí stehu tak se zeptam kdy konecne budu moct za vama nebojte v utery urcite napisu jak jsem dopadl* (spoluzaci.cz, 2012, SOU, 6. 9. 2011)

XX: jj zuzu.. to máš pravdu... ale není čas no... a co tady chceš delat je tu nuda poklame we škole a tady.. co :-Dna to máme přece icko a ne spolužáky :-D (spoluzaci.cz, 2012, SOU,17. 2. 2012)

b) zápis nespisovné i spisovné výslovnosti

Stejně jako synchronní elektronická komunikace, vyznačuje se i asynchronní elektronická komunikace častým používáním nespisovných tvarů. Ty se vyskytovaly ve všech typech analyzovaného materiálu. Nutno ovšem podotknout, že zdaleka ne v takové míře, jako u komunikace synchronní.

Častá byla změna *i/y>ej, é>i/y* v obecně českých tvarech u adjektivní deklinace. Jednou jsme zaznamenali i změnu *y>é*

*XX: Jak se máš celkově? Já jsem se úplně zastyděl, že jsem se ten **předminulej** týden pak už neozval, došlo mi to až po víkendu, slíbil jsem, že se ozvu ohledně **nějakýho** setkání se a úplně jsem to zasklil. Ještě jednou se omlouvám. (e-mail, 9. 4. 2014)*

Ropuch: Schovanej za facebookem <http://www.textilkik.cz/> a <http://www.nemeckamoda.cz/> (KČJL UP, 1. 12. 2013)

Kateřina XX

*jako kačenka jsem pouze **přihlášené** do komunitního kompjútru. tady pouze pošťuchuji svoji maminku. protože co se škádlivá, to se rádo mívá. 😊*

(idnes.cz, VIDEO: Lékaři zbavili Slováka nádoru na krku, který měl šest kilo)

*XX: Tady je to jak v márnici. Kontaktujte někdo **bejvalý** spolužáky, ať si zde založí profil atd. 😊 (spoluzaci.cz, 2010, ZŠ, 12. 4. 2010)*

Vyšší výskyt byl i u zápisu protetického *v-* zejména u zájmena *on* případně dalších výrazů:

*No je to **von!** Jak to, že už mi dávno nepřiplouvají kapříci za autorská práva?? Zdraví XX (e-mail, 9. 4. 2014)*

Leopold XX

*Aha - tak Kateřina Pérová - a myslel jsem ????? Nu a **vo** tom to je. Odkrýt skutečnou identitu, by byl pro tak skvělého jedince asi obrovský problém. 🤔*

(idnes.cz, VIDEO: Lékaři zbavili Slováka nádoru na krku, který měl šest kilo)

Vladimír XX

*No a "**vo** tom to je" slavná "justice"!!!*

(novinky.cz, Napomenutí za počmáranou školu řešil Nejvyšší soud)

c) nejčastější nespisovný výskyt v plánu morfologickém

Také u asynchronní elektronické komunikace docházelo v deklinaci substantiv, adjektiv, zájmen i číslovek k zakončení *-ma* v koncovkách Ipl.

Karel XX

*Jako že se někdo dobrovolně nechá potřetí katastrofálně okrást? To může napadnout jen vygumovaného komunistu... Paušálně bych nechal komunistům zaplatit všeobecný úpadek země, aby si uvědomili, co svým rozkradením a **vraždama** způsobili.*

(idnes.cz, Partneři nám dali košem, přiznává Sobotka krach jednání s církvemi)

Martin XX

*Není mi jasné proč by se církev dnes měla vůbec bavit s **nějakejma levičákama**. Levičáci se s ní také tenkrát nebavili.*

(idnes.cz, Partneři nám dali košem, přiznává Sobotka krach jednání s církvemi)

Častý byl i tvar *seš* u konjugace slovesa *být* a to zejména u e-mailů soukromého rázu a na nástěnkách portálu www.spoluzaci.cz

XX: *Ahoj, tak to koukám! 😊 A taky ti to schvaluju. **Seš** dobrá, že ses k tomu odhodlala!* (e-mail, 19. 9. 2013)

V 2. os. sg. préterita jsme zaznamenali i tvar s přeměněným pomocným slovesem na postfix *-s*.

XX: *Ty jo fakt? A **pozdravilas** ho? Já zas potkala XX na hřbitově. Taky vypadal moc dobře, smál se na všechny strany.* (spoluzaci.cz, 2008, G, 18. 4. 2010)

d) zápis v rovině syntaktické

V rovině syntaktické nedocházelo k takovým odchylkám jako u analyzovaných typů synchronní elektronické komunikace. U příspěvků na nástěnce serveru www.spoluzaci.cz ovšem velmi záleželo na věku autora příspěvku. U mladších ročníků se objevovaly spíše kratší souvětí.

Délka emailů ve většině případů záležela na tom, zda měla konverzace osobnější ráz. V našem materiálu se ovšem objevovaly převážně emaily stručné, které odpovídaly jednoduchým větám. Slovosled byl ve většině případů pravidelný, nenalezli jsme žádný email, kde by byly příklonky na začátku větného celku či po pauze, jako je tomu např. u chatu.

Příspěvky na diskusních fórech měly většinou podobu souvětí. V některých případech jsme zaznamenali chybějící interpunkci.

Tom: Ani nevím jak jsem se sem dostal (KČJL UP, 29. 9. 2012)

Tomas: Díky je to super :) (KČJL UP, 3. 1. 2013)

Honza: Ahoj lidi jak se máte <http://www.nabytek-cernymost.cz/ikea-family/> (KČJL UP, 23. 9. 2013)

4. 2. 2. 3 Jazykové funkce

V analyzovaném materiálu odpovídala většina příspěvků funkci poznávací. Poměrně četný byl ale i projev funkce emotivní a to zejména u příspěvků k článkům na stránkách www.novinky.cz a www.idnes.cz, kde často docházelo k expresivitě lexikální (zejména vyjádření pohrdání).

Petr XX

Partneři nám dali košem, přiznává Sobotka krach jednání s církvemi...

*To máš za to Bohouši, že jsi šel s téma d*vkama lidovcema do vlády!!! Babišovi jde jen o svoje vlastní kšefty, které teď může beztretně prosazovat!!! A lidi, kteří ho volili, těm není pomoci!!!!*

(idnes.cz, Partneři nám dali košem, přiznává Sobotka krach jednání s církvemi)

Tomáš XX

copak navás asi ví ??? Byť mukl byl zlodějčiek a udělal popravu kterou někdo viděl ??? hodně se nad sebou zamyslete než vypustíte takovej blábol do světa a uvědomte si že byl odsouzen nazákladě nepřímých důkazů a bžádnej novej soud nepovolili proč asi ???

(novinky.cz, Šokovaný Kajinek místo u milé ve Znojmě skončil zase na Mírově)

Antonín XX

Pan Kajínek má stejný osud jako pan Rath také má někdo moc velký strach aby na někoho něco neřekl a proto musí být pod zámek. Co můžeme očekávat od naší justice !!

Pan Kajínek má smůlu v tom, že nekope za ODS nebo TOP 09 to by už byl dávno na svobodě !! (novinky.cz, Šokovaný Kajinek místo u milé ve Znojmě skončil zase na Mírově)

Jan XX NEVINNEJ A TRPÍ A TY CO ROZKRÁDAJ REPUBLIKU JSOU NA SVOBODĚ JAK JE TO MOŽNÝ !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! (novinky.cz, Šokovaný Kajinek místo u milé ve Znojmě skončil zase na Mírově)

Josef XX

uplne jednoduse

KDO NEPRACUJE , AT NEJÍ (novinky.cz, Příště budu střílet, rozčiloval se nezaměstnaný. Úředníci kvůli agresorům bijí na poplach)

Filip XX

*Novinky vy ste fakt banda čů**ků! Ten ban si užijte a nechte mi ho klidně doživotní. Tady se opravdu nedá nic napsat, diskuze za všechny prachy! Táhněte s tou cenzurou do pr**ele!*

(novinky.cz, Příště budu střílet, rozčiloval se nezaměstnaný. Úředníci kvůli agresorům bijí na poplach)

Jaroslav XX

Reakce na Pavel XX

„Hlavně totalita zanechala na lidech velkou stopu násilí. Každý každého udával a sám rozkrádal rádobý socialistický majetek. Dnes mají tito lidé utrum, když je to soukromé vlastnictví. Když někoho načapám, jak se mě snaží okrást, letí s paragrafem 58 bez nároku na podporu.“

Je videt ze jste zjevne jeste po revoluci nebyl na svete nebo vam teklo mleko po brade co hur pozdeji vam tento porevolucni system vymil mozek a to zcela-ty skody na sede kure mozbove jsou již nevratne- ono se mozna bralolo co je doma to se pocita ale bohatla rodina bohatl stat a ten byl bez dluhu a naopak nam vsichni kolem dokola dluzili ,stat byl plny schopnych lidi a nastartovan se s chuti rozvijet - ale prez nastrocne velezradce a banderovce do nasi vlasti od vlady pocinaje nas rozkradli zadluzili zadupali zaklad statu rodinu do zeme s ustavou a obcanskymi pravy tak to podle toho dnes v CR vypada- sebevrazdy na vrub porevolucni vlady s rostoucim nasilim likvidaci CR pro zbohatliky mafii..

(novinky.cz, Tři čtvrtiny násilníků vyrůstaly v rozvrácených rodinách)

Václav XX

Hnízdo, tobě asi hlavně někdo ukradl mozek.

(novinky.cz, Tři čtvrtiny násilníků vyrůstaly v rozvrácených rodinách)

Pavel XX

Reakce na Bohumil XX

Jste stejný hulvát jako ten z Hradu, ale argumenty žádné.

(novinky.cz, Tři čtvrtiny násilníků vyrůstaly v rozvrácených rodinách)

Menší počet příspěvků bychom mohli zařadit i do projevu funkce fatické.

Jan: AHooj (KČJL UP, 8. 8. 2013)

XX: Táá didádidáááá... (spoluzaci.cz, 2008, G, 2. 4. 2012)

XX: Kdo neskáče není Čech! HOP HOP HOP

Jestli seš čech tak si po tomto přečtení třikrát zaskákej nebo se ti stane, že už nikdy nebudeš moci chodit, natož skákat! Takže SKÁKEJ! 🇨🇪 (spoluzaci.cz, 2010, ZŠ, 13. 3. 2010)

4. 3 Diskuse a závěry

V této kapitole zhodnotíme nasbírané komunikáty. Nejprve se pokusíme srovnat oba typy elektronické komunikace, tedy synchronní a asynchronní, následně je porovnáme s běžnou komunikací. Po té se pokusíme shrnout, jak byla v našem analyzovaném materiálu nahrazována nonverbální komunikace.

Jazykové prostředky se u obou typů elektronické komunikace velmi lišily. Akronymy byly používány mnohem častěji u synchronní elektronické komunikace, především pak na serverech www.xchat.cz a www.lide.cz. Podle našeho názoru je to dáno povahou tohoto typu komunikace. Uživatelé se zde snaží především o jazykovou ekonomii.

Zajímavé bylo srovnání frekvence užívání emotikonů. Očekávali jsme, že nejčastěji budou využívány především na serverech www.xchat.cz a www.lide.cz. Velmi časté však bylo jejich používání i u konverzací na ICQ a Skype. Domníváme se, že je to dáno především charakterem těchto konverzací. Na rozdíl od chatu, kde si lidé píšou většinou jen za účelem bezobsažného popovídání si (což nám potvrdil i vysoký výskyt projevu fatické funkce), slouží konverzace v programech ICQ a Skype především k předání určité informace či sdělení (u těchto konverzací se vyskytovala především funkce poznávací). Uživatelé se navzájem znají, konverzace má důvěrnější charakter. Právě z toho důvodu mohou mít lidé tendenci konverzaci dodat osobnější charakter a činí tak právě vysokým výskytem emotikonů.

Překvapilo nás, že byly emotikony využívány poměrně často i u asynchronní elektronické komunikace, především pak u příspěvků k článkům na portálech www.idnes.cz a www.novinky.cz. K častým emotikonům patřili nejen klasičtí „smajlíci“, ale např. i tyto emotikony .

Psaní textu velkými písmeny se ustálilo jako synonymum pro vyjádření zvýšeného hlasu, křičení. Nejfrekventovanější výskyt jsme zaznamenali na serverech www.xchat.cz a www.lide.cz. U konverzací na ICQ a Skype se tento jev prakticky neobjevoval. Opět to může být způsobeno charakterem důvěrnějších konverzací na ICQ a Skype. Je zajímavé, že velká písmena lidé na [xchatu.cz](http://www.xchat.cz) používají například při vstupu do místnosti. Uživatelé programů ICQ a Skype při navázání kontaktu využívali spíše emotikony.

Používání velkých písmen plnilo jiný účel u asynchronní elektronické komunikace. Tento jev se nejvíce vyskytoval u příspěvků na diskusích k článkům na portálech www.novinky.cz a na nástěnce spolužáků na serveru www.spoluzaci.cz. Podle charakteru promluv se ovšem domníváme, že byly použity za rozdílným účelem. U replik na portále www.spoluzaci.cz se nedalo zcela jasně určit, z jakého důvodu komunikant použil

velká písmena. U příspěvků k článkům na portále www.novinky.cz a www.idnes.cz bylo ale zjevné, že se tím autor příspěvku snažil vyjádřit buď křik, nebo upozornit na určitou část své výpovědi. Velkou část zde mohlo hrát především vyjádření negativních emocí.

Iterace neboli zmnožení znaků převládalo u synchronní elektronické komunikace především na serverech www.xchat.cz a www.lide.cz, kde se na sebe uživatelé snažili hlavně upozornit. Stejnou funkci mohla iterace plnit i u příspěvků na nástěnce portálu www.spoluzaci.cz.

Pro elektronickou komunikaci je charakteristický výskyt především nespisovných tvarů. V první řadě jsme se zaměřili na psaní diakritiky a zvláštní zápis grafémů. Nutno konstatovat, že použití či nepoužití diakritiky se nedá zevšeobecnit. Jak u synchronní, tak u asynchronní elektronické komunikace se buď objevovala, nebo naopak chyběla a nedá se přesně stanovit, jaký důvod k tomu uživatele vedl. Zajímavý byl ovšem zvláštní zápis grafémů. Ten je charakteristický především pro příspěvky na serverech www.xchat.cz a www.lide.cz a na nástěnkách spolužáků portálu www.spoluzaci.cz. Zde hrál velkou roli především věk autorů replik. Dle našeho názoru se opět jednalo o snahu upozornit na sebe, vložit do textu vlastní invenci.

V podkategorii Zápis nespisovné i spisovné výslovnosti jsme u synchronní elektronické komunikace zjistili, že se velmi často objevovaly přepisy zjednodušené výslovnosti. To potvrdilo výše uvedené tvrzení, že tento typ komunikace odpovídá mluvenému jazyku. Poměrně častý výskyt u obou typů elektronické komunikace tvořila změna *i/y > ej* a změna *é > í/ý*. U asynchronní elektronické komunikace nás překvapil výskyt protetického *v*, dá se ovšem předpokládat, že zde plnil jinou úlohu. Podle charakteru promluvy se snažil komunikant doplnit své tvrzení frazémem „*A vo tom to je.*“

V kategorii nazývajících se Nejčastější nespisovný výskyt v plánu morfologickém se objevovaly víceméně jedny a tytéž chyby u obou typů této komunikace. Šlo především o zakončení *-ma* v koncovech *Ipl* a odlišnosti v užití tvaru slovesa *být* v kondicionálu.

Nejvíce zvláštností se v syntaktické rovině objevilo u synchronní elektronické komunikace. Pro server www.xchat.cz byly charakteristické krátké repliky, které zpravidla začínaly malým písmenem a končily nejčastěji otazníkem nebo emotikonem. Na serveru www.lide.cz se objevovala spíše krátká slovní spojení. Když už repliky odpovídaly charakteru souvětí, měly velmi zvláštní slovosled. Konverzace na ICQ a Skype byly v porovnání s předchozími delší. Zajímavé ale je, že byly většinou rozděleny a poslány zvlášť, nikoliv jako delší text. Interpunkce byla velmi často nahrazována emotikonami, případně

třemi tečkami. U elektronické asynchronní komunikace považujeme v této oblasti za nejčastější zvláštnost absenci interpunkce.

Domníváme se, že odlišnosti u synchronní elektronické komunikace v syntaktické rovině jsou dány charakterem jednotlivých typů. Server www.lide.cz je v první řadě stále seznamka, o čemž svědčí i podobnost jednotlivých příspěvků („*Někdo na pokec?*“ „*Zdaréec, pokecáte někdo?*“ apod.). Server www.xchat.cz plní podobnou funkci, nicméně stále je tu také nezanedbatelný aspekt fatické funkce, kdy si uživatelé chtějí v první řadě nezávazně popovídat prakticky o čemkoliv. Rozčlenění delších úseků u konverzací na ICQ a Skype může být dáno snahou komunikanta odpovědět ihned a být tak v neustálé interakci s druhým účastníkem komunikace.

Zajímavá zjištění nám přinesl výzkum projevů jazykových funkcí. Pro lepší ilustraci níže naznačíme, kde se která funkce objevovala nejčastěji. Nutno podotknout, že jednotlivé funkce se mohou navzájem překrývat.

Poznávací

Projev této funkce byl nejfrekventovanější u konverzací na ICQ a Skype u synchronní elektronické komunikace a u asynchronní elektronické komunikace především v e-mailech a také u příspěvků na diskusních fórech. Za zmínku stojí chatovací místnost Babičky a dědečkové na internetovém serveru www.xchat.cz, což byla jedna z mála místností tohoto portálu, kde se objevila funkce poznávací.

Emotivní

Dá se říci, že tato funkce byla charakteristická pro příspěvky k článkům především na serveru www.novinky.cz, kde se velmi často objevovala expresivita lexikální. Častý byl i výskyt velkých písmen a vykřičníků. Bylo zajímavé sledovat reakce komunikantů na obdobné články na serveru www.novinky.cz a serveru www.idnes.cz. Emotivní funkce se objevovala u obou serverů, nicméně na serveru www.novinky.cz docházelo mnohem častěji k expresivitě lexikální, časté bylo i tykání, což není pro asynchronní komunikaci typické.

Fatická

Fatická funkce převládala nejčastěji u komunikace na serverech www.xchat.cz a www.lide.cz. Toto zjištění se dalo očekávat, uživatelé se na těchto serverech scházejí totiž především za účelem nezávazného popovídání si. Témata konverzací byla velmi často nezávazná a rychle se měnila.

Elektronická komunikace je realizována písemnou formou, na rozdíl od běžné komunikace však dialog partnerů probíhá ve velké rychlosti, reakce komunikantů obvykle následuje vzápětí po zveřejnění textu autora repliky na obrazovce. V mluvené konverzaci tváří v tvář posluchač sleduje postupně průběh formulování repliky mluvčím a může si již v době, kdy poslouchá, připravovat svou reakci.¹⁹² O tohle je elektronická komunikace ochuzena. Tento chybějící aspekt však vedl k vytvoření systému prostředků, kterých autor využívá k tomu, aby příjemce mohl co nejlépe a nejpřesněji rekonstruovat zamýšlený text. Jedná se o verbalizaci zvukových a nonverbálních složek, interpunkční pravidla, členění textu apod.¹⁹³ Podle našeho názoru však nemůže elektronická komunikace nahradit běžnou komunikaci. Stále tu chybí prostředky nonverbální komunikace, které mohou mít pro celkový smysl promluvy zásadní význam.

U obou typů elektronické komunikace jsou nonverbální prostředky nahrazovány prostředky grafickými. Je nutné si uvědomit, že u některých typů asynchronní elektronické komunikace je situace komplikována nastavením cílového textového prostředí. Tato situace se však stále zlepšuje, což dokládají i příspěvky na serveru www.idnes.cz, který už nabízí poměrně širokou škálu výběru emotikonů.

Z analyzovaného materiálu to byly právě emotikony, které zastupovaly chybějící aspekt nonverbální komunikace nejvíce, a snažily se tak vyjádřit emoce, pocity, nálady a postoje komunikanta. Domníváme se, že uživatelé v prostředí ICT velmi silně pocítují tento chybějící aspekt a právě z toho důvodu vznikají stále nové možnosti, jak nonverbální komunikaci nahradit. Řešením mohou být virtuální 3D světy.

Virtuální realita se snaží přiblížit počítačové prostředí co nejvíce skutečnosti tak, jak ji zachycují naše smysly. Současné aplikace jsou schopny včlenit uživatele do prostředí nejen zrakem, sluchem či hmatem, ale i čichem a chutí. Pro simulaci zrakových stimulů slouží trojrozměrný prostorový obraz. Pro jeho zobrazení se používají speciální brýle nebo stereoskopické displeje zabudované do přileb. Speciální optika zajišťující co nejširší zorné pole dosahující okolo 120° ze 180° ve skutečnosti. V přilbě je také zabudován senzor předávající počítači informace o poloze hlavy a očí, při změně jejich polohy počítač v reálném čase vygeneruje nový obraz a zobrazí ho na displeji. Pro simulaci zvuku jsou do přileb zabudována stereofonní sluchátka jako nezávislý zdroj zvuku pro každé ucho. Pro vnímání hmatu se používá speciální datový oblek¹⁹⁴, který jednak informuje počítač o pohybu

¹⁹² JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na www chatu*. S. 15

¹⁹³ Tamtéž. S. 16

¹⁹⁴ Nejčastěji datová rukavice.

ve virtuální realitě a zároveň poskytují uživatele zpětnou vazbu ve formě hmatové i silové informace o vlastnostech prostoru. Pro vnímání čichových vjemů jsou do přileb zabudovány také trubičky do nosu, kterými uživatel získává čichové informace.¹⁹⁵

¹⁹⁵ MAREŠOVÁ, Hana. *Vzdělávání v multiuživatelském virtuálním prostředí*. S. 32

5 Závěr

Tato kapitola obsahuje dvě podkapitoly. První se týká zhodnocení pro pedagogickou teorii, druhá kapitola se týká možného využití získaných poznatků v pedagogické praxi.

5.1 Závěry pro pedagogickou teorii

Cílem naší diplomové práce bylo zjistit, jaká specifika má komunikace v prostředí ICT z lingvistického hlediska. Dílčí cíle práce se týkaly především analýzy jazykových prostředků elektronické komunikace, výskytu spisovných a nespisovných výrazů a projevu jazykových funkcí. Snažili jsme se také zhodnotit, jak byla v našem analyzovaném materiálu nahrazována nonverbální komunikace.

Na základě analýzy vybraných jazykových aspektů jsme zjistili, že rozdílů mezi synchronní a asynchronní elektronickou komunikací je celá řada. Tyto typy se liší téměř ve všech kategoriích, na které jsme se zaměřili.

Synchronní elektronická komunikace patří k projevům nepřipraveným, spontánním. Naproti tomu u asynchronní elektronické komunikace můžeme už nalézt jistý stupeň připravenosti, kdy autoři své příspěvky více promýšlejí. Může to být dáno tím, že svůj projev chápou jako veřejný. To může vést k tomu, že u asynchronní elektronické komunikace není takový výskyt nespisovných tvarů, jako u komunikace synchronní. Pro tu je také typická jistá neformálnost, kdy si téměř všichni účastníci tykají, a také častěji využívají jazykových prostředků elektronické komunikace, především pak emotikonů. V důsledku odlišnosti těchto dvou typů je pak různý i projev jazykových funkcí. Zjistili jsme, že nový rozměr nachází funkce fatická, která bývá v běžné komunikaci spíše opomíjena.

U obou typů elektronické komunikace byl chybějící aspekt nonverbální komunikace nahrazován jazykovými prostředky, nejčastěji pak emotikonami. Ty dnes nevyjadřují pouze výrazy obličejů, ale například i pohyb (například tanec) apod. Domníváme se, že tento trend bude neustále postupovat a nabídka emotikonů se bude nadále rozrůstat.

V oblasti asynchronní elektronické komunikace nás překvapil zejména výsledek u příspěvků na serveru www.spoluzaci.cz. Přestože svým charakterem spadá do oblasti asynchronní elektronické komunikace, tedy komunikace, kde není vyžadována přítomnost komunikujících na síti, byl zejména u žáků mladšího věku zaznamenán výskyt takových jazykových prostředků a nespisovných tvarů, které odpovídají spíše komunikaci synchronní. Domníváme se, že analýza příspěvků na tomto serveru by mohla být velmi užitečná pro pedagogy, neboť vypovídá mnohé o charakteristice žáka. Jak je však patrné z dat uvedených v závorce u těchto příspěvků, nejedná se vždy o aktuální promluvy. Byly to však

právě příspěvky na serveru www.spoluzaci.cz, kde byl tak markantní rozdíl v jednotlivých replikách v závislosti na věku respondentů a typu školy. Zajímavé informace přináší výzkum sociodemografie návštěvníků serveru www.spoluzaci.cz z února roku 2014¹⁹⁶, ve kterém bylo zjištěno, že tento portál nejčastěji navštěvují osoby ve věku 35-40 let. Po ní následuje skupina uživatelů ve věku 45-54 let. Domníváme se, že tato skutečnost je dána především tím, že mladší populace ke kontaktu se spolužáky využívá především sociální sítě. Zajímavým výzkumem by tak mohla být analýza příspěvků ve studijních skupinách např. na sociální síti Facebook. Nabízí se ovšem otázka, kolik uživatelů by bylo ochotno poskytnout daný materiál.

Jak bylo zmíněno výše, experimentální skupinu tvořili respondenti ve věku 15-25 let. Toto věkové rozmezí nebylo zvoleno náhodně. Naší snahou bylo pro potřeby pedagogické teorie analyzovat specifické charakteristiky současných edukantů. Z našeho výzkumu vyplývá, že současný žák je navyklý na jistou jazykově pokleslejší úroveň komunikace. To dokazuje nejen vysoký výskyt nespisovných prvků v analyzovaných komunikátech, ale také častý projev fatické funkce. Doporučujeme tedy, aby byly více rozvíjeny komunikační kompetence žáků a ze strany učitele kladen důraz na exaktnější vyjadřování i v rámci elektronické komunikace, která v současné době představuje pro edukanty velmi významnou část jejich každodenního života. Výzkum u kontrolní skupiny, která byla tvořena respondenty staršími 50 let, výše zmíněný výsledek potvrzuje. V oblasti jazykových prostředků elektronické komunikace (např. časté užívání emotikonů) nebyl mezi skupinami přílišný rozdíl. To se ovšem nedá říci o zbylých zkoumaných kategoriích. Ze synchronního typu elektronické komunikace uvádíme především chatovací skupinu Babičky a dědečkové na internetovém serveru www.xchat.cz, kde se na rozdíl od ostatních místností projevila funkce poznávací a kde byl zároveň kladen ze strany námi zkoumaných respondentů mnohem větší důraz na užívání interpunkce a pravopisné správnosti.

5. 2 Závěry pro pedagogickou praxi

Výsledky naší práce by měly být přínosné především pro učitele mateřského jazyka. Z analýzy zejména synchronního typu elektronické komunikace vyplývá mimo jiné nedostatečná úroveň slovní zásoby edukantů. Uznáváme, že tak může být činěno vědomě, neboť dialog partnerů ve virtuálním prostředí probíhá velmi rychle, téměř synchronně. Příspěvky na serveru www.spoluzaci.cz ale naznačují, že se tento trend objevuje i ve chvíli, kdy mají uživatelé možnost si svoji repliku více promyslet (např. zanechat vzkaz na nástěnce).

¹⁹⁶ SPIR NetMonitor. *Výzkum sociodemografie návštěvníků internetu v České republice*. [online]. [cit. 2014-06-19]. Dostupné na [www: http://1.im.cz/r2/onas/socio/cz/spoluzaci.cz.pdf?2010-01-27](http://1.im.cz/r2/onas/socio/cz/spoluzaci.cz.pdf?2010-01-27)

Z toho důvodu v příloze č. 2 uvádíme pro učitele některé pomocné vzdělávací aktivity, díky kterým si mohou žáci procvičit slovní zásobu.

Nesmíme na druhé straně opomenout, že uživatelé elektronické komunikace zároveň získávají v oblasti ICT nové kompetence. Především se musí naučit dobře se orientovat v textu, každý musí rychle vybrat repliky svého komunikačního partnera. Musí je dokázat mnohdy ve velké rychlosti vyhodnotit a reagovat na ně. To předpokládá nejen kompetenci rychlého psaní na klávesnici počítače, ale i kompetenci rychlého čtení.¹⁹⁷ Toto tvrzení jen potvrzuje obecně známý fakt, že je nutné u žáků neustále rozvíjet čtenářskou gramotnost. K tomu slouží osvědčené metody jako např. čtení s otázkami, čtení s předvídáním, čtení s tabulkou předpovědí, dílna čtení, literární dopisy, I.N.S.E.R.T., vyhledávání klíčových slov apod.¹⁹⁸ V příloze č. 3 uvádíme ukázkou práce s metodou I.N.S.E.R.T.

Problematikou elektronické komunikace se zabývá také kurikulární dokument Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV). Dotýká se jí ve vzdělávacích oblastech Jazyk a jazyková komunikace (zde spíše jen v problematice percepce textu) a Informační a komunikační technologie, která umožňuje všem žákům dosáhnout základní úrovně informační gramotnosti, získat elementární dovednosti v ovládnutí výpočetní techniky a moderních informačních technologií, orientovat se ve světě informací, tvořivě pracovat s informacemi a využívat je při dalším vzdělávání i v praktickém životě. Elektronickou komunikací se v RVP ZV zabývá také průřezové téma Mediální výchova. Ta má žáka vybavit základní mediální gramotností. Zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií, dále také získání dovednosti podporujících aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se ale jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jiným sdělením. Usnadňuje také orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.¹⁹⁹

Problematikou komunikace jako celku se zabývá průřezové téma Osobnostní a sociální výchova, které má za úkol rozvíjet základní dovednosti dobré komunikace a k tomu

¹⁹⁷ JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. S. 127

¹⁹⁸ Česká školní inspekce. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné na [www](http://www.csicr.cz/):

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.csicr.cz%2Fgetattachment%2F43a087c-c044-4761-adcc-e4282774ae7a&ei=xd2fU_PRO9Sh7AbaloEo&usg=AFQjCNHfTf9JyElohm-l_eg32j-IBEnolg&sig2=xzrQWKD91j4jnFUT2IxitQ&bvm=bv.68911936.d.ZGU

¹⁹⁹ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. S. 81-82

příslušné vědomosti.²⁰⁰ Tematický okruh Komunikace se zaměřuje především na řeč těla (která je v elektronické komunikaci opomíjena), řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků, dále na cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání, na dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování) atd.²⁰¹ V příloze 4 uvádíme aktivity zaměřené právě tento tematický celek.

Náš výzkum představuje pilotní sondu do prostředí elektronické komunikace. Domníváme se, že si však s ohledem na všudypřítomnost elektronických médií a přenesení značné části mezilidské komunikace ve všech oblastech života do virtuálního prostředí toto téma zaslouží mnohem více prostoru a dalšího bádání. Z pohledu učitele mateřského jazyka by bylo vhodné se dále zabývat například analýzou užívaných frazémů a variantami jejich výskytu v oblasti synchronní a asynchronní elektronické komunikace.

²⁰⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Upravený rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2013*. S. 108. [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné na [www:
http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani](http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani)

²⁰¹ Tamtéž. S. 109

Seznam použitých zkratek

aj.	a jiný
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
G	gymnázium
ICQ	I seek you
ICT	informační a komunikační technologie
Ipl	instrumentál plurálu
IRC	internet relay chat
JŠ	jazyková škola
KČJL UPOL	Katedra českého jazyka a literatury Univerzity Palackého
např.	například
os.	osoba
pl.	plurál
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
sg.	singulár
SMS	short message service
SOŠ	střední odborná škola
SOU	střední odborné učiliště
tj.	to jest
tzv.	takzvaný
VŠ	vysoká škola
ZŠ	základní škola

Seznam použité literatury a zdrojů

- BYSTRZYCKI, Krzysztof. O jazykových funkcích v elektronické komunikaci. In POŘÍZKA, Petr, ed. a POLÁCH, Vladimír, ed. *Jazyky v kontaktu - jazyky v konfliktu a evropský jazykový prostor: sborník příspěvků ze 4. mezinárodní konference Setkání mladých lingvistů, konané na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve dnech 12.-14. května 2003*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 372 s. Sborníky. ISBN 80-244-1027-3.
- CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 233 s. ISBN 80-246-1037-X.
- Česká školní inspekce. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné na www: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.csicr.cz%2Fgetattachment%2Fe43a087c-c044-4761-adcc-e4282774ae7a&ei=xd2fU_PRO9Sh7AbaloEo&usg=AFQjCNHfTf9JyElohm-l_eg32j-IBEnolg&sig2=xzrQWKD91j4jnFUT2IxitQ&bvm=bv.68911936,d.ZGU
- DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*: 6. vydání. 1. vyd. [i.e. 2. vyd.]. Praha: Grada, 2008. 502 s. Expert. ISBN 978-80-247-2018-0.
- DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. 420 s. Expert. ISBN 80-7169-988-8.
- DROTÁR, Pavel. *Využívání informačních technologií ve výuce*. 1. vyd. Praha: Občanské sdružení SPHV, 2008. 163 s. ISBN 978-80-904187-2-1.
- HOFFMANOVÁ, J. Fatická funkce jazyka, konverzace a její žánry. In *Slovo a slovesnost*, 57, 1996, s. 191-205.
- *iDNES.cz*. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/IDNES.cz>
- JAKOBSON, R. Lingvistika a poetika. In *Poetická funkce*. 1. vyd. tohoto souboru. Jinočany: H & H, 1995. S. 74 – 105. ISBN 80-85787-83-0.
- JANDOVÁ, Eva. Komunikace na WWW chatu. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta,
- JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007 [i.e. 2006]. 175 s. ISBN 80-7368-254-0.

- JANDOVÁ, Eva. Některé jazykové rysy WWW chatu. In JANDOVÁ, Eva et al. *Čeština na WWW chatu*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2006. S. 85-100. ISBN 80-7368-253-2.
- JANOŮŠEK, Jaromír. *Verbální komunikace a lidská psychika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 169 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1594-0.
- JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7.
- KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2007. 98 s. ISBN 978-80-85783-78-0
- KOŘENSKÝ, Jan. *Komunikace a čeština*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1992. 89 s. ISBN 80-85467-92-5.
- KULHÁNKOVÁ, Hana a ČAMEK, Jakub. *Fenomén facebook*. 1. vyd. Kladno: BigOak, 2010. 128 s. ISBN 978-80-904764-0-0.
- KRAUS, Jiří. K významovému rozpětí Jakobsonovy poetické funkce. In: *Slovo a slovesnost*, 57, 1996, s. 170 – 175.
- KROUPA, T. *Matematické základy komprese a digitální komunikace*. In: Úvod do teorie informace. [online], [cit. 2014-02-27]. Dostupné na www: <http://staff.utia.cas.cz/kroupa/dokumenty/TL.pdf>
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Já a ty: O zdravých vztazích mezi lidmi*. Vyd. 2. Praha, 1986
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1988. 235 s. Členská knihnice.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Neverbální projevy v sociální interakci. In *Československá psychologie*, 1973, č. 4. S. 375-384
- *Lide.cz*. [online]. [cit. 2014-05-27]. Dostupné na www: <http://onas.seznam.cz/cz/lide-cz.html>
- MAREŠOVÁ, Hana. *Vzdělávání v multiuživatelském virtuálním prostředí*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 203 s. ISBN 978-80-244-3101-7.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Upravený rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2013*. [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné na www:<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1999. 287 s. ISBN 80-200-0690-7.
- NEBESKÁ, I. Řečová komunikace. In *Vesmír*, 72, 1993, 11, s. 633.
- NEUGEBAUER, Tomáš. *Nová pravidla písemné a elektronické komunikace*. Vyd. 1. Kralice na Hané: Computer Media, ©2009. 136 s. ISBN 978-80-7402-011-7.
- *Novinky.cz*. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na www:
<http://onas.seznam.cz/cz/novinky-cz.html>
- PEASE, Allan a PEASE, Barbara. *Řeč těla*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. 359 s. ISBN 978-80-7367-921-7
- PÍSEK, Slavoj. *Internet v rodině: jak hledat a najít*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. 127 s. Internet pro --. ISBN 80-247-0117-0.
- PLAMÍNEK, Jiří a FRANC, Daniel. *Komunikace a prezentace: umění mluvit, slyšet a rozumět*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 198 s. Komunikace. ISBN 978-80-247-4484-1.
- PLAMÍNEK, Jiří. *Synergický management: vedení, spolupráce a konflikty ve firmách a týmech*. 1. vyd. Praha: Argo, 2000, 328 s. ISBN 80-7203-258-5.
- RIEGER, Zdeněk; VYHNÁLKOVÁ, Hana. *Ostrov rodiny: integrující přístup pro práci s rodinou: příručka pro odborníky*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1996. 246 s. ISBN 80-901773-8-7.
- *Seznam Email*. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na www:
<http://onas.seznam.cz/cz/email-cz.html>
- SHANNON, Claude. *A Mathematical Theory of Communication*. [online], [cit. 2014-02-27]. Dostupné na www:
<http://cm.bell-labs.com/cm/ms/what/shannonday/shannon1948.pdf>
- *Skype*. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na www:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Skype>
- SLÍŽEK, David. *Lide.cz se mění na seznamku, komunitní weby prohrály boj s Facebookem*. [online]. [cit. 2014-05-27]. Dostupné na www:
<http://www.lupa.cz/clanky/lide-cz-se-meni-na-seznamku-komunitni-weby-prohraly-boj-s-facebookem/>

- SLUKOVÁ, Petra Zia. *Komunikace informací*. Univerzita Karlova v Praze: Ústav informační studií a knihovnictví. [online], [cit. 2014-02-27]. Dostupné na www: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.informacniveda.cz%2Fdwn%2F1003%2F1158_Komunikace%2520informaci.pdf&ei=r54TU-vNN8aGswaAv4GIAQ&usg=AFQjCNGDqF3BF7Uy6hwMK1j-OvE9IK4p7A&bvm=bv.62286460,d.Yms
- SOVÁK, Miloš. Komunikace jako životní princip – formy a patologie mezilidské komunikace. In BALÁŽ, J. a kolektiv. *Interpersonálna komunikácia a jej poruchy*, 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988. 296 s.
- SPIR NetMonitor. *Výzkum sociodemografie návštěvníků internetu v České republice*. [online]. [cit. 2014-06-19]. Dostupné na www: <http://1.im.cz/r2/onas/socio/cz/spoluzaci.cz.pdf?2010-01-27>
- *Spolužáci.cz*. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na www: <http://onas.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html>
- ŠÍPEK, Jiří. Neverbální projevy a jejich význam v komunikaci. In ANDREJEVOVÁ, Galina Michajlovna a JANOUSEK, Jaromír. *Komunikace a činnost*. 1. Vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1981. 180 s. ISBN neuvedeno.
- ŠRONĚK, Ivan. *Kultura v mezinárodním podnikání*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. 167 s. Manažer. ISBN 80-247-0012-3
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Úvod do psychologie komunikace: přehled základních přístupů k interpersonální komunikaci*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. 118 s. ISBN 80-7041-002-7.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Úvod do psychologie komunikace: přehled základních přístupů k interpersonální komunikaci*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. 118 s. ISBN 80-7041-002-7.
- VYMĚTAL, J. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 322 s. ISBN 978-80-247-2614-4.

- Wikipedia.org. *Pulzně kódová modulace*. [online], [cit. 2014-02-27]. Dostupné na www:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Pulzn%C4%9B_k%C3%B3dov%C3%A1_modulace
- *Xchat.cz*. [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné na www:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Xchat.cz>
- ŽEMLIČKA, Martin. *E-mail, chat, sms: praktický průvodce elektronickou komunikací*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2003. viii, 110 s. ISBN 80-7226-928-3.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Přehled shromážděného materiálu

Příloha č. 2: Aktivity zaměřené na obohacování slovní zásoby

Příloha č. 3: Ukázka práce s využitím metody I.N.S.E.R.T.

Příloha č. 4: Aktivity zaměřené na tematický celek Komunikace

Přílohy

Příloha č. 1: Přehled shromážděného materiálu

www.xchat.cz

Zkratky v sloupci Tematické skupiny

PK = Pokec a klábosení

SN = Sex a neřesti od 18 let

SF = Seznámení a flirt

MK = Města a kraje

VČS = Volný čas a sport

HSK = Hudební styly a kapely

ČÍSLO TEXTU	NÁZEV MÍSTNOSTI	TEMATICKÁ SKUPINA	DATUM ZÁZNAMU	ČAS ZAHÁJENÍ	ČAS UKONČENÍ	CELKOVÝ ČAS
01A	Babičky a dědečkové	PK	2. 6. 2014	10:23:37	16:56:49	06:33:12
02	40 a více	SF	2. 6. 2014	16:57:37	17:26:56	00:29:19
03A	12-13-14-15-16	PK	2. 6. 2014	17:19:38	18:06:53	00:47:15
04	Bůh Tě má rád	VČS	2. 6. 2014	15:47:53	18:35:33	02:47:40
05	Domácí nahota	SN	2. 6. 2014	18:09:37	19:03:50	00:54:13
06	Praha	MK	2. 6. 2014	18:09:42	20:05:25	01:55:43
07	Oáza	PK	2. 6. 2014	19:59:29	20:59:55	01:00:26
08A	Brno	MK	2. 6. 2014	20:50:08	21:33:41	00:43:33
09	Metal	HSK	2. 6. 2014	19:05:50	21:41:27	02:35:37
10A	Bezva flirtík	SF	2. 6. 2014	21:53:26	22:04:01	00:10:35
01B	Babičky a dědečkové	PK	4. 6. 2014	22:43:45	22:46:37	00:02:52
01C	Babičky a dědečkové	PK	5. 6. 2014	11:42:44	13:50:35	02:07:51
03B	12-13-14-15-16	PK	5. 6. 2014	16:48:41	17:18:32	00:29:51
08B	Brno	MK	5. 6. 2014	13:00:47	17:26:20	04:25:33
10B	Bezva flirtík	SF	5. 6. 2014	17:24:42	17:39:53	00:15:11
					Celkem:	27:19:01

ČÍSLO TEXTU	NÁZEV DISKUSNÍ SKUPINY	DATUM ZÁZNAMU	ČAS ZAHÁJENÍ	ČAS UKONČENÍ	CELKOVÝ ČAS
01A	30 second to mars-Jared leto	2. 4. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
02A	Vraťte zpět lide.cz z 30.3.2014	3. 4. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
01B	30 second to mars-Jared leto	7. 4. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
01C	30 second to mars-Jared leto	16. 4. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
03A	15-20 let	5. 5. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
03B	15-20 let	6. 5. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
04	abnormálně nejlepší pokec 15-20	2. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
05	ach ta samota	3. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
03C	15-20 let	9. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
06A	abnormálně nejlepší pokec	9. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
03D	15-20 let	10. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
06B	abnormálně nejlepší pokec	10. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
07	chat?	10. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
08	Nejpěknější lidé na Lidé.cz	10. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
09	Odpadlíci :D	10. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje
02B	Vraťte zpět lide.cz z 30.3.2014	10. 6. 2014	bez údaje	bez údaje	bez údaje

Příspěvky k článkům

Zdroj:

www.idnes.cz

- Diskuse k článku Partneři nám dali košem, přiznává Sobotka krach jednání s církvemi. *Josef Kopecký*. [online]. [cit. 2014-06-06]. Dostupné na [www:
http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140605_164914_domaci_kop&razeni=vlakno](http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140605_164914_domaci_kop&razeni=vlakno)
- Diskuse k článku Svět slaví vyloďení v Normandii. Ani frťana mi nedali, vzpomíná veterán. *Michal Hron*. [online]. [cit. 2014-06-06]. Dostupné na [www:
http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140605_172657_zahranicni_hro&razeni=vlakno](http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140605_172657_zahranicni_hro&razeni=vlakno)

- Diskuse k článku *Stydím se za to, že jsem Američan, psal voják držený pět let Talibanem. Ivana Milenkovičová.* [online]. [cit. 2014-06-06]. Dostupné na [www: http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140605_092405_zahranicni_im&razi=vlakno](http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140605_092405_zahranicni_im&razi=vlakno)
- Diskuse k článku *VIDEO: Lékaři zbavili Slováka nádoru na krku, který měl šest kilo. Petra Škraňková.* [online]. [cit. 2014-06-06]. Dostupné na [www: http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140531_111235_zahranicni_skr&razi=vlakno](http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140531_111235_zahranicni_skr&razi=vlakno)
- Diskuse k článku *Benešovy dekrety do Evropy nepatří, zaznělo na sjezdu sudetských Němců. ČTK.* [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140607_125222_zahranicni_aha](http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140607_125222_zahranicni_aha)
- Diskuse k článku *Historici vytáhli do boje, jejich petici podepsal i Jan Svěrák. Jakub Pokorný.* [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140607_124757_domaci_jp](http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140607_124757_domaci_jp)
- Diskuse k článku *Kajínek chtěl do věznice na jih Moravy, poslali ho zase na Mírov. Čeněk Třeček.* [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140606_123000_domaci_cen](http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140606_123000_domaci_cen)
- Diskuse k článku *Squateři obsadili dům v centru Prahy, ven je vyvedli těžkooděnci. Martina Topinková.* [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://praha.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140607_215359_praha-zpravy_maq](http://praha.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140607_215359_praha-zpravy_maq)
- Diskuse k článku *Zakážeme o víkendech alkohol, zvažuje Rusko kvůli nárůstu závislých. ČTK.* [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140606_103244_zahranicni_hro&razi=vlakno](http://zpravy.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A140606_103244_zahranicni_hro&razi=vlakno)

www.novinky.cz

- Diskuse k článku *Šokovaný Kajínek: Místo u milé ve Znojmě skončil zase na Mírově. Radim Vaculík.* [online]. [cit. 2014-06-06]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365405&articleId=/krimi/338567-sokovany-kajinek-misto-u-mile-ve-znojme-skoncil-zase-na-mirove.html§ionId=3](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365405&articleId=/krimi/338567-sokovany-kajinek-misto-u-mile-ve-znojme-skoncil-zase-na-mirove.html§ionId=3)

- Diskuse k článku Napomenutí za počmáranou školu řešil Nejvyšší soud. *Jindřich Ginter*. [online]. [cit. 2014-06-06]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365502&articleId=/domaci/338652-napomenuti-za-pocmaranou-skolu-resil-nejvyssi-soud.html§ionId=8](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365502&articleId=/domaci/338652-napomenuti-za-pocmaranou-skolu-resil-nejvyssi-soud.html§ionId=8)
- Diskuse k článku Příště budu střílet, rozčiloval se nezaměstnaný. Úředníci kvůli agresorům bijí na poplach. *Ondřej Kořínek*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365381&articleId=/krimi/338545-priste-budu-strilet-rozciloval-se-nezamestnany-urednici-kvuli-agresorum-biji-na-poplach.html§ionId=3](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365381&articleId=/krimi/338545-priste-budu-strilet-rozciloval-se-nezamestnany-urednici-kvuli-agresorum-biji-na-poplach.html§ionId=3)
- Diskuse k článku Tři čtvrtiny násilníků vyrůstaly v rozvrácených rodinách. *Jiří Vavroň*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365492&articleId=/domaci/338644-tri-ctvrtiny-nasilniku-vyrustaly-v-rozvracenych-rodinach.html§ionId=8](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365492&articleId=/domaci/338644-tri-ctvrtiny-nasilniku-vyrustaly-v-rozvracenych-rodinach.html§ionId=8)
- Diskuse k článku Sobotka chce více peněz pro armádu, příští rok 43,5 miliardy korun. *Jan Švábek*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365501&articleId=/domaci/338651-sobotka-chce-vice-penez-pro-armadu-pristi-rok-43-5-miliardy-korun.html§ionId=8](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365501&articleId=/domaci/338651-sobotka-chce-vice-penez-pro-armadu-pristi-rok-43-5-miliardy-korun.html§ionId=8)
- Diskuse k článku Závidím Polákům vládu, zkritizoval Kalousek českou účast na Porošenkově inauguraci. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365465&articleId=/domaci/338625-zavidim-polakum-vladu-zkritizoval-kalousek-ceskou-ucast-na-porosenkove-inauguraci.html§ionId=8](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365465&articleId=/domaci/338625-zavidim-polakum-vladu-zkritizoval-kalousek-ceskou-ucast-na-porosenkove-inauguraci.html§ionId=8)
- Diskuse k článku Z těl v brazilské márnici odebírali orgány. *ČTK*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365459&articleId=/zahranicni/amerika/338619-z-tel-v-brazilske-marnici-odebirali-organy.html§ionId=744](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365459&articleId=/zahranicni/amerika/338619-z-tel-v-brazilske-marnici-odebirali-organy.html§ionId=744)
- Diskuse k článku Bavorská ministryně kritizovala Benešovy dekrety. *ČTK*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365519&articleId=/zahranicni/338665-bavorska-ministryne-kritizovala-benesovy-dekrety.html§ionId=2](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365519&articleId=/zahranicni/338665-bavorska-ministryne-kritizovala-benesovy-dekrety.html§ionId=2)
- Diskuse k článku Hrozí uzavření archivů plných komunistických i nacistických zločinů. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www: http://www.novinky.cz/diskuse?id=365519&articleId=/zahranicni/338665-bavorska-ministryne-kritizovala-benesovy-dekrety.html§ionId=2](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365519&articleId=/zahranicni/338665-bavorska-ministryne-kritizovala-benesovy-dekrety.html§ionId=2)

- <http://www.novinky.cz/diskuse?id=365521&articleId=/domaci/338667-hrozi-uzavreni-archivu-plnych-komunistickyh-i-nacistickyh-zlocinu.html§ionId=8>
- Diskuse k článku USA slíbily další finanční pomoc Ukrajině. *ČTK*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365532&articleId=/ekonomika/338672-usa-slibily-dalsi-financni-pomoc-ukrajine.html§ionId=5):
<http://www.novinky.cz/diskuse?id=365532&articleId=/ekonomika/338672-usa-slibily-dalsi-financni-pomoc-ukrajine.html§ionId=5>
 - Diskuse k článku Za nehodu autobusu, při které zemřely 4 dívky, stíhají řidiče. *ČTK*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365535&articleId=/zahranicni/338674-za-nehodu-autobusu-pri-ktere-zemrely-4-divky-stihaji-ridice.html§ionId=2):
<http://www.novinky.cz/diskuse?id=365535&articleId=/zahranicni/338674-za-nehodu-autobusu-pri-ktere-zemrely-4-divky-stihaji-ridice.html§ionId=2>
 - Diskuse k článku Těžkooděnci vyhnali squattery z opuštěného pražského domu. *ČTK*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365536&articleId=/krimi/338675-tezkoodenci-vyhнали-squattery-z-opusteneho-prazskeho-domu.html§ionId=3):
<http://www.novinky.cz/diskuse?id=365536&articleId=/krimi/338675-tezkoodenci-vyhнали-squattery-z-opusteneho-prazskeho-domu.html§ionId=3>
 - Diskuse k článku Rodiče propuštěného amerického vojáka dostávají výhrůžky smrtí. *ČTK*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365540&articleId=/zahranicni/338677-rodice-propusteneho-americkeho-vojaka-dostavaji-vyhruzky-smrti.html§ionId=2):
<http://www.novinky.cz/diskuse?id=365540&articleId=/zahranicni/338677-rodice-propusteneho-americkeho-vojaka-dostavaji-vyhruzky-smrti.html§ionId=2>
 - Diskuse k článku Rusko kvůli alkoholikům uvažuje o víkendovém zákazu lihovin. *ČTK*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365374&articleId=/zahranicni/evropa/338538-rusko-kvuli-alkoholikum-uvazuje-o-vikendovem-zakazu-lihovin.html§ionId=742):
<http://www.novinky.cz/diskuse?id=365374&articleId=/zahranicni/evropa/338538-rusko-kvuli-alkoholikum-uvazuje-o-vikendovem-zakazu-lihovin.html§ionId=742>
 - Diskuse k článku V kauze zneužití vojenského zpravodajství padla obžaloba, Nečasové a spol. hrozí tři roky. *ČTK*. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365420&articleId=/domaci/338580-v-kauze-zneuziti-vojenskeho-zpravodajstvi-padla-obzaloba-necasove-a-spol-hrozi-tri-roky.html§ionId=8):
<http://www.novinky.cz/diskuse?id=365420&articleId=/domaci/338580-v-kauze-zneuziti-vojenskeho-zpravodajstvi-padla-obzaloba-necasove-a-spol-hrozi-tri-roky.html§ionId=8>
 - Diskuse k článku Babiš vévodí žebříčku popularity, Okamura se dál propadá. [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné na [www](http://www.novinky.cz/diskuse?id=365413&articleId=/domaci/338574-babis-vevodi-zebricku-popularity-okamura-se-dal-propada.html§ionId=8):
<http://www.novinky.cz/diskuse?id=365413&articleId=/domaci/338574-babis-vevodi-zebricku-popularity-okamura-se-dal-propada.html§ionId=8>

www.spoluzaci.cz

rok ukončení 2015 (SOŠ)
rok ukončení 2013 (VŠ)
rok ukončení 2011 (VŠ)
rok ukončení 2011 (VŠ)
rok ukončení 2012 (VŠ)
rok ukončení 2012 (VŠ)
rok ukončení 2012 (VŠ)
rok ukončení 2012 (VŠ)
rok ukončení 2012 (SOU)
rok ukončení 2012 (SOU)
rok ukončení 2010 (ZŠ)
rok ukončení 2009 (JŠ)
rok ukončení 2009 (JŠ)
rok ukončení 2009 (G)
rok ukončení 2009 (ZŠ)
rok ukončení 2009 (ZŠ)
rok ukončení 2009 (ZŠ)
rok ukončení 2008 (G)
rok ukončení 2008 (SOŠ)
rok ukončení 2007 (G)
rok ukončení 2006 (SOU)
rok ukončení 2004 (ZŠ)
rok ukončení 2004 (ZŠ)
rok ukončení 2003 (ZŠ)
rok ukončení 1976 (ZŠ)

Příloha č. 2: Aktivity zaměřené na obohacování slovní zásoby

Úkol č. 1²⁰²

Pokud se nahradit podtržené části textu vždy jedním slovem, které by se podle tebe významově hodilo do textu. Z které knihy je ukázka?

To bylo tenkrát, když šelma ochočená k hlídání a malá kočkovitá šelma ještě spolu spravovali hmotné prostředky; měli u lesa malou budovu k obývání a tam spolu bydleli a chtěli všechno dělat tak, jak to dělají velcí lidé. „Poslouchej, šelmo ochočená k hlídání,“ povídá malá kočkovitá šelma, „máme tu nějak špinavou rovně upravenou spodní plochu místnosti.“ – „Taky se mně to jeví ve snu, že už je nějak moc špinavá,“ povídá šelma ochočená k hlídání, „jenom se koukni, jak mám od té špinavé rovně upravené spodní plochy místnosti umazané dolní části zvířecích nohou.“

Úkol č. 2²⁰³

V následujícím textu se pokus nahradit podtržená slova jejich významem.

„Jen se na něj dobře podívejte,“ domlouval táta, „jak on teď nosí nos vzhůru, že dal Slávii tři branky! A vy všichni to děláte po něm. Jako by výhrou v Čechách už bylo všecko vyřízeno! Máte mistrovství první třídy, dobrá. Jste nejlepší mužstvo v zemi. Taky dobře. A s tím se chcete spokojit? To myslíte, že už vám stačí nadosmrť? Já myslím, že je to velká chyba. Člověk musí pořád chtít něco víc a někam výš. Po celý život. Kdo je mistrem doma, musí chtít být mistrem i ve světě. A nesmí přestat, dokud vůbec ještě něco zbývá, čeho nedosáhl. A vám zbývá skoro všecko. Tak teda zase ten nos spusťte a nevytahujte se, on se vždycky ještě může někdo vyskytnout, kdo vám nařeže sedm k nule.“

Úkol č. 3²⁰⁴

Daná slova využijte vhodně ve větách

briefing	_____
greenpeace	_____
talkshow	_____
cash	_____
dealer	_____
jackpot	_____
notebook	_____
snowboard	_____
hotdog	_____

²⁰² ŘIHÁČKOVÁ, Lucie. *Učivo o slovní zásobě a významech slov na ZŠ*, diplomová práce, Brno, 2007, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. S. 33

²⁰³ Tamtéž. S. 33-34

²⁰⁴ MARCINKOVÁ, Karla. *Obohacování slovní zásoby*. [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné na [www: http://dum.rvp.cz/materialy/obohacovani-slovni-zasoby.html](http://dum.rvp.cz/materialy/obohacovani-slovni-zasoby.html)

Příloha č. 3: Ukázka práce s využitím metody I.N.S.E.R.T.

Do textu zaznamenej následující značky:

- ✓ známá informace
- + nová informace, důvěryhodná informace
- ? nejasná informace, potřeba doplnit, ověřit
- nepravdivá informace

EGYPT

Egyptská civilizace se rozvíjela podél Nilu a žila z jeho každoročních záplav. Významnější kultura se zde objevila po roce 3 500 př. n. l. Egypt zažil tři období mocenského i kulturního rozmachu. V době Staré říše byly budovány pyramidy, během Střední říše získal Egypt nová území a zefektivnilo se zemědělství a faraoni Nové říše vydobyli Egyptu poslední období svobody a slávy, které skončilo ve 2. tisíciletí př. n. l. Po té nastal v Egyptě úpadek a nadvláda cizích říší. Roku 30 př. n. l. byl Egypt připojen k Římské říši, jejíž součástí zůstal až do konce starověku.

K nejvýznamnějším a nejslavnějším památkám architektury starého Egypta patří především pyramidy. V Sakkaře stojí nejstarší šestistupňová Džoserova pyramida, v Gíze se nachází nejvyšší Cheopsova pyramida, pyramidy Raacheva a Menkaurea, v jejich blízkosti jsou menší pyramidy manželek a Sfinga.

Staří Egyptané uznávali mnoho božstev, kterým stavěli velkolepé chrámové komplexy (Luxor, Karnak). Faraoni žádali velkolepé paláce a pro posmrtný život si budovali zádušní chrámy v Údolí králů (hrobka faraona Tutanchamona).

Sochaři museli podobně jako malíři respektovat závazné normy pro zobrazování postav. Egyptské sochy, některé i mnohametrové, byly oslavou moci a vznešenosti božského faraona. Platila pro ně speciální pravidla, která určovala, jak od sebe mohou stát daleko a jak mohou být vysoké.

Literatura starého Egypta se rozvíjela ve starších dobách v podobě hieroglyfických nápisů vytesaných na stěnách hrobek nebo pyramid. V polovině 2. tisíciletí se šířilo používání papyrových svitků, které se zhotovovaly z tenkých proužků papyrového rákosu. Svitky byly velmi drahé a hieroglyfy se psaly štětcem. Mezi nejznámější literární památky z doby Nové říše patří Vlastní životopis Sinuhetův o životních osudech egyptského lékaře.

Zajímavou a tajemnou literární památkou jsou také tzv. Knihy mrtvých, které tvoří soupis rad a magických zaříkadel, která mají mrtvému pomoci při jeho cestě podsvětím k posmrtné blaženosti. Jedná se o sbírku textů o 189 kapitolách, které se dávaly zemřelému do

hrobu. Účelem bylo usnadnit mrtvému cestu do podsvětí, pomoci mu obstát při posledním soudu boha Osirise, zajistit mu blažený život v jiném světě. Zapisovaly se na papyrus.

Významnou složku egyptské kultury tvoří mumifikování zesnulých. Základním cílem mumifikace byla snaha zachovat kosti v neporušeném stavu a na svém místě udržet spojení hlavy s tělem, proto měli nejvyšší hodnostáři na krku tělo mrtvého, vysušeného netopýra, který měl podle starých mýtů napomáhat spojení hlavy s tělem.

Prvním krokem při tomto složitém procesu bylo odstranění všech vnitřních orgánů, které se jinak velmi rychle rozkládají. Do levé nosní dírky bylo strčeno dlátko, kterým byla proražena tenká kost mezi nosem a dutinou lebeční. Vzniklým otvorem pak byl vytažen mozek měděnými háčky. Jiná možnost spočívala v otevření lebky v oblasti za levým okem; mozek byl následně rozsekán drátem s háčkem na konci a vytažen zvláštní tyčkou či lžící. Existoval také způsob, jak mozek rozložit louhem.

Po odstranění všech dalších orgánů přišlo na řadu vysoušení těla. Tělní dutina byla vymyta benzínem (palmovým vínem), jehož vysoký obsah alkoholu zahubil všechny hnilobné bakterie, které se mezitím již začaly rozmnožovat. Do dutiny se rovněž vložila myrha a jiné koření, načež byl otvor zašit. Tělo bylo potřeno aromatickými látkami a obaleno natronem, což je přírodní sůl (dekahydrát uhličitanu sodného); získávala se z pouštních jezer poblíž Káhiry. Mumie byla ponechána v horku po dobu 70 dnů. Díky vysoušení natronem se stala pružnější a více podobnou žijícímu člověku než těla vysušená v písku.

Mumifikované mrtvolky se však musely ještě pohřbít. Nejprve se uložily do dřevěných rakví ve tvaru lidského těla, rakve se pak vkládaly do kamenného sarkofágu. Těla byla pohřbena ve skrčené poloze, aby bylo možné k nim umístit další předměty nezbytné pro posmrtný život.

Pohřební výbava dotyčného samozřejmě odpovídala jeho postavení ve společnosti a tak největší poklady byly v hrobech králů. Z Tutanchamonovy hrobky například vynesl Howard Carter 34 těžkých beden zlatého náradí, šperků a drahokamů. V samotné pohřební komoře ležel v pozlacené skříni sarkofág vyřezaný z jediného kusu křišťálu. V něm byly tři do sebe vložené pozlacené rakve a v poslední z nich (z masivního zlata) byla mumie krále. Na tváři měla zlatou masku, na prstech zlaté objímky, na krku dvojitý zlatý řetěz. V obinadlech bylo několik set kusů šperků. Dále byly v hrobce sochy zemřelého krále, sochy bohů, nábytek, trůnní křesla, válečné vozy, zbraně, vázy, slavnostní roucha, luxusní předměty denní potřeby atd.

ŘEŠENÍ

Do textu zaznamenej následující značky:

- ✓ známá informace
- + nová informace, důvěryhodná informace
- ? nejasná informace, potřeba doplnit, ověřit
- nepravdivá informace

EGYPT

Egyptská civilizace se rozvíjela podél Nilu a žila z jeho každoročních záplav. Významnější kultura se zde objevila po roce 3 500 př. n. l. Egypt zažil tři období mocenského i kulturního rozmachu. V době **Staré říše** byly budovány pyramidy, během **Střední říše** získal Egypt nová území a zefektivnilo se zemědělství a faraoni **Nové říše** vydobyli Egyptu poslední období svobody a slávy, které skončilo ve 2. tisíciletí př. n. l. Po té nastal v Egyptě úpadek a nadvláda cizích říší. Roku 30 př. n. l. byl Egypt připojen k Římské říši, jejíž součástí zůstal až do konce starověku. (Bláhová, 2011, s. 26)

K nejvýznamnějším a nejslavnějším památkám architektury starého Egypta patří především **pyramidy**. V Sakkaře stojí nejstarší šestistupňová **Džoserova pyramida**, v Gíze se nachází nejvyšší **Cheopsova pyramida**, pyramidy Raacheva a Menkaurea, v jejich blízkosti jsou menší pyramidy manželek a **Sfinga**. (Bláhová, 2011, s. 26)

Staří Egyptané uznávali mnoho božstev, kterým stavěli velkolepé chrámové komplexy (Luxor, Karnak). Faraoni žádali velkolepé paláce a pro posmrtný život si budovali zádušní chrámy v Údolí králů (hrobka faraona Tutanchamona). (Bláhová, 2011, s. 26)

Sochaři museli podobně jako malíři respektovat závazné normy pro zobrazování postav. Egyptské sochy, některé i mnohametrové, byly oslavou moci a vznešenosti božského faraona. Platila pro ně speciální pravidla, která určovala, jak od sebe mohou stát daleko a jak mohou být vysoké. (Bláhová, 2011, s. 26)

Literatura starého Egypta se rozvíjela ve starších dobách v podobě hieroglyfických nápisů vytesaných na stěnách hrobek nebo pyramid. V polovině 2. tisíciletí se širilo používání papyrových svitků, které se zhotovovaly z tenkých proužků papyrového rákosu. Svitky byly velmi drahé a hieroglyfy se psaly štětcem. Mezi nejznámější literární památky z doby Nové říše patří **Vlastní životopis Sinuhetův** o životních osudech egyptského lékaře. (Bláhová, 2011, s. 26)

Zajímavou a tajemnou literární památkou jsou také tzv. **Knihy mrtvých**, které tvoří soupis rad a magických zaříkadel, která mají mrtvému pomoci při jeho cestě podsvětím k posmrtné blaženosti. (Bláhová, 2011, s. 26) Jedná se o sbírku textů o 189 kapitolách, které se dávaly zemřelému do hrobu. Účelem bylo usnadnit mrtvému cestu do podsvětí, pomoci mu obstát při posledním soudu boha Osirise, zajistit mu blažený život v jiném světě. Zapisovaly se na papyrus. (Hejnová, 2013)

Významnou složku egyptské kultury tvoří mumifikování zesnulých. Základním cílem mumifikace byla snaha zachovat kosti v neporušeném stavu a na svém místě udržet spojení hlavy s tělem, proto měli nejvyšší hodnostáři na krku tělo mrtvého, vysušeného netopýra, který měl podle starých mýtů napomáhat spojení hlavy s tělem.

Prvním krokem při tomto složitém procesu bylo odstranění všech vnitřních orgánů, které se jinak velmi rychle rozkládají. Do levé nosní dírky bylo strčeno dlátko, kterým byla proražena tenká kost mezi nosem a dutinou lebeční. Vzniklým otvorem pak byl vytažen mozek měděnými háčky. Jiná možnost spočívala v otevření lebky v oblasti za levým okem; mozek byl následně rozsekán drátem s háčkem na konci a vytažen zvláštní tyčkou či lžící. Existoval také způsob, jak mozek rozložit louhem. (wikipedie.cz, 2013)

Po odstranění všech dalších orgánů přišlo na řadu vysoušení těla. Tělní dutina byla vymyta benzínem (palmovým vínem), jehož vysoký obsah alkoholu zahubil všechny hnilobné bakterie, které se mezitím již začaly rozmnožovat. Do dutiny se rovněž vložila myrha a jiné koření, načež byl otvor zašit. Tělo bylo potřeno aromatickými látkami a obaleno natronem, což je přírodní sůl (dekahydrát uhličitanu sodného); získávala se z pouštních jezer poblíž Káhiry. Mumie byla ponechána v horku po dobu 70 dnů. Díky vysoušení natronem se stala pružnější a více podobnou žijícímu člověku než těla vysušená v písku. (wikipedie.cz, 2013)

Mumifikované mrtvolky se však musely ještě pohřbít. Nejprve se uložily do dřevěných rakví ve tvaru lidského těla, rakve se pak vkládaly do kamenného sarkofágu. Těla byla pohřbena ve skrčené poloze, aby bylo možné k nim umístit další předměty nezbytné pro posmrtný život. (vleže, ruce byly zkříženy na prsou, nebo na klíně, někdy byly nataženy po stranách.) (Hejnová, 2013)

Pohřební výbava dotyčného samozřejmě odpovídala jeho postavení ve společnosti a tak největší poklady byly v hrobech králů. Z Tutanchamonovy hrobky například vynesl Howard Carter 34 těžkých beden zlatého nářadí, šperků a drahokamů. V samotné pohřební komoře ležel v pozlacené skříně sarkofág vyřezaný z jediného kusu křišťálu. V něm byly tři do sebe vložené pozlacené rakve a v poslední z nich (z masivního zlata) byla mumie krále. Na tváři měla zlatou masku, na prstech zlaté objímky, na krku dvojitý zlatý řetěz. V obinadlech

bylo několik set kusů šperků. Dále byly v hrobce sochy zemřelého krále, sochy bohů, nábytek, trůnní křesla, válečné vozy, zbraně, vázy, slavnostní roucha, luxusní předměty denní potřeby atd. (Hejnová, 2013)

Zdroj:

Text:

- BLÁHOVÁ, Renata et al. *Literatura pro 1. ročník středních škol: zkrácená verze*. Vyd. 1. Brno: Didaktis, ©2011. 2 sv. ISBN 978-80-7358-181-7. (s. 26)
- Wikipedie. *Mumie*. [online], [citováno 2013-09-30]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Mumie>
- HEJNOVÁ, K. *Mumifikace zemřelých v dějinách starověkého Egypta*. [online], [citováno 2013-09-30]. Dostupné z: <http://historik.brinda.info/leden-1999/mumifikace.html>

Obrázek:

- *Dějiny Egypta*. [online], [citováno 2013-09-30]. Dostupné z: <http://www.ucebnice-dejepisu.ic.cz/0103-dejiny-starovekeho-egypta-pyramida-cheops-faraon-mumifikace.php>

Příloha č. 4: Aktivity zaměřené na tematický celek Komunikace

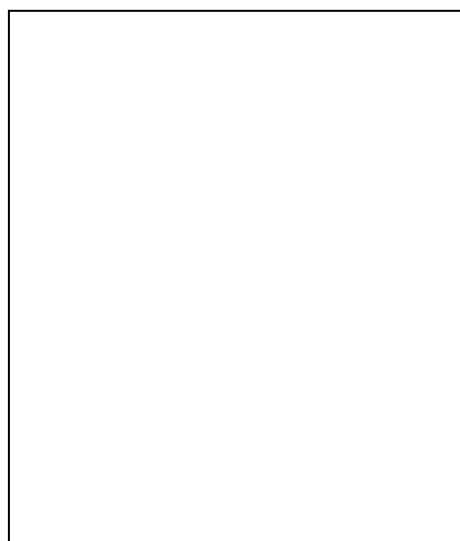
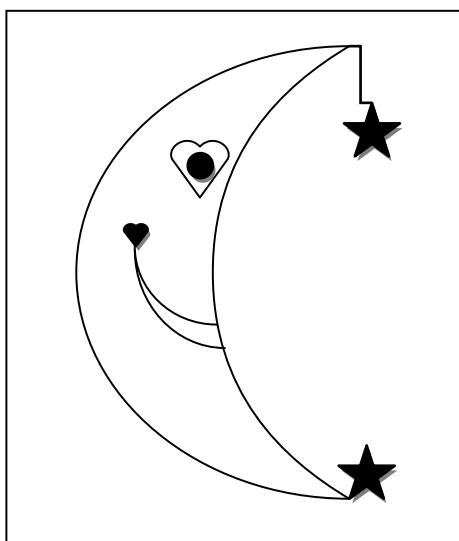
Úkol č. 1²⁰⁵

ČTYŘLÍSTEK

Zkus se zamyslet nad pojmem mezilidská komunikace. Nakresli velký čtyřlístek a vyplň jej podle následujících pokynů. Do jednotlivých lístků napiš: a) Co to je? (1 podstatné jméno), b) Jaké to je? (2 přídavná jména), c) Co to dělá? (3 slovesa), d) Metaforu, která vyjadřuje daný pojem.

Úkol č. 2²⁰⁶

Pokus se co nejpřesněji popsat svému spolužákovi obrázek, tak aby jej mohl co nejpřesněji nakreslit. Spolužák se tě smí během kreslení jen třikrát dotazovat. Po ukončení cvičení své obrázky porovnejte.

Libí se ti tvoje kresba originálu? Porovnej oba obrázky.

Jak se ti obrázek kreslil? Bylo snadné porozumět diskutujícímu spolužákovi?

Jak se ti diktovaly instrukce pro kreslení? Bylo to lehké či obtížné?

²⁰⁵ Zdroj: DOLEJŠKOVÁ, Petra. *Mezilidská komunikace I.* [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné na [www: http://dum.rvp.cz/materialy/mezilidska-komunikace-i.html](http://dum.rvp.cz/materialy/mezilidska-komunikace-i.html)

²⁰⁶ Zdroj: DOLEJŠKOVÁ, Petra. *Mezilidská komunikace II.* [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné na [www: http://dum.rvp.cz/materialy/mezilidska-komunikace-ii.html](http://dum.rvp.cz/materialy/mezilidska-komunikace-ii.html)

Úkol č. 3²⁰⁷

NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE

Vysvětli jednotlivé druhy neverbální komunikace a přiřaď k nim příslušné projevy. Co mohou jednotlivé projevy znamenat?

MIMIKA	GESTA	POSTOJ	DOTEKY	ZÓNY OSOBNÍHO PROSTORU	ŘEČ OČÍ

ÚSMĚV PODÁNÍ RUKY NERVOZITA OBEJMU
PROSTOROVÝ Odstup ZPŮSOB SEZENÍ A POHYBU PŘÍMÝ POHLED
POHYBY RUKOU A NOHOU ZPŮSOB DRŽENÍ TĚLA VÝRAZ TVÁŘE
DOTEK VYHÝBAVÝ POHLED PŘIBLÍŽENÍ

Úkol č. 4

Hráči utvoří kruh a jeden po druhém vysloví svoje jméno s vyjádřením emoce (smutně, unuděně, vystrašeně, zlostně, ...) Hráč, který stojí naproti, zopakuje v opačné emoci.

Úkol č. 5

Žáci utvoří kruh. Jejich úkolem je vybrat si partnera do dvojice. Mohou tak ale učinit pouze očním kontaktem bez použití jakýchkoliv jiných projevů. Páry, které navázaly oční kontakt, mohou opustit kruh.

Úkol č. 6

DIALOG NA ZADANÉ TÉMA

Učitel zadá dvojici zadané téma dialogu a ti musí bez přípravy hovořit po dobu jedné minuty.

²⁰⁷ Zdroj: DOLEJŠKOVÁ, Petra. *Mezilidská komunikace I.* [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné na [www: http://dum.rvp.cz/materialy/mezilidska-komunikace-i.html](http://dum.rvp.cz/materialy/mezilidska-komunikace-i.html)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Lucie Čuprová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Hana Marešová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Specifika komunikace v prostředí ICT
Název v angličtině:	Particularities of communication in the area of ICT
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá komunikací v prostředí informačních a komunikačních technologií. Její hlavním cílem je popsat specifika této komunikace především z lingvistického hlediska. Jako dílčí cíle je stanoveno analyzovat jazykové prostředky elektronické komunikace, zjistit, zda se v tomto typu komunikace vyskytují častěji spisovné nebo nespisovné tvary a které jazykové funkce v této oblasti komunikace převládají. Jako metoda práce je použita obsahová analýza a komparace.
Klíčová slova:	Informační a komunikační technologie, mezilidská komunikace, nonverbální komunikace, elektronická komunikace
Anotace v angličtině:	The thesis deals with the communication of informational and communication technologies. Its main aim is to describe particularities of this communication, mainly from the linguistic point of view. Among partial aims belong to analyse linguistic device of electronic communication, find out if in this type of communication we can find standard or non-standard language and which one is used more often. The methods which are used in this thesis are analysis and comparison.
Klíčová slova v angličtině:	Informational and communication technologies, interpersonal communication, nonverbal communication, electronic communication
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Přehled shromážděného materiálu Příloha č. 2: Aktivity zaměřené na obohacování slovní zásoby Příloha č. 3: Ukázka práce s využitím metody I.N.S.E.R.T. Příloha č. 4: Aktivity zaměřené na tematický celek Komunikace
Rozsah práce:	79
Jazyk práce:	český